

Stichting Pensioenfonds Atos

Jaarrapport 2021

Amstelveen, 13 juni 2022

Inhoud		pagina
Bestuursverslag		
1.	Inleiding	4
2.	Het Fonds	5
	- kerncijfers	5
	- ontwikkelingen bij het fonds	6
3.	Governance	15
	- oordeel RvT	20
	- oordeel VO	27
4.	Vermogensbeheer	36
5.	Risicomanagement	49
6.	Vaststelling jaarrekening 2021	56
7.	Profiel en algemene gegevens	57
Jaarrekening		
1.	Balans per 31 december	64
2.	Staat van baten en lasten	65
3.	Kasstroomoverzicht	67
4.	Algemene toelichting	68
5.	Toelichting op de balans	77
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	98
Overige gegevens		
1.	Uitvoeringsovereenkomst	106
2.	Actuariële verklaring	107
3.	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	109
Bijlagen		
1.	Verloopstaat deelnemers	113

Stichting Pensioenfonds Atos

Bestuursverslag 2021

1. INLEIDING

Het bestuur van SPA kijkt terug op een bijzonder jaar. Er is veel werk verricht, terwijl de COVID-19 pandemie nog in volle hevigheid woedde. De pandemie dwong de bestuursleden en het bestuursbureau om vrijwel geheel vanuit huis te werken, hetgeen door allen als een beperking werd ervaren. In het fonds zijn, ondanks COVID-19, mooie resultaten bereikt.

Drie gebeurtenissen in 2021 sprongen eruit. De samenstelling van het bestuur wijzigde vrijwel geheel. De bestuursleden Peter Mannaert, Arno Elshout en Frank Winnubst namen afscheid. Hun plaatsen werden ingenomen door respectievelijk Christiaan Tromp, Louis Alting en Sako Zeverijn. De vacature namens de gewezen deelnemers werd in april 2022 ingevuld door Kees Wim van der Herik. Voor een resterende zetel en wegens het vertrek van Willo Peters per 1 juni 2022 werden in het najaar verkiezingen gehouden. Daarbij kregen Leon Ramselaar en Wim Boogaard de meeste stemmen. De bestuurlijke wijzigingen zijn het gevolg van de keuze om het bestuur uit te breiden en aan te vullen met een onafhankelijke lid. Het bestuur is van oordeel dat het alleen op deze manier kan tegemoetkomen aan de toegenomen bestuurlijke druk in een snel veranderende wereld. Het bestuur is Frank, Arno en Peter veel dank verschuldigd voor hun jarenlange inzet voor het fonds.

De tweede belangrijke gebeurtenis is de opvolging van de DNB aanwijzing. De toezichthouder heeft het fonds in juni 2020 een aanwijzing gegeven met betrekking tot het vermogensbeheer. In het vorige jaarverslag is de aanwijzing uitgebreid toegelicht. Het verbetertraject, dat in 2020 werd gestart is in 2021 afgerond. Eind april 2021 ontving het fonds bericht van de toezichthouder dat het geheel voldaan had aan de aanwijzing. Naar aanleiding van de aanwijzing ziet het bestuur de noodzaak om met name de governance van het vermogensbeheer te versterken. Om dit te bereiken is het bestuur eind 2021 een search gestart naar een fiduciair ondersteuner.

De derde belangrijke gebeurtenis is de positieve ontwikkeling van de dekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad steeg van 96,9% naar 106,1%. De beleidsdekkingsgraad ging van 92,8% naar 103,3%. De beleidsdekkingsgraad lag eind 2021 nog altijd onder het minimaal vereist eigen vermogen, maar de trend is positief.

Het bestuur dankt ook de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan voor de constructieve houding en de samenwerking in 2021.

In onderstaand bestuursverslag worden naast bovenstaande punten alle andere ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in 2021 meer uitgebreid beschreven en worden veel relevante cijfers nader gespecificeerd.

2. HET FONDS

2.1 Kerncijfers

Beleidsdekkingsgraad en belegd vermogen

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Beleidsdekkingsgraad (in %)	103,3	92,8	100,0	107,5	107,7	100,9
Belegd vermogen (€ miljoenen)	2.833	3.138	3.043	2.712	2.926	2.998

Pensioenuitkeringen (Bedragen x € 1.000)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Ouderdomspensioen	44.009	40.842	37.158	34.304	31.568	28.314
Nabestaandenpensioen	5.862	5.493	5.181	4.902	4.809	4.468
Arbeidsongeschiktheidspensioen	320	288	316	353	413	486
Overige (afkopen)	69	71	36	52	42	187

Toeslag (in procenten)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Toeslag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ambitie: 100% CPI (afgeleid oktober-oktober)	1,1	1,7	1,7	1,0	0,3	0,3

Kosten

	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Kosten vermogensbeheer Incl.transactiekosten (in % vermogen)**	0,56	0,42	0,35	0,33	0,25	0,29
Kosten pensioenadministratie** (€)	63,00	75,51	69,04	68,27	67,73	67,46

** Zie uitgebreide kostentoelichting in paragraaf 2.2.4

Premiebijdragen ML en extra bijdragen

(Bedragen x € 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Premiebijdragen ML***						
Werkgever	29,0	352	610	157	61	61
Werknemers	-	-	-	-	-	-

*** Betreft in 2018, 2019 en 2020 betaalde C&P-koopsom en ING-BP stortingen. 2018: 115 C&P en 42 ING, 2019: 571 C&P en 39 ING, 2020: 317 C&P en 35 ING. In 2016, 2017 en 2021 betreft het alleen de ING-BP stortingen.

Premieoverzicht ING-BP stortingen:

- In 2021 is de kostendekkende premie: € 34.000
- In 2021 is de feitelijk betaalde premie: € 29.000

Gewezen deelnemers (met voortzetting) en pensioengerechtigden per soort

	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016
Gewezen deelnemers met voortzetting*	96	104	117	127	141	150
Gewezen deelnemers	12.674	13.090	13.450	13.841	14.255	14.547
Pensioengerechtigden	3.457	3.114	2.793	2.523	2.258	2.011
Totaal deelnemers	16.227	16.308	16.360	16.491	16.654	16.708
Pensioengerechtigden per soort						
Ouderdomspensioen	2.925	2.614	2.325	2.077	1.852	1.634
Nabestaandenpensioen	532	500	468	446	406	377
Arbeidsongeschiktheidspensioen	35	40	47	54	62	64

* Betreft (partieel en volledig) arbeidsongeschikten. In 2021 ontvangen hiervan 35 personen een uitkering.

2.2 Ontwikkelingen bij het fonds

2.2.1 Beleidsdekkingsgraad en financiële positie

De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad over 2021 is in onderstaande grafiek zichtbaar gemaakt. De beleidsdekkingsgraad was per 31 december 2020 92,8%. Per 31 december 2021 was de beleidsdekkingsgraad 103,3%.

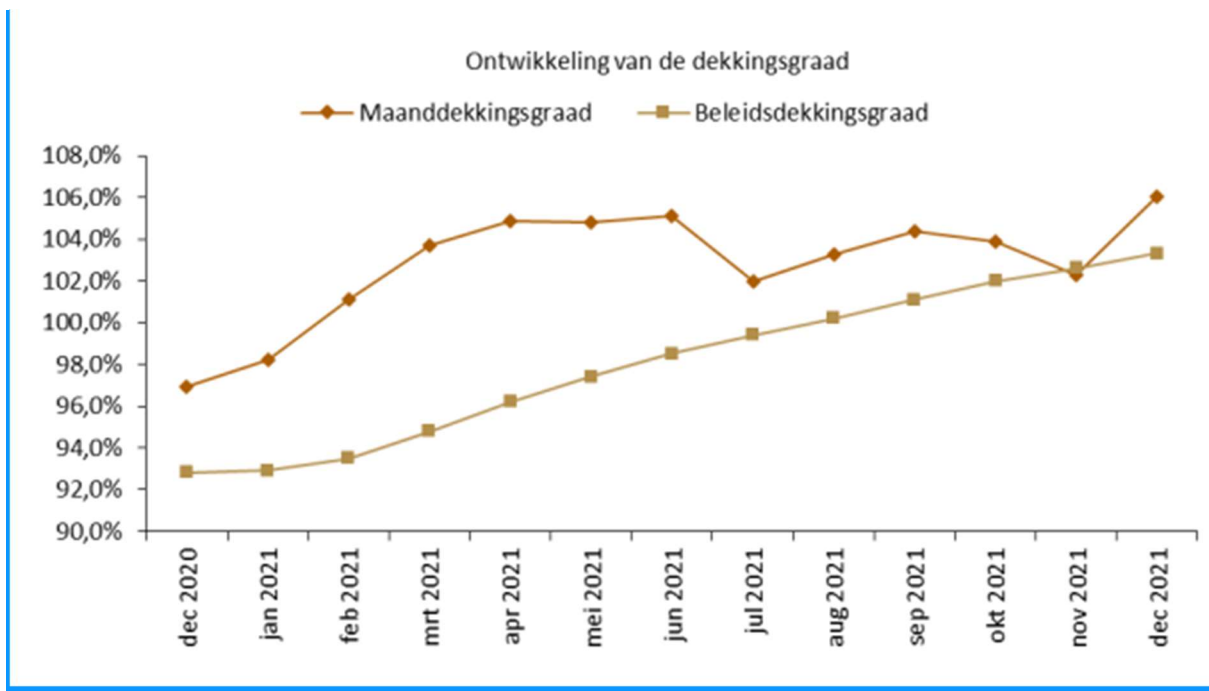
Dekkingsgraadontwikkeling:

Beleidsdekkingsgraad per eind Actuele dekkingsgraad

2021: 103,3% (€ 2,83 mld) 106,1% (€ 2,83 mld)

2020: 92,8% (€ 3,14 mld) 96,9% (€ 3,14 mld)

Ontwikkeling actuele en beleidsdekkingsgraad in 2021:

Toelichting actuariële analyse en oordeel waarmede actuaaris

Tabel: actuariële analyse actuele dekkingsgraad (in %)

	2021	2020
Dekkingsgraad primo boekjaar	96,9%	101,1%
M1: premie	0,0%	0,0%
M2: uitkeringen	-0,1%	0,0%
M3: toeslagen	0,0%	0,0%
M4: rentetermijnstructuur	6,0%	-9,6%
M5: rendement	2,9%	3,7%
M6: overig	0,4%	1,7%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	106,1%	96,9%

- Voor het beleggingsresultaat en toelichting daarop wordt verwezen naar hoofdstuk 4.3.

Het actuariële totaalresultaat was positief in 2021. Dit resultaat werd geheel gerealiseerd door de stijging van de rekenrente, van 0,1% naar gemiddeld 0,5%. Die zorgde voor lagere verplichtingen en een sterk stijgende dekkingsgraad (zie M4, rentetermijnstructuur). Dit effect was zelfs nog wat groter dan de hier genoemde 6,0%, omdat de invoering in 2021 van een andere UFR-methodiek voor hogere verplichtingen zorgde. Dat had een negatief effect op de dekkingsgraad. De gestegen rente compenseerde dat effect ruimschoots. Bovenstaande tabel toont bij M4 en M5 het effect van de gewijzigde rekenrente op de verplichtingen (+ 6,0%) gecombineerd met het resultaat op de beleggingen (+ 2,9%). Dat was per saldo dus + 8,9%. Van de post "Overig" (M6) waren de volgende resultaten significant:

- het resultaat op sterfte was iets positiever dan verleden jaar;
- Andere oorzaken: dit betreft kruiseffecten en vrijval van opslag wezenpensioen, ongehuwd ouderdomspensioen en niet uitruikbaar nabestaandenpensioen.

Oordeel waarmerkend actuaire over de financiële positie:

“Overeenkomstig de beschreven rekenregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor drie achtereenvolgende jaareinden. Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het bestuursverslag zijn toegelicht.”

2.2.2 Herstelplan

SPA heeft sinds 2015 een reservetekort en heeft bij DNB een herstelplan ingediend. Het actuele herstelplan gaat uit van een herstelperiode van maximaal 10 jaar. Daarbinnen moet het Vereist Eigen Vermogen (VEV¹) weer op het gewenste niveau zijn. Het belangrijkste gevolg van de matige financiële positie is dat er voorlopig geen sprake kan zijn van toeslag. Het herstelplan 2021 is goedgekeurd door DNB. Omdat het VEV ultimo 2021 (net) onder Minimum VEV uit kwam, is er sprake van het derde meetpunt waarop het VEV onder het minimum VEV uitkomt. Als dit nog drie achtereenvolgende jaren het geval is, dan is een korting op de pensioenen noodzakelijk.

2.2.3 Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de haalbaarheidstoets beoordeelt het bestuur of het bestaande beleid van het pensioenfonds aansluit bij de overeengekomen ambitie. In deze toets wordt berekend:

- wat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de actuele dekkingsgraad is. Dit resultaat moet inzicht geven in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat het pensioenresultaat niet onder de 90% mag uitkomen. Dat is de ondergrens;
- of het pensioenresultaat op fondsniveau in een “slecht weer”-scenario niet te veel afwijkt van het verwachte mediaan pensioenresultaat. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat de maximale afwijking niet boven de 40% mag uitkomen. Dat is de bovengrens.

SPA heeft in april 2021 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Het pensioenresultaat kwam uit op 98%. Dat is dus slechter dan in 2020 (101,9%); volledige toeslagverlening wordt volgens deze berekening derhalve niet gehaald. De uitkomst van het “slecht weer”-scenario week niet te veel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. De maximale afwijking was 38,5% (onder de afgesproken grens van 40%).

¹ Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan de (conform DNB-regels) berekende pensioenverplichtingen, inclusief een opslag voor het beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico.

De uitkomsten veronderstelden dat er gemiddeld op lange termijn beperkt geïndexeerd kan worden op basis van de situatie en het beleid ten tijde van het moment dat de toets werd uitgevoerd.² De haalbaarheidstoets 2021 is ter beschikking gesteld aan het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.

2.2.4 Kosten pensioenfonds

Het fonds verstrekt zoveel mogelijk inzicht in de kosten. Die kosten bestaan uit kosten voor vermogensbeheer (waaronder transactiekosten) en kosten voor pensioenbeheer. De toedeling is niet altijd eenvoudig, omdat sommige kosten voor meerdere doeleinden worden gemaakt.³

Kosten van het pensioenbeheer

Op grond van artikel 45a PW en artikel 10b Besluit uitvoering pensioenwet worden de kosten van pensioenbeheer opgenomen als totaalbedrag en als bedrag per actieve deelnemer en pensioengerechtigde.

In 2021 bedragen de kosten van de uitvoering van de regeling € 287 per deelnemer (2020: € 383). De pensioenbeheerkosten bestaan voornamelijk uit kosten voor administratieve verrichtingen (pensioentoekenningen, betalen uitkering, verwerken waardeoverdrachten, etc.), controle- en advieskosten, bestuurskosten en overige kosten (o.a. heffingen van de toezichthouders, website-kosten, drukwerk UPO's).

Wanneer de pensioenbeheerkosten over het totaal aantal deelnemers verdeeld wordt, inclusief gewezen deelnemers, zijn de uitvoeringskosten in 2021 per deelnemer € 63 (2020: € 76).

Kengetalen kosten (x € 1.000 tenzij anders aangegeven)	2021	2020
Totale pensioenuitvoeringskosten	1.018	1.231
Aantal normdeelnemers (gewezen deelnemers met voortzetting en pensioengerechtigden)	3.553	3.218
Uitvoeringskosten per normdeelnemer (x € 1)⁴	287	383
Uitvoeringskosten per betrokkene (conform SPA definitie alle gewezen deelnemers (met voortzetting) en pensioengerechtigden) (x € 1)	63	76
Totaal aantal betrokkenen	16.227	16.308
Gemiddeld belegd vermogen	2.985.410	3.090.249
Beheerkosten	8.593	8.334
Beheerskosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,27%
Bewaarloon, advies, bank- en overige kosten	1.012	n.b.

² Op basis van dit theoretische model. In de werkelijkheid is daar geen enkele garantie voor en kan het dus slechter uitpakken. Aan de andere kant kan het ook nog beter worden als er meer inhaaltoeslag kan plaatsvinden...

³ De totale kosten komen niet overeen met de bedragen die in de jaarrekening worden genoemd. Dit komt omdat de kosten in de jaarrekening voor enkeleposten geen opsplitsing maken tussen pensioenbeheer- en vermogensbeheerkosten. Daarnaast is het soms heel moeilijk zo niet onmogelijk om kosten uit te splitsen en worden deze dan geschat.

⁴ Het voorschrift voor de standaard berekening van pensioenfondsenkosten schrijft voor om voor de berekening van de kosten per deelnemer uit te gaan van de som van het aantal actieve (premiebetalende) deelnemers en pensioengerechtigden. Voor gesloten pensioenfondsen zoals SPA, betekent dit dat alleen (gedeeltelijk) arbeidsongeschikten waarbij de pensioenopbouw wordt voortgezet (gewezen deelnemers met voortzetting) dan meetellen als "actieve deelnemers". Dat aantal is erg klein (96 personen). SPA meent dat de standaardberekening geen adequate optie is voor gesloten fondsen. Daarom worden ook de kosten per deelnemer weergegeven conform een eigen SPA-definitie waarbij de kosten over alle betrokkenen worden gedeeld (alle gewezen deelnemers (met voortzetting) en pensioengerechtigden), die ook rekening houdt met de grootste groep binnen SPA, de bijna 13.000 gewezen deelnemers.

bewaarloon en advies in % v.h. gemidd. belegd vermogen	0,03%	n.b.
Totale vermogensbeheerskosten	9.605	8.334
Totale vermogensbeheerskosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,32%	0,27%
Transactiekosten	7.154	4.760
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,24%	0,15%

De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2021 afgenomen. Die daling wordt voor het grootste deel veroorzaakt door lagere personeelskosten en doordat in 2020 een aantal rekeningen uit eerdere jaren opgenomen moesten worden.

De kosten zullen naar verwachting de komende jaren hoger liggen dan in de afgelopen 5 jaar. Oorzaken daarvan zijn de stijgende bestuurskosten, mede doordat de voormalige werkgever Atos die kosten niet meer draagt, en omdat er extra dienstverleners en faciliteiten worden ingekocht.

Het serviceniveau van het fonds is het afgelopen jaar hetzelfde gebleven evenals de complexiteit van de regeling en de aard van het fonds. Het beleid is om de kosten laag te houden terwijl de kwaliteit op peil blijft.

Vergelijking kosten pensioenbeheer met ca 200 andere fondsen

	2021	2020
Kosten pensioenbeheer per actieve deelnemer/pensioengerechtigde (in euro)⁵:		
- Pensioenfonds Atos	€ 287	€ 383
- Pensioenfondsen met 10.000 tot 100.000 deelnemers	190	€ 183
- Alle pensioenfondsen:	107	€ 104

Kosten vermogensbeheer:

De stijging van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van 2020 heeft een aantal oorzaken:

- De omvang van de Return Portefeuille neemt ten opzichte van de Risk Control Portefeuille toe; in de Return Portefeuille zijn de beheerskosten hoger;
- Het pensioenfonds heeft in 2021 meer transactiekosten gemaakt. Dit is voor een groot deel het gevolg van het beter in kaart brengen van de transactiekosten door de vermogensbeheerders, o.a. door het maken van modelmatige inschattingen van verborgen transactiekosten die voorheen niet werden toegepast.

Prestatiegerelateerde vergoedingen

Bij het beheer van het vermogen voor rekening van het fonds worden er geen van prestatievergoedingen betaald, al is er wel sprake van actief beheer. Het betreft ongeveer 90% van het belegd vermogen.

De overige circa 10% van het belegd vermogen betreft de individuele kapitalen van de gewezen deelnemers in de BP-regeling. Daar is wel sprake van prestatievergoedingen per beleggingsfonds. Als de benchmark van het betreffende fonds wordt verslagen dan ontvangt de vermogensbeheerder een extra vergoeding. Die vergoeding wordt binnen het beleggingsfonds verrekend. Dus alleen degenen die participeren in dat specifieke fonds betalen

⁵ Kosten conform de definitie van de Pensioenfederatie. Deze definitie geeft zoals in de tekst uitgelegd voor gesloten fondsen geen adequaat beeld van de kosten per betrokkene.

daarvoor. Ook alleen zij profiteren van het behaalde overrendement. Op lange termijn verslaat het meeste kapitaal in de BP-regeling de benchmark en dus pakt het tot op heden gunstig uit voor de gewezen deelnemers.

Vergelijking kosten vermogensbeheer met ca 200 andere fondsen⁶

Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen:

	2021	2020
- Beheerkosten Atos Pensioenfonds	0,32%	0,27%
- Beheerkosten andere pensioenfondsen	0,46%	0,46%
-		
- Transactiekosten Atos Pensioenfonds	0,24%	0,15%
- Transactiekosten andere pensioenfondsen	0,11%	0,09%
- Totale kosten vermogensbeheer Atos Pensioenfonds	0,56%	0,42%
- Totale kosten vermogensbeheer andere pensioenfondsen	0,57%	0,55%

2.2.5 Klachtenafhandeling

In 2021 werd er één klacht ingediend over de vaststelling van pensioenaanspraken. Achmea Pensioenservices heeft het dossier van de deelnemer opnieuw beoordeeld en is tot de conclusie gekomen dat er inderdaad recht bestond op de geclaimde premievrije voortzetting. De deelnemer is hierover geïnformeerd en Achmea Pensioenservices heeft de pensioenaanspraken aangepast. De klacht is tot tevredenheid van de deelnemer afgehandeld.

In 2021 heeft het bestuur ook geen bezwaren in behandeling hoeven te nemen. Het is bemoedigend dat het aantal bezwaren dat is ingediend bij het bestuur voor het zesde jaar op rij op nul is uitgekomen. Die ene klacht in 2021 heeft niet geleid tot veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien. Er heeft in 2021 ook geen correspondentie tussen SPA en de Ombudsman Pensioenen plaatsgevonden.

2.2.6 Waardeoverdrachten

In 2021 was er bij SPA een kleine wachtlijst van gewezen deelnemers die om waardeoverdracht hadden verzocht. Die was nog niet afgerond omdat de dekkingsgraad in 2020 en de eerste maanden in 2021 lager was dan 100%. Om die reden mogen ingediende verzoeken tot waardeoverdracht (het zogenaamde overhevelen van de opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenuitvoerder van een nieuwe werkgever) niet uitgevoerd worden. De bestaande en nieuwe verzoeken konden in de loop van 2021 echter alsnog uitgevoerd worden, omdat de dekkingsgraad weer boven de 100% uitkwam en dit ook bij het ontvangende pensioenfonds vaak het geval was.

2.2.7 Communicatie

SPA hecht waarde aan een goede communicatie. Daarbij staat, gezien de complexiteit van het fenomeen pensioen, de persoonlijke benadering voorop. SPA communiceert via een eigen internetsite (www.pensioenfondsatos.nl), via een regelmatig verschijnende digitale nieuwsbrief, via de helpdesk van de pensioenuitvoerder APS en via haar pensioenbureau, waar iedereen door middel van een bezoek, per e-mail of telefoon terecht kan met vragen.

⁶ Rapport "Werk in Uitvoering bij pensioenfondsen", editie 2021 van actuariel adviesbureau LCP. Omdat 2021 cijfers nog niet bekend zijn, worden de cijfers vergeleken met de 2020 en 2019 cijfers van de in het rapport onderzochte groep pensioenfondsen.

SPA heeft in 2021 drie keer haar nieuwsbrief “Pensioennieuws” uitgebracht, dat op de website wordt geplaatst en rechtstreeks naar het beschikbare e-mailbestand van ruim 5.000 gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt gestuurd. Bij elke brief die aan alle gewezen deelnemers of alle pensioengerechtigden wordt gestuurd verzoekt SPA om het e-mail adres door te geven, zodat SPA rechtstreeks kan mailen met de betrokkenen. Deze acties leveren altijd veel reacties op, maar nog niet zoveel als het bestuur zou willen. Slechts ongeveer 40% heeft hier pas gehoor aan gegeven.

SPA publiceert voorts frequent berichten op haar website, waaronder de maandelijkse dekkingsgraad.

Bij uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS) komen veel vragen binnen over elk terrein van de pensioenregeling. Deze worden door een team van APS beantwoord en/of in behandeling genomen en daar vindt ook een belangrijk deel van de communicatie plaats. Met name na het versturen van brieven als het pensioenoverzicht voor de belastingaangifte of over de aankomende pensionering neemt het aantal vragen kortstondig toe.

De vragen van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die bij het pensioenbureau binnen kwamen betreffen vrijwel allemaal de nakende pensionering of komen van medewerkers die ouder zijn dan 60 jaar en overwegen op een vrijwillige vertrekregeling van de werkgever in te gaan. Zij willen dan weten wat dat betekent voor hun pensioen. Uit het beperkt aantal vragen en reacties en het ontbreken van klachten over de communicatie van SPA over de afgelopen jaren leidt het bestuur af dat de effectiviteit van de communicatie goed is. Om die reden, maar ook omdat dit flinke kosten met zich brengt, is de effectiviteit van de communicatie niet extern getest, zoals de Code Pensioenfondsen graag ziet gebeuren.

2.2.8 Toeslagbeleid

Toeslagbesluit

Als gevolg van de te lage dekkingsgraad en het wettelijk verbod om onder de 110% toeslag te verlenen heeft het bestuur van SPA besloten dat de pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenen per 1 januari 2021 niet worden aangepast aan de gestegen prijzen. De ambitie, namelijk het verlenen van een toeslag van 100% van het “CPI Huishoudens afgeleid”-cijfer over de periode november 2019 – oktober 2020, was 1,1%. De ambitie om toeslag te verlenen werd in 2021 niet gehaald. De totale gemiste toeslagverlening sinds 2000 is per 1 januari 2021 opgelopen tot minimaal 7,6% (voor degenen die in 2013 in dienst traden bij Atos en nog rechthebbende zijn bij het fonds) tot 22,9% (voor degenen die al sinds 2000 onafgebroken rechthebbende zijn bij het fonds). Dit betekent dat de koopkracht van het pensioen is afgenomen over deze periode.

Het bestuur beslist ieder jaar opnieuw in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Toeslagverlening is voorwaardelijk. Ter financiering van de voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd. Hiervoor werd en wordt ook geen premie betaald. De voorwaardelijkheid van de toeslagverlening is vastgelegd in de pensioenregeling. Indien de dekkingsgraad dit mogelijk maakt zal getracht worden door middel van inhaaltoeslag de opgelopen achterstand te verkleinen.

C&P-garantie

Voor een aantal oud Philips-medewerkers geldt de zogeheten “C&P-garantie”. De strekking hiervan is dat, indien SPA in enig jaar minder indexeert ten opzichte van de actieven in het Philips-pensioenfonds, de toeslag voor betreffende groep wordt aangevuld tot het indexatieniveau van het Philips-pensioenfonds. Het is Atos Nederland B.V. die de “C&P-garantie” heeft toegezegd en financiert. Als Atos Nederland B.V. niet betaalt, wordt er geen toeslag verleend.

2.3. Voor het fonds relevante externe ontwikkelingen

Levensverwachting

De verplichtingen van SPA moeten volgens de Pensioenwet worden berekend met de meest recente prognosetabellen (sterftetafels waarin ook de trend verdisconteerd is). Die prognosetabellen lieten al jaren achtereen zien dat de levensverwachting gestegen is en in de toekomst verder zal stijgen. Daardoor moet er meer geld in kas zijn, omdat pensioenen gemiddeld langer moeten worden uitbetaald. In 2020 zijn de nieuwste levensverwachtingen door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerd. De berekende overlevingskansen waren iets soberder dan de laatst bekende en liet bij bepaalde groepen zelfs dalingen van de verwachtingen zien.

AOW-leeftijd en pensioenrichtleeftijd

Als eerste stap in de vernieuwing van het pensioenstelsel is voor 2021 door de overheid besloten dat de AOW-leeftijd tijdelijk bevroren werd tot 66 jaar en 4 maanden. De pensioenrichtleeftijd bij SPA (onze standaard reglementaire pensioenleeftijd) is overigens nog altijd 65 jaar.

Eigen pensioenrecht na scheiding

Mensen die gaan scheiden regelen niet altijd de verdeling van het pensioen. Het kabinet wil bij scheiding een deel van het pensioen standaard omzetten naar een eigen pensioenrecht voor de ex-partner. Dat heet conversie. Conversie komt nu nog weinig voor. Als mensen nu iets regelen, dan is het vaak verevening. Daarbij blijft het totale pensioen intact, maar betaalt het fonds een deel van het pensioen rechtstreeks aan de ex-partner uit. In januari 2019 werd een consultatie gehouden over het idee om conversie standaard te maken. De sector wil graag dat mensen die scheiden een bewuste keuze maken over verdeling van pensioen als conversie standaard wordt. Het wetsvoorstel is in 2020 afgerond. Het is vooralsnog de bedoeling dat deze wet ingaat op 1 januari 2027.

Opnemen bedrag ineens

De kans bestaat dat per 1 januari 2023 de wetgever het mogelijk zal maken om op het moment van pensionering een deel van de pensioenaanspraken in één keer op te nemen. Indien de wet waarin dit geregeld wordt daadwerkelijk in werking zal treden, zal SPA de mogelijkheid hiertoe moeten bieden. De nieuwe mogelijkheid moet nog worden ingeregeld. Het bestuur zal hier beleid op ontwikkelen, wanneer het wetsvoorstel doorgang vindt.

Ombudsman Pensioenen en klachteninstituut

De Ombudsman Pensioenen is onafhankelijk en bemiddelt in klachten en geschillen over de uitvoering van een pensioenreglement. De Ombudsman kan nu zelfstandig onderzoek doen in de pensioensector naar aanleiding van een patroon van klachten over één of meerdere pensioenuitvoerders. Ook kan de Ombudsman de naam van het betrokken pensioenfonds publiceren als dat fonds het advies van de Ombudsman niet opvolgt. De overheid overweegt in het kader van het nieuwe pensioenstelsel om een onafhankelijk klachteninstituut voor de pensioensector op te zetten. Dit instituut zou dan meer bevoegdheden verkrijgen dan de Ombudsman. Afgewacht moet worden of dit voornemen ook gerealiseerd wordt.

Gebeurtensissen na balansdatum

Oorlog in Oekraïne

Op 24 februari 2022 viel Rusland Oekraïne binnen. Als gevolg van deze oorlog daalden de koersen eind februari en in maart 2022 van de specifieke beleggingen van SPA in Rusland, Wit Rusland en de Oekraïne scherp. Dit leverde stevige verliezen op, vooral omdat de beurzen in Rusland werden gesloten. Deze oorlog zal, zeker als

deze nog lang duurt, ook in het verdere verloop van 2022 de beleggingsportefeuille van SPA negatief kunnen beïnvloeden en daarmee de financiële positie kunnen verslechteren. SPA belegde voor een substantieel deel van haar portefeuille in Rusland, Wit Rusland en Oekraïne. Ultimo verslagjaar (per 31 december 2021) was dit 2,6% (€ 62,4 miljoen) van het totale belegd vermogen. De waarde van deze beleggingen is in Q1 2022 significant gedaald.

3. GOVERNANCE

3.1 Missie, visie en strategie

Het bestuur van SPA heeft in 2021 haar missie, visie en strategie niet gewijzigd:

“Missie: De Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) stelt zich ten doel pensioenen te verstrekken ten behoeve van (gewezen) werknemers van Atos en hun nabestaanden. SPA streeft naar duurzame toeslagverlening (indexatie) op pensioenen welke voortvloeien uit uitkeringsovereenkomsten van de gewezen deelnemers van (ten minste) 100% van de “CPI-Huishoudens afgeleid” en naar optimale pensioenen welke voortvloeien uit premieovereenkomsten van de deelnemers.

Visie: SPA organiseert het vermogensbeheer zodanig dat de duurzame toeslagverlening gehaald kan worden en houdt daarbij rekening met de looptijd van de verplichtingen om de pensioenen op de overeengekomen momenten uit te betalen. SPA wil als ‘gesloten’ pensioenfonds een betrouwbaar én sober fonds zijn: betrouwbaar in de levering van pensioenen, sober in de franje daar rondom. SPA vindt effectiviteit en efficiency de belangrijkste criteria voor de administratie van de pensioenverplichtingen aan de gewezen deelnemers en van de uitkering van pensioenen.

SPA informeert de gewezen deelnemers op heldere wijze over hun rechten, voor hen relevante regelgeving en over de implicaties daarvan; daarbij hanteert SPA de voorgeschreven communicatiemiddelen en -methoden, zonder onnodige kosten te maken. Tevens wil SPA een goede verstandhouding waarborgen met het Verantwoordingsorgaan, de relevante toezichthouders en de voormalige sponsor (Atos), waarbij het fonds zijn onafhankelijke positie niet uit het oog verliest.

Strategie: SPA ziet als belangrijkste onderdeel van de uitvoering en realisatie van haar missie en visie het vermogensbeheer zo te organiseren dat het leidt tot kapitaalbehoud en duurzame toeslagverlening, met inachtneming van risicoprofiel fonds en risicohouding en binnen de kaders van de Pensioenwet en toepasselijke regelgeving. Daartoe heeft SPA een dynamisch anticyclisch beleggingsbeleid geformuleerd en vastgelegd in de ABTN, het Strategische beleggingsbeleid en het beleggingsjaarplan. SPA onderscheidt 2 doelportefeuilles waarvan de return portefeuille (RP) tot doel heeft om (ten minste) meer rendement te maken dan de vastgelegde rendementsbenchmark met een maximum aandeel van het vermogen in zakelijke waarden (na mapping) binnen de randvoorwaarde van een VEV van maximaal 22,5%. De matchingportefeuille heeft tot doel om de UFR-rente van de verplichtingen te matchen met een dynamisch percentage op lange termijn en met een minimum van 20%. De matching doelstelling wordt derhalve gecombineerd met een dynamisch anticyclische beleid t.a.v. de mate waarin gematched wordt.

SPA laat het dynamisch anticyclisch beleggingsbeleid, voor zover dat niet in het beleid zelf is vastgelegd, uitvoeren in drie deelportefeuilles door verschillende ervaren vermogensbeheerders. SPA stelt daartoe mandaten op en monitort de performance van de vermogensbeheerders op deelportefeuille niveau; SPA bewaakt daarbij de anticyclische invalshoek.

SPA is voornemens minimaal tot 2023 als zelfstandig ‘gesloten’ fonds te blijven functioneren en zal zich voordien beraden op de mate van zelfstandigheid in de verdere toekomst. Mede om de impact van de gesloten-fonds-

situatie op de risicohouding en beleggingsbeleid te beperken, worden geen illiquide beleggingen opgenomen in de portefeuille i.v.m. de mogelijk beperkte horizon van het fonds.”

Het bestuur is er niet in geslaagd het in de missie opgenomen doel te bereiken om een duurzame toeslagverlening op de pensioenen van (ten minste) 100% van de CPI-afgeleid te realiseren.

3.2. Bestuur en organen

In 2021 zijn de statuten aangepast. Eén van de belangrijkste aanpassingen betrof de samenstelling van het bestuur. Dit wordt onder paragraaf 3.3.2. (statuten) toegelicht. De bestuurders Frank Winnubst, Arno Elshout en Peter Mannaert traden af en Sako Zeverijn, Christiaan Tromp en Louis Alting werden als nieuwe bestuurders benoemd.

In het Verantwoordingsorgaan was er sinds september 2020 één zetel onbezet. Om die reden en omdat de termijn van zittend lid Thomas van Kuipers verliep, werden er in het tweede kwartaal van 2021 verkiezingen gehouden. Thomas van Kuipers werd herkozen en Ronald Kamphuis trad als nieuw lid toe tot het Verantwoordingsorgaan. Daardoor waren alle zetels in het Verantwoordingsorgaan vanaf mei 2021 weer bezet. In de Raad van Toezicht werd Dick Wenting per 1 juli herbenoemd voor 3 jaar en Jacqueline Verhulst per 1 januari 2022 herbenoemd voor 4 jaar.

Eind 2021 heeft het bestuur de heer Bas Vroegh benoemd tot sleutelfunctiehouder interne audit.

Zelfevaluatie bestuur

In april 2021 werd de jaarlijkse zelfevaluatie van het functioneren van het (nu grotendeels vervangen) bestuur uitgevoerd. De zelfevaluatie werd gedaan o.b.v. actiepunten die eerder al waren vastgesteld in overleg met een externe adviseur. In twee sessies werd daarbij het functioneren van het bestuur aan de orde was gesteld. De belangrijkste bevindingen van het bestuur t.a.v. de voortgang in die actiepunten en het eigen functioneren waren:

- Beleggingsbeleid: Het bestuur wil dit evalueren maar gezien aanstaande bestuurswisselingen wordt dit uitgesteld naar het “nieuwe bestuur”.
- Bestuur onvoldoende aan het stuur: Het bestuur moet als opdrachtgever functioneren (scheiding aansturing en uitvoering) en een betere kwaliteit nastreven. Cultuurverandering is gewenst. Oriëntatie op een andere inrichting van de organisatie t.b.v. coordinatie vermogensbeheer is gewenst (fiduciaire ondersteuning).
- Samenstelling bestuur: Uitbreiding van het bestuur van 5 naar 6 leden en opstellen discussiestuk “Integraal beloningssbeleid”.
- Vergaderingen: De vergaderdiscipline moet worden verbeterd om ervoor te zorgen dat alle geagendeerde onderwerpen voldoende tijd krijgen. Het uitlopen van de vergaderingen moet worden voorkomen. Alle bestuurders kunnen hieraan een bijdrage leveren. De voorzitter moet de vergaderingen strakker leiden en de voorbereiding van bestuursvergaderingen verbeteren. Stukken dienen minstens 1 week van te voren aanwezig te zijn en bij ieder relevant vergaderstuk hoort een voorlegger. De voorzitter, secretaris en directeur stellen de bestuursagenda vast.

Tijdens deze zelfevaluatie werd geconstateerd dat het wenselijk is de organisatie van de uitvoering van het beleggingsbeleid door de vermogensbeheerders onderwerp van nadere studie te maken. Het bestuur is van mening dat een andere organisatie de bestuurlijke belasting kan verminderen en de grip op het vermogensbeheer kan verbeteren. Door de op handen zijnde bestuurswisselingen is besloten dit uit te stellen tot na het aantreden van de nieuwe bestuurders. Het bestuur heeft in april 2021 geconcludeerd dat de acties t.a.v. governance en

beloningsbeleid afgerond zijn en dat een oriëntatie op een andere organisatie van het vermogensbeheer in gang is gezet. De besluitvorming daarover en de evaluatie van het beleggingsbeleid zijn, mede op advies van de Raad van Toezicht, voorbehouden aan het 'nieuwe' bestuur zoals dat na de zomer van 2021 benoemd zou worden.

Deskundigheidsbevordering

In het kader van de (permanente) 'deskundigheidsbevordering' en teneinde het opleidingsplan nader in te vullen zijn er in 2021 o.a. de volgende opleidingen/cursussen en educatieve sessies gevolgd:

- a) Diverse SPO Modules; en
- b) door het jaar heen een aantal pensioenseminars en beleggingsseminars.

In het opleidingsplan is opgenomen welke educatie een bestuurder in 2022 zal volgen.

3.3 Reglementen, Statuten, Uitvoeringsovereenkomst en de ABTN

3.3.1 Eindloonregelingen en ATOS ML en BP (voorheen Oriflex ML en BP)

De pensioenreglementen van het fonds zijn in 2021 niet gewijzigd.

3.3.2 Statuten

In 2021 zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in de statuten. Er is een optie ingevoerd om het bestuur uit te kunnen breiden naar 6 of 7 leden door middel van het benoemen van één of twee onafhankelijke leden. Daarnaast is het recht van de voormalige werkgever Atos om 2 leden voor te dragen ingeperkt tot het instemmen met een voordracht van 1 lid. Als gevolg daarvan werd het aantal door de gewezen deelnemers te verkiezen leden uitgebreid van 2 naar 3.

In de statuten zijn voorts de nieuwe functies sleutelfunctiehouder Risicobeheer en sleutelfunctiehouder Interne Audit opgenomen.

Teneinde de implementatie van de wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (Wbtr) te realiseren zijn een tweetal wijzigingen doorgevoerd in de statuten. Eén betreft de regel die aangeeft wat te doen in geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders. De 2e wijziging betreft de integriteitsregel uit deze wet dat een bestuurder niet deel mag nemen aan de beraadslaging en besluitvorming als hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat strijdig is met het belang van het fonds.

Tenslotte is in de statuten verankerd dat bestuursleden een bezoldiging krijgen en dat daartoe het bestuur een bezoldigingsregeling opstelt.

3.3.3 Uitvoeringsovereenkomst/ Ontwikkelingen Atos Nederland B.V.

De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos Nederland B.V. (Atos) werd per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. Atos heeft al 8 jaar een nieuwe pensioenregeling, maar blijft d.m.v. (beperkte) afspraken nog zijdelings betrokken bij het fonds. Financieel zijn er - behalve de betaalverplichting voor de C&P garantie (toeslag voor groep oud-Philips medewerkers) - geen banden meer. De afspraken behelzen alleen nog ondersteuning met faciliteiten (kantoorroimte die gehuurd wordt) en kennis- en informatie-uitwisseling. Ook helpt het pensioenfonds nog bij het afhandelen van bepaalde arbeidsvoorwaarden van huidig en voormalig personeel van Atos (dit betreft de aanvulling op de AOW voor voormalige ex-pats en het betalen van ziektekostenpremies voor een kleine groep gepensioneerden die dit zo hebben afgesproken met Atos). De ontwikkelingen bij Atos zijn alleen nog van belang voor zover het deze aspecten betreft en voor zover Atos wel of niet veel personeel blijft

afstoten of kwijtraakt. Dit laatste bepaalt immers voor een groot deel de mate waarin er nog waardeoverdrachten (kunnen) plaatsvinden en dus het tempo waarin het aantal betrokkenen bij het fonds afneemt.

3.3.4 ABTN – Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

De ABTN is in 2021 drie keer geactualiseerd. Op 18 januari 2021 is de ABTN op de volgende punten aangepast:

- wijzigingen m.b.t. Appendix A bij de ABTN: Actuariële grondslagende geactualiseerd;
- wijzigingen m.b.t. Appendix B bij de ABTN: de uitruilfactoren geactualiseerd;
- wijzigingen m.b.t. Appendix C bij de ABTN: tijdlijn geactualiseerd;
- wijzigingen m.b.t. kostenvoorziening voor de uitvoeringskosten; en
- wijzigingen m.b.t. de periodiciteit van evaluaties (verduidelijking doorgevoerd);

In mei 2021 zijn in de ABTN vervolgens de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- wijziging m.b.t. het risicobeheerbeleid n.a.v. de verlengde aanwijzing van DNB;
- redactionele wijzigingen n.a.v. opmerkingen van de waarmerkend actuaris i.h.k.v. het jaarwerk;
- verduidelijking van het strategisch VEV;

In december 2021 werd de ABTN nogmaals aangepast. Ditmaal om de beleidsbeslissing om de kostenvoorziening te verhogen te implementeren. Deze werd verhoogd van 2,40 naar 2,55%.

Bij alle 3 de aanpassingen werden ook redactionele verbeteringen, actualisatie van cijfers en correcties op foutjes doorgevoerd. De actuele ABTN is op de website van SPA te vinden.

3.4 Naleving Code pensioenfondsen

In het eerste kwartaal van 2022 is de Code Pensioenfondsen weer helemaal nagelopen en is er een schriftelijke rapportage gemaakt met een beschrijving of – en zo ja hoe – aan iedere norm in 2021 voldaan werd. Het bestuur leeft de Code Pensioenfondsen vrijwel geheel na. In twee gevallen is dit (gedeeltelijk) niet het geval, deze worden hieronder beschreven en er wordt uitgelegd waarom er niet aan voldaan wordt.

Benoeming en ontslag: de Code Pensioenfondsen stelt als uitgangspunt dat benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van het fonds. Het fonds heeft in het verleden problemen gekend, die uitgebreid zijn beschreven in het jaarverslag over 2017. Door die ervaring is afgeweken van dit uitgangspunt m.b.t. het benoemen en ontslag van leden van het VO; ontslag vindt plaats door het bestuur waarbij het lid dat ontslagen is om een advies van een Ontslagadviescommissie kan verzoeken.

Diversiteit: het bestuur bevordert dat fondsorganen divers worden samengesteld. Het bestuur en het VO worden statutair (grotendeels) door verkiezingen samengesteld en dat bemoeilijkt een precieze afspiegeling. Bij de verkiezingen van het bestuur heeft het bestuur vrouwen en jongeren expliciet opgeroepen om zich kandidaat te stellen. Dit heeft nog geen vrouwelijk lid van het bestuur opgeleverd. Bij de Raad van Toezicht is voorts in het reglement de verplichting gesteld om minimaal 1 vrouw te benoemen. In 2019 is Jacqueline Verhulst als voorzitter van de Raad van Toezicht aangesteld. In het VO zat in 2021 één jonge vrouw, waarmee het VO 16% uit vrouwen bestond. Dit percentage sluit aan bij de populatie vrouwen in het fondsbestand van ongeveer 18%. De inspanningen om een vrouw in het bestuur te krijgen zullen in de toekomst versterkt worden.

3.5 Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur betracht bij al haar besluiten de evenwichtige belangenafweging goed vorm te geven. Het bestuur vindt het huidige beleid evenwichtig; de jongere generatie komt er volgens de Haalbaarheidstoets gemiddeld wat beter af, maar loopt aan de andere kant een groter risico als de resultaten uiteindelijk tegenvallen. Omdat er geen premies meer gestort worden en de toeslagregeling voor alle groepen hetzelfde is, spelen er minder verschillende belangen tussen de verschillende groepen (pensioengerechtigden en gewezen deelnemers) dan bij open fondsen. Met name bij het toeslagbeleid speelt deze belangenafweging nog enigszins, al is de bevoegdheid tot indexeren wettelijk beperkt en heeft het bestuur daarin onder een dekingsgraad van 110% vooralsnog geen keuze.

3.6 Milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen

Om het milieu, klimaat, de mensenrechten en de sociale verhoudingen voldoende aandacht te geven in het beleid gebruikt het fonds ESG-screened beleggingsfondsen. Deze houden bij hun beleggingsbeleid rekening met deze aspecten en met de wettelijke minimumeisen, zoals het verbod op beleggingen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie van clustermunitie. Daarnaast hanteert SPA voor de overige beleggingen een uitsluitingslijst. Daarmee wordt niet belegd in bedrijven die zich schuldig maken aan kinderarbeid, schending van andere mensenrechten. Bedrijven die zich bezighouden met de productie van nucleaire wapens en/of clustermunitie zijn uitgesloten evenals staten die mensenrechten schenden en/of dictaturen zijn.

De visie van het bestuur is dat het fonds met haar beleggingsbeleid en de daarbij gebruikte financiële instrumenten aan de wettelijke eisen voldoet. Bedrijven met een specifiek product dat milieutechnisch aan discussies onderhevig⁷ is, worden overigens niet bij voorbaat uitgesloten. Het fonds sluit in de uitvoering van haar beleid feitelijk ook aan op het beleid dat de vermogensbeheerder 'default' uitvoert over de haar toevertrouwde gelden: BlackRock (BR) heeft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties ondertekend in 2008. In 2020 heeft BR nadrukkelijk haar beleggingsbeleid afgestemd op ESG en met name klimaatcriteria. BR past de vraagstukken over hun corporate governance-programma, inclusief de behandeling van ESG-vraagstukken, in een investeringscontext toe. Het bestuur heeft verder geen uitgebreid gedetailleerd beleid ontwikkeld voor ESG-aspecten. SPA voert samenvattend vanuit kosten-batenoverwegingen een sober ESG-beleid, waarmee op ruime wijze aan de wettelijke verplichtingen wordt voldaan⁸. Dit beleid is in het verleden met het VO afgestemd. In het kader van de nieuwe eisen die de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) met zich brengt en de verdere maatschappelijke ontwikkelingen, zal het huidige beleid de komende jaren in overleg met het VO verder ontwikkeld worden.

Stembeleid

In de ABTN is het stembeleid van SPA vastgelegd. SPA voert geen actief stembeleid. De aandelenposities zijn vooral internationaal en worden om efficiency- en kostenoverwegingen ook wat het gebruik van stemrechten betreft beheerd door de (externe) vermogensbeheerders. Het stembeleid van de betrokken vermogensbeheerders wordt derhalve gevolgd en dit beleid is in 2021 niet gewijzigd.

3.7 Toezicht en toezichteisen

3.7.1 Extern toezicht: DNB en AFM

⁷ Bijvoorbeeld aanbieders van fossiele brandstoffen.

⁸ SPA is overigens niet aangesloten bij een vrijwillige regeling van de Nederlandse pensioenfondsen en volgt niet automatisch alle (maar wel veel) Principes van de VN.

Sinds 01-06-2015 is er een herstelplan van toepassing (zie paragraaf 2.2.2). De wettelijke eisen becijferen dat het fonds per 1 januari 2022 een Vereist Eigen Vermogen (VEV) van 15,1% moet hebben. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 is 103,3%. Er is dus een tekort van 11,8% beleidsdekkingsgraadpunten. In dat kader is er in het eerste kwartaal van 2021 een update van het herstelplan ingediend bij DNB.

Aan het fonds zijn in 2021 geen dwangsommen of boetes opgelegd door de toezichthouders. Er is geen bewindvoerder aangesteld en het fonds is ook niet - geheel of gedeeltelijk - onder curatele geplaatst.

In 2021 is er door het fonds opvolging gegeven aan de door DNB in juni 2020 opgelegde aanwijzing. Het bestuur heeft alle gevraagde wijzigingen doorgevoerd; DNB heeft in april 2021 vervolgens aangegeven dat het fonds heeft voldaan aan de aanwijzing.

3.7.2 Intern Toezicht

Het fonds kent een Raad van Toezicht (RvT). De RvT heeft een rapport geschreven m.b.t. het boekjaar 2021. De RvT keurt het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening goed. Het rapport van de RvT is onderstaand opgenomen.

3.7.2.1 Rapport van de Raad van Toezicht

Het door de RvT opgestelde rapport over het boekjaar 2021 luidt als volgt:

“Rapport raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Atos over 2021

Voorwoord

Door het aantreden van verschillende nieuwe bestuursleden halverwege 2021 en de melding van DNB dat de aanwijzing naar tevredenheid van DNB was opgevolgd, stond afgelopen jaar met name in het teken van 'beginnen'. Beginnen met het monitoren van de processen die zijn aangescherpt naar aanleiding van de aanwijzing, beginnen met kennismaken en aan elkaar wennen gezien het grote aantal nieuwe mensen in het fonds en beginnen met het vormen en vastleggen van beleid voor zover de situatie dat vereist. En dat allemaal in een jaar waarin de COVID-19 pandemie nog steeds rondwaart waardoor het niet of nauwelijks mogelijk was fysiek bij elkaar te komen. Hoewel de COVID-19 pandemie zowel zakelijk maar ook privé en maatschappelijk impact heeft, is de normale bedrijfsvoering en uitvoering van de regeling bij het fonds ook in 2021 geen moment verstoord. Op het moment van schrijven van dit rapport voltrekt zich het drama van de oorlog in Oekraïne met grote gevolgen, vooral voor mensen maar ook voor financiële markten. De raad constateert dat het bestuur ook over deze gebeurtenissen na balansdatum en de impact daarvan op het fonds rapporteert.

In 2021 is de aanwijzing opgevolgd die DNB het fonds in 2020 heeft opgelegd. De opvolging betekende aanpassingen in de uitvoering van het vermogensbeheer en risicomanagement. Dit proces heeft, naast andere gronden, geleid tot het terugtreden van de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de beleggingsadviescommissie in 2021. Daarnaast waren er nog openstaande vacatures in het bestuur die door middel van verkiezingen zijn opgevuld. Concreet is er tijdens de zomer van 2021 een flink aantal nieuwe bestuursleden benoemd dan wel als aspirant -bestuurder mee gaan draaien met het bestuur. Ook hier is naar de mening van de raad van toezicht sprake van 'een nieuw begin'. Eind 2021 gaf de medewerker van het pensioenbureau en compliance officer aan dat hij een uitdaging buiten het fonds ambieerde. Voorts werden de verkiezingen van twee nieuwe leden van het VO voorbereid. Dus ook op het pensioenbureau en binnen het VO beginnen nieuwe mensen. De raad van toezicht is blijvend nieuwsgierig, onderzoekend, kijkt vooruit en houdt daarbij oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. In dat opzicht is voor de raad van toezicht elke ontwikkeling een nieuw begin.

Wij zien dat alle partijen zich met passie inzetten voor het fonds en zien dat er op verschillende fronten daadkrachtig is begonnen met het creëren van een cultuur die een robuuste en beheerste bedrijfsvoering mogelijk maakt. De raad van toezicht ziet echter ook dat de besturing van het fonds, maar ook uitdagingen zoals het hervormen van het proces van vermogensbeheer en het anticiperen op nieuwe wetgeving, veel tijd en energie kost. De raad van toezicht is zich bewust van zijn eigen rol in de besturing van het fonds en is voornemens ook in 2022 effectief bij te dragen aan het goed functioneren van de besturing van het fonds waarbij het belang van de deelnemer wederom leidend is.

Inleiding

De raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) legt jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. Deze verantwoording is vastgelegd in het eerste deel van dit document. Daarnaast legt de raad van toezicht (hierna aangeduid met 'raad') zijn waarnemingen en bevindingen over het afgelopen jaar vast. Dit vormt het tweede deel van dit document.

Verantwoording

In 2021 is het intern toezicht uitgevoerd door de raad die bestaat uit Bert Oostdam, Jacqueline Verhulst (voorzitter) en Dick Wenting.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij hoort ook de Code Pensioenfonds en de statuten en reglementen van SPA. De leden van de raad zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector) en de raad betreft bij het uitoefenen van zijn taak tevens de VITP-toezichtcode (zie www.VITP.nl). Dit betekent onder meer dat geen enkel onderwerp buiten de reikwijdte van het toezicht valt en de raad zich een oordeel vormt over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt. Daarnaast vormt de raad zich een oordeel over de besturing, de bedrijfsvoering en het beleid van het fonds.

De wettelijke taak van de raad bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de raad de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de raad het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de raad in 2021 goedkeuring verleend aan:

- Besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2020
- Profielschetsen bestuur
- Benoeming bestuursleden
- Beloningsbeleid

De raad is in 2021 twaalf keer bijeengeweesen en heeft daarnaast vijf keer vergaderd met het bestuur en vier keer met het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft de raad onder meer gesproken met de directeur en, in het kader van de opvolging van de aanwijzing, diverse malen met DNB. Voorts zijn er vergaderingen bijgewoond en heeft periodiek overleg tussen de voorzitters plaatsgevonden.

De raad heeft op een goede manier invulling kunnen geven aan de eigen voornemens voor 2021 zoals die ook vastgelegd zijn in het werkplan van de raad. We zien dat het nieuwe bestuur hard werkt en voortvarend bezig is. Er worden belangrijke fundamentele en strategische zaken opgepakt. Voor ons als raad is het de uitdaging om te bevorderen dat het bestuur de besluitvorming goed documenteert en de discussies transparant vastlegt. Omdat het bestuur uit nieuwe leden bestaat is het voor het bestuur wellicht nog lastig om hier aan te wennen. Ook zal

het bestuur moeten zorgen dat de effectiviteit van belangrijke besluiten kan worden gemeten (in het kader van de beleids- en verantwoordingscyclus). De verschillende stappen in het besluitvormingsproces moeten duidelijk zijn zodat consistentie in besluitvorming geborgd is. De raad ziet het als een uitdaging over deze zaken met het bestuur in gesprek te gaan zonder op de stoel van de bestuurder te gaan zitten en (te) belerend over te komen.

Waarnemingen

Voor 2021 heeft de raad een aantal tophema's gedefinieerd waar met name aandacht aan is gegeven:

- Implementatie gevolgen aanwijzing
- Governance
- Pensioenakkoord
- Communicatie
- Risicomanagement
- Bestuursmodel en rol pensioenbureau

In het voorjaar van 2021 is de aanwijzing, die DNB in 2020 aan het fonds had opgelegd, voldoende opgevolgd. Dat neemt niet weg dat ook na opvolging van de aanwijzing ook het toezicht door de raad in het teken heeft gestaan van de onderliggende oorzaken die hebben geleid tot de aanwijzing.

De Wet Toekomst Pensioenen, die een gevolg is van het Pensioenakkoord, heeft in 2021 nog tot weinig concrete actie bij het fonds geleid. De raad constateert dat inmiddels ook voor gesloten fondsen de impact (onder meer door de rol van een werkgever en rechten en bevoegdheden van het Verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht) van deze Wet voelbaar is.

Onderstaand worden, na een schets van het algemeen beeld, de waarnemingen van de raad over 2021 weergegeven.

Algemeen beeld

Het jaar 2021 heeft voor de raad sterk in het teken gestaan van de governance van pensioenfonds Atos. Gedurende de opvolging van de aanwijzing bleek dat deze te wensen overliet en in 2021 is veel aandacht besteed aan de invulling van de ontstane vacatures in het bestuur. Daarbij is oog gehouden op de vereiste kennisgebieden maar ook op de competenties die naar het oordeel van de raad nodig waren om een goede werking van de governance te borgen. Ondanks dat het een jaar was met veel wisselingen, is er door het bestuur voldoende aandacht geweest voor de reguliere bedrijfsvoering.

Normenkader

In het werkplan 2021 van de raad is een normenkader opgenomen. Naast dit normenkader gebruikt de raad de normen die opgenomen zijn in de VITP-toezichtcode. In dit rapport geven wij onze waarnemingen weer aan de hand van normen die wij aan ons eigen normenkader danwel aan de VITP-toezichtcode ontleen. Principe 1 van de VITP-toezichtcode (te weten 'de zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezichthouden') is voor de raad het uitgangspunt.

Norm:

De missie, visie en strategie zijn zorgvuldig door het bestuur vastgesteld. Het daaruit voortvloeiende beleid met doelstellingen en uitgangspunten is zorgvuldig vastgesteld, onderbouwd, actueel en consistent. Het beleid wordt gemonitord.

Het afgelopen jaar is met name gericht geweest op het vastleggen van het reeds bestaande beleid. De invulling van de bestuurszetels door nieuwe mensen leidde er toe dat de visie van het bestuur werd herijkt en waar nodig

aangepast. Dit is de tweede helft van het jaar in gang gezet door bijvoorbeeld bewustwordingssessies op het gebied van risicomanagement. Eind 2021 is de voorbereiding van de ALM-studie gestart met onder meer een bespreking van de investments beliefs en de risicohouding van het fonds.

Het beleid is vastgelegd in de ABTN. In 2021 is daarnaast een start gemaakt met het vastleggen van beleid in afzonderlijke beleidsdocumenten zoals het beloningsbeleid.

De aanbeveling van de raad om de beleids- en verantwoordingscyclus nader uit te werken, blijft onverkort van kracht. De raad gaat ervan uit dat deze aanbeveling in 2022 voortvarend wordt opgepakt zodat het beleid verder kan worden gestructureerd en kan worden gemonitord op effectiviteit.

De lange termijnvisie en strategie is vastgelegd tot 2023. De ontwikkelingen in 2021, zoals de invulling van bestuursfuncties en het overwegen van introductie van fiduciair management, geven een extra impuls aan de aanbeveling om visie en strategie kritisch tegen het licht te houden. De ALM-studie en de herijking van de investments beliefs is naar de mening van de raad een goede start om de lange termijn visie met de verschillende organen te onderzoeken en zo nodig aan te passen.

Norm:

De bestuurlijke inrichting van het fonds is doordacht en adequaat. Het bestuur beoordeelt regelmatig of de bestuurlijke inrichting nog steeds adequaat is. De organisatie van het fonds kent een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Organen worden in voldoende mate betrokken bij het beleid. De geschiktheid van het bestuur, maar ook het gedrag en de cultuur binnen het fonds is op orde en naar ieders tevredenheid.

Pensioenfonds Atos is een gesloten ondernemingspensioenfonds met een paritair bestuursmodel.

Mede op aandringen van de raad van toezicht heeft in 2021 een statutenwijziging plaatsgevonden die het mogelijk maakt dat externe bestuursleden kunnen worden benoemd. In 2021 is op voordracht van de werkgever een extern expert, de heer Zeverijn, als voorzitter van het fonds benoemd. Hij vult dus als expert een zetel van de werkgever in. Ook de plek van de voorzitter van de BAC is ingenomen door een expert-bestuurslid, de heer Tromp. Vooralsnog kent het externe bestuurslidmaatschap een kortere zittingstermijn dan een bestuurslid die een zetel uit de pariteit bekleedt. Het is bekend dat de raad hier niet gelukkig mee is en de raad blijft wijzen op de noodzaak van gelijke omstandigheden voor alle bestuursleden.

Het pensioenfonds heeft een pensioenbureau met een directeur en een medewerker. De vraag of het pensioenbureau in deze vorm voldoende ondersteuning kan geven, ligt op de bestuurstafel.

De bestuursleden zijn allen man en ouder dan 40 jaar en daarmee voldoet het fonds niet aan de door de Code Pensioenfondsen gevraagde diversiteit. Het bestuur heeft hier aandacht voor maar dit heeft nog niet geleid tot de beoogde diversiteit.

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld bestaande uit maximaal zeven leden. Begin 2022 is de uitslag van de gehouden verkiezingen bekend en dit heeft tot gevolg dat twee nieuwe leden in het verantwoordingsorgaan zijn benoemd. De raad heeft bedenkingen bij de gevolgde procedure en is voornemens deze in 2022 expliciet met het verantwoordingsorgaan en het bestuur te bespreken. De raad heeft bij de benoeming van een in 2021 afgetreden bestuurslid als lid van het verantwoordingsorgaan gewezen op mogelijke integriteitsissues als het gaat om het verantwoording afnemen over het eigen gevoerde beleid. Hierop is in 2022 correct door het verantwoordingsorgaan geacteerd.

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een raad van toezicht. De heer Wenting is herbenoemd tot 1 juli 2024 en mevrouw Verhulst is per 1 januari 2022 herbenoemd. Haar zittingstermijn loopt tot 1 januari 2026.

Het bestuursmodel lijkt passend. Met de komst van de nieuwe bestuursleden ziet de raad dat zaken meer gestructureerd worden opgepakt. Dit is echter een proces dat, net als de interne informatieverstrekking, in 2022 zijn verdere beslag moet krijgen.

Norm:

Er is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. De organisatorische inrichting staat in voldoende mate borg voor een continu inzicht in en overzicht van de belangrijkste risico's in hun onderlinge samenhang. Het fonds beheerst de risico's in voldoende mate en er is sprake van een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is.

Eenieder binnen het fonds zet zich in om te komen tot een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het is echter van belang dat eenieder zich ook bewust is van de rol- en taakverdeling van de verschillende gremia. Nog steeds is er binnen het fonds behoefte aan meer structuur en centrale coördinatie. Eerder heeft de raad al uitgesproken dat de raad verwacht dat dit een speerpunt is van het (voor een groot deel uit nieuwe bestuursleden bestaande) bestuur. De raad ziet uit naar concrete stappen op dit gebied in 2022.

Risicobewustwording is één van de thema's die ook in 2022 een belangrijke rol spelen. De raad is daarom verheugd dat het bestuur begin 2022 een risicocommissie in het leven heeft geroepen.

De raad merkt op dat het van belang is dat de formele (uitbestedings)procedures worden gevolgd, ook als snel handelen vereist is. Het snelle handelen mag niet ten koste gaan van de zorgvuldige besluitvorming. De raad heeft het bestuur hier in 2021 op gewezen.

De compliance officer van het fonds en tevens medewerker van het pensioenbureau is met ingang van 2022 niet meer werkzaam voor het fonds. De raad verwacht dat het bestuur het beleggen van de functie van compliance officer en het waarborgen van integer gedrag in het algemeen nu in een breder kader beziet en daarbij oog heeft voor de onafhankelijkheid van deze functie.

De raad heeft viermaal gesproken met de sleutelfunctiehouder risicomanagement en de externe vervuller en was ook aanwezig bij de risk awareness sessie. De sleutelfunctiehouder kende een moeizame start, vooral door gebrekkige communicatie tussen de verschillende betrokkenen. Interne communicatie en periodieke rapportages zijn verbeterd in de loop van het jaar. De risk awareness sessie is voor het bestuur aanleiding tot het herijken van de risico-inventarisatie en -acceptatie.

De raad acht het van belang dat het risicomanagement verder wordt ontwikkeld waarbij uitdrukkelijk aandacht wordt besteed aan het risicobewustzijn van het bestuur en de inbedding van het risico-denken in de vergaderstukken en de notulen. De raad heeft geconstateerd dat begin 2022 een Risicocommissie is ingesteld welk initiatief door de raad wordt ondersteund.

Het bestuur heeft IORP II ingericht, sleutelfunctiehouders zijn benoemd en de vervulling van de sleutelfuncties is ook opgezet.

De interne audits worden volgens een driejaars cyclus uitgevoerd door de Internal Audit Dienst van de onderneming Atos. In het 1^e kwartaal van 2021 is door de interne accountantsdienst van Atos op verzoek van het bestuur een interne audit uitgevoerd op basis van de in het risicomanagementtraamwerk genoemde niet financiële risico's uitbesteding en integriteit en de opvolging van de aanbevelingen uit 2019. De raad meent dat daarmee

geen prioriteit is gegeven aan de audit op de processen die de opvolging van de aanwijzing van DNB moeten borgen.

Het bestuur heeft in 2021 een terugtredend bestuurslid als tijdelijk waarnemende sleutelfunctiehouder internal audit benoemd. Het bestuur heeft begin 2022 deze sleutelfunctie extern ingevuld. In oktober 2021 is het auditplan 2021 vastgesteld dat grotendeels in het 1^e kwartaal van 2022 zal worden uitgevoerd. De raad vraagt aandacht voor de opvolging van aanbevelingen uit de internal auditrapportage.

Norm:

Het beleid van het fonds is in overeenstemming is met de missie, visie, strategie, doelstellingen en uitgangspunten van het fonds. Het beleid is voldoende effectief en een evenwichtige afweging van belangen vindt plaats. De beleidsoverwegingen van het bestuur zijn voldoende kenbaar.

In het najaar van 2021 is het besluit genomen te onderzoeken of een vorm van fiduciair management op het gebied van vermogensbeheer gewenst is ten einde de uitvoering van het beleid omtrent vermogensbeheer efficiënter te laten zijn en beter te kunnen beheersen. De raad wijst het bestuur er op dat het van belang is, ook als een mogelijke richting voor de hand ligt, de overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan een dergelijk besluit goed vast te leggen en kenbaar te maken aan de organen binnen het fonds.

In 2021 is periodiek (en indien noodzakelijk tussentijds) gecommuniceerd met de belanghebbenden bij het fonds over zaken die hen (kunnen) raken of voor hen interessant zijn. De wettelijke bepalingen omtrent communicatie worden nageleefd. Het communicatiebeleid is door het bestuur inmiddels ter hand genomen en wordt geëvalueerd. Zowel als het gaat om de interne als de externe communicatie zijn naar de mening van de raad aanscherpingen en aanpassingen noodzakelijk om de leesbaarheid en het bereik van communicatie te bevorderen.

Voor het maken van de notulen is, mede op aanraden van de raad, inmiddels een extern gespecialiseerd bureau in de arm genomen. Dit leidt tot zichtbaar betere vastlegging van vergaderingen en verlichting van de werkdruk binnen het pensioenbureau. Nog steeds is het gebruik van voorleggers een suggestie die de raad graag doet en die naar de mening van de raad kan leiden tot een meer gestructureerde manier van vergaderen. Deze suggestie is in 2022 goed opgepakt.

Het bestuur verantwoordt zich over het beleid in de notulen en jaarlijks in het bestuursverslag. De raad neemt waar dat het verantwoordingsorgaan zich kritisch opstelt. Het bestuur voert regelmatig overleg met het verantwoordingsorgaan. Ook hier speelt dat eenieder zich op elk moment bewust moet zijn van de rol- en taakverdeling binnen het fonds. Begin 2022 is de uitslag van de verkiezingen voor nieuwe leden van het VO bekend en de raad gaat ervan uit dat de nieuwe leden enthousiast worden opgenomen in het VO en zo nodig de nodige scholing krijgen.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft in maart 2022 een inventarisatie van de naleving in het boekjaar 2021 van de Code Pensioenfondsen uitgevoerd. Het bestuur legt in het bestuursverslag verantwoording af over de naleving van de Code. Enkele normen worden niet nageleefd en hiervoor is in het bestuursverslag een toelichting opgenomen. Deze inventarisatie is door de raad beoordeeld en als helder bevonden en consistent met het beleid. Volgens norm 47 van de Code Pensioenfondsen betreft het intern toezicht de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak. In de navolgende tabel zijn per thema uit de Code Pensioenfondsen de bevindingen van de raad van toezicht opgenomen.

THEMA	WAARNEMINGEN
Vertrouwen waarmaken	Het fonds ontvangt nauwelijks klachten van belanghebbenden en de regeling wordt op een adequate wijze uitgevoerd. Dit wekt vertrouwen bij de belanghebbenden. De interne organisatie van het fonds kan verbeterd worden opdat adequate uitvoering blijvend geborgd wordt. Hiertoe is een sterk pensioenbureau noodzakelijk.
Verantwoordelijkheid nemen	De uitbestede werkzaamheden worden jaarlijks geëvalueerd. Omdat de rol- en taakverdeling niet altijd even helder is, is verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor de uitvoering ook niet altijd even vanzelfsprekend.
Integer handelen	De raad van toezicht neemt waar dat de brede blik op integriteit wordt gemist maar verwacht dat dit in 2022 ter hand genomen wordt. Een gedegen invulling van de compliance functie is van belang.
Kwaliteit nastreven	Kwaliteit in de uitvoering wordt nagestreefd en behaald. Op bestuursniveau is sprake van goed gekwalificeerde mensen maar de opleidingsplannen kunnen meer uitgewerkt worden om het niveau op peil te houden.
Zorgvuldig benoemen	De diversiteitsdoelstellingen worden vooralsnog niet gehaald. Van belang is hier meer creatief en actief mee om te gaan. De verkiezingsprocedures maken van zorgvuldig benoemen een langdurig en precair proces. Deze procedures dienen geëvalueerd te worden.
Gepast belonen	Vastlegging van de uitgangspunten en het integrale beloningsbeleid is in 2021 tot stand gekomen. Inmiddels is ook een beloning geïntroduceerd voor aspirant-bestuursleden.
Toezicht houden en inspraak waarborgen	Door de inrichting is toezicht en inspraak conform wetgeving geborgd. Verdere optimalisering door bewustwording van rol- en taakverdeling staat op de agenda.
Transparantie bevorderen	Bestuur rapporteert over het gevoerde beleid. Zowel de interne als externe communicatie kan verbeterd worden. Invoering van een heldere beleids- en verantwoordingscyclus helpt te structureren.

Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

Wij constateren dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2021 zorgvuldig is geweest. Naar onze mening geeft het bestuur in het bestuursverslag voldoende verantwoording over risicobeheersing. Het bestuur heeft naar onze mening bij de uitoefening van zijn taak belangen goed afgewogen. Uit beoordeling van het concept bestuursverslag constateerden wij een aantal tekstuele en inhoudelijke aandachtspunten welke wij hebben gemeld aan het bestuur. Wij hebben op basis van het definitieve bestuursverslag geconstateerd dat het bestuur goed aandacht heeft gegeven aan de inhoudelijke aandachtspunten. Wij geven goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening.

De raad van toezicht dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amstelveen, 13 juni 2022

Bert Oostdam
Jacqueline Verhulst (voorzitter)
Dick Wenting”

3.7.2.2 Reactie bestuur op verslag van de Raad van Toezicht

Het bestuur dankt de RvT voor haar rapport over het boekjaar 2021 en voor de goedkeuring van het bestuursbesluit tot vaststelling bestuursverslag en de jaarrekening. Het bestuur herkent de genoemde verbeterpunten en zal de concrete aanbevelingen en suggesties tot verbetering in haar actiepuntenplan ter hand nemen. Het bestuur ziet in dit kader met veel vertrouwen de samenwerking met de RvT over het aanpakken van de aandachtspunten tegemoet.

3.8 Verantwoordingsorgaan

3.8.1 Verantwoording afleggen

Het bestuur van het fonds legt over het boekjaar 2021 beleidsmatig verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO). Er zijn 4 overlegvergaderingen tussen het bestuur en het VO geweest (waarvan 1 waarbij ook de RvT aanwezig was). Het VO dient jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het door het bestuur in het verslagjaar uitgevoerde beleid en het handelen van het bestuur in het verslagjaar; en
- beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst.

3.8.2 Algemeen oordeel VO

Het door het VO opgestelde rapport over het boekjaar 2021 luidt als volgt:

“Oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) over 2021

Inleiding algemeen

De COVID pandemie heeft vele gevolgen voor het functioneren van de maatschappij en dus ook voor de Stichting Pensioenfonds Atos (SPA). Voor het fonds waren in het begin vooral de mogelijke gevolgen voor de financiële positie belangrijk. Vergaderingen moesten online gaan plaatsvinden, en vooral in het begin was er een grote zorg over de verstoringen die de pandemie met zich zou brengen. Ook het jaar 2021 was een bijzonder jaar voor de maatschappij en daarom ook voor SPA. Voor het VO betekende dit ook een extra belasting. Het online vergaderen gaat goed, maar soms is het lastig.

Inleiding

Het pensioenfonds is een rechtspersoon en heeft op basis van de wet en haar statuten een interne organisatie waarin vastgelegd is hoe de organen van het fonds zich tot elkaar verhouden. Het VO is één van de organen.

Het VO heeft zich bij haar aantreden in 2018 met begeleiding van een extern adviseur gebogen over haar rol. Het VO heeft als het resultaat van dat proces een normenkader voor haar optreden opgesteld.

Het VO ziet als randvoorwaarden voor het effectief functioneren:

- a. Het VO moet zich houden aan zijn bevoegdheden zoals verwoord in wet en statuten;
- b. Het VO moet richting het bestuur respectievelijk de Raad van Toezicht redelijk en billijk handelen, met respect voor elkaars positie, waarbij een welwillende houding jegens elkaar uitgangspunt is.

In het VO moet men zich ook redelijk en billijk richting, tegenover, en naar elkaar gedragen. Het VO gaat ervan uit dat ook het bestuur en de RvT deze uitgangspunten delen.

De informatie gebruikt bij het oordeel van het VO over het gevoerde beleid.

Het VO heeft bij het vormen van een oordeel de beschikking over het jaarverslag van het bestuur, het verslag van de Raad van Toezicht, het rapport van de actuaris, het rapport van de certificerende actuaris en het rapport van de accountant. Op het moment dat het VO dit oordeel heeft opgesteld was o.a. het bestuursverslag van het

bestuur nog alleen in concept vorm beschikbaar. Het VO heeft begrepen dat er nadien geen wijzigingen in het verslag zijn aangebracht die van invloed op het oordeel zouden kunnen zijn.

Verder beschikt het VO over de verslagen van de bestuursvergaderingen, de aanwijzing van DNB, de rapportages van CACEIS (voorheen Kas Bank) en Achmea Pensioen Services en de adviesaanvragen met de onderbouwing van de voorgenomen besluiten. Ook de rapportages van de Sleutelfunctiehouders die volgens de IORP-richtlijnen regelmatig verslag doen van hun werkzaamheden zijn bestudeerd.

In het kader van de jaarverslag cyclus is met het bestuur, de RvT, de accountant, de actuaaris en de certificerende actuaaris gesproken; en met de directeur van het fonds.

Het VO stelt vast dat op grond van de bovengenoemde informatie en gesprekken dat het bestuur een duidelijke verantwoording heeft afgelegd over het jaar 2021.

Samenvattend oordeel

Noot: Het oordeel over 2020 was mede gebaseerd op de eerste maanden van 2021.

Halverwege het jaar 2021 is de samenstelling van het bestuur voor een groot deel vernieuwd. Dit oordeel betreft vooral het nieuwe bestuur in 2021 en heeft ook betrekking op de ervaringen in de eerste maanden van 2022.

Het VO heeft een positief oordeel over het gevoerde beleid.

Hieronder is dat oordeel verbijzonderd naar een aantal aspecten

1. Het VO heeft een positief oordeel over getoonde betrokkenheid en werkracht bij het fonds van het bestuur en pensioenbureau afgelopen jaar.
2. Het VO heeft een positief oordeel over gevoerde operationele beleid, het is zeer positief dat het pensioenfonds in zulke tijden in staat is gebleken de dagelijkse gang van zaken effectief doorgang te laten vinden.
3. Het VO is positief over het bestuurlijk handelen, vooral inzake de bestuurlijke inrichting en de continuïteit in de bezetting van de bestuursfuncties. Wel is het VO kritisch over de startpunten bij de besluitvorming. Er ontbreekt soms een duidelijke analyse van de huidige toestand en de redenen om daar verandering in te brengen. Het VO heeft bij meerdere onderwerpen haar zorgen daarover uitgesproken.
4. Het VO is verheugd dat het negatief oordeel van 2020 vanwege de aanwijzing van DNB over het niet op orde hebben van de uitvoering van het beleggingsbeleid door de mededeling van DNB van april 2021 niet meer van toepassing is.
5. Norm: Er is goed overleg tussen bestuur intern toezicht en VO.
Het VO is in het algemeen positief over het overleg tussen bestuur, intern toezicht en het VO. Het VO verwacht dat het bestuur en de RvT respect tonen voor de positie van het VO en dat is met name op het gebied van communicatie verbeterd. Het zou verstandig zijn als de zelfevaluatie van het bestuur ook ingegaan wordt op de omgang met de andere fondsorganen. Het bestuur moet zich immers ook verantwoordelijk voelen voor het mogelijk maken van het optimaal functioneren van het VO en andere organen.
Tot haar verbazing heeft het bestuur in maart 2022 de in de statuten opgenomen bevoegdheden van het VO in twijfel getrokken en aangegeven deze bij o.m. het besluit over fiduciair management niet te zullen honoreren. Het VO heeft zich tegen deze interpretatie van de statuten c.q. aanpassing ervan verzet waarop het bestuur haar standpunt heeft gewijzigd.
Het VO betreft deze discussie.
6. Het VO trekt zich deze oordelen ook ten dele zelf aan en evalueert wat het VO zelf beter kan doen.

Opmerkingen:

Het VO betreft in haar oordeel dat het bestuur erkent dat het er slechts deels in geslaagd is de in de missie, visie en strategie gestelde doelen te bereiken en de uitleg wat daarvan de oorzaken zijn.

Het VO stelt verder vast dat uit de gesprekken en de documentatie duidelijk is dat de operationele zaken zoals een zorgvuldige registratie van verplichtingen en bezittingen op orde zijn. Ook is in 2021 slechts sprake van maar één klacht.

De formele communicatie binnen het fonds in het verslagjaar is door het beter werken met SharePoint voor alle communicatie verder verbeterd. Hierdoor is de schriftelijke verslaglegging en archivering eenvoudiger geworden.

In de eerste vier maanden van 2021 is overleg geweest over de governance, het beloningsbeleid en het beleggingsbeleid in het kader van de ALM studie en dat dit proces uiteindelijk tot positieve resultaten heeft geleid. Bij de bevindingen wordt hier nader op ingegaan.

Het VO vertrouwt erop dat het bestuur de aanbevelingen in de diverse rapporten en in dit verslag zal bespreken en op een evenwichtige wijze tot besluitvorming ter zake zal komen.

Gespreksonderwerp VO- Bestuur: regelmatig inzicht in actielijst en de voortgang ervan

Dank gaat uit naar de bestuursleden Frank Winnubst, Arno Elshout en Peter Mannaert die in de loop van 2021 zijn vertrokken. Zij hebben jarenlang veel inzet voor SPA getoond.

In het onderstaande verslag wordt het oordeel verder toegelicht en komen ook kritische punten naar voren die naar het oordeel van het VO aandacht en opvolging vragen.

Het VO ziet ondanks het in 2022 gerezen verschil van mening over de reikwijdte van de statuten de verdere samenwerking met het bestuur en de Raad van Toezicht (RvT) met vertrouwen tegemoet.

Bevindingen

Hieronder worden de belangrijkste aspecten uit de diverse verslagen en rapporten behandeld:

Missie, visie en strategie

De missie en visie zijn in 2021 niet gewijzigd.

Het is inmiddels standaard geworden dat het bestuur moet melden dat zij haar missie niet heeft waargemaakt omdat opnieuw geen toeslag kan worden verleend. Daarbij moet worden opgemerkt dat dit mede komt doordat uiteindelijk in de eerste plaats gestreefd wordt naar het kapitaal behoud m.a.w. het kunnen voldoen aan de nominale verplichtingen. Dat uit zich onder meer door risicobeperking door het aanhouden van veel liquide middelen. Het behoud van kapitaal is bereikt.

Het streven om de pensioenaanspraken waardevast te houden is helemaal niet bereikt.

Aanwijzing DNB, Validatie onderzoek DNB

Eind 2019 heeft DNB een validatie onderzoek afgerond. Het verslag kwam in februari 2020 beschikbaar en DNB heeft naar aanleiding daarvan een aanwijzing gegeven. Het bestuur heeft ook in 2021 veel tijd moeten besteden aan het verwerken van deze aanwijzing. In april 2021 heeft DNB laten weten dat de aanwijzing naar tevredenheid is opgevolgd.

Het VO heeft de voortgang gevolgd in haar contact met het bestuur en de Raad van Toezicht.

De DNB stelt in haar eindoordeel in haar brief van 30 april 2021 dat DNB verwacht dat SPA zich proactief inspant om te zorgen dat het financieel risicobeheer en de monitoring en periodieke evaluatie van de uitbesteding van het strategisch beleggingsbeleid zowel in opzet als in uitvoering conform wet- en regelgeving functioneert.

Het VO herhaalt haar advies om de controle op de naleving hiervan expliciet bij de voorzitter van de BAC neer te leggen in analogie van de SFH (Sleutelfunctiehouder) bij andere onderwerpen.

Discussie over de governance en de bezetting van de zetels in het bestuur.

In het verslag over 2020 heeft het VO haar zorgen geuit over de kwetsbaarheid van de bestuursbezetting mede door lange procedures bij benoemen, werkdruk, afwezigheid vanwege ziektes etc. Eén van de redenen die het moeilijk maakte om bestuurders aan te trekken was het beloningsbeleid dat te veel potentiële kandidaten deed besluiten zich terug te trekken.

Eind 2020 is het proces gestart om de governance te heroverwegen, het beloningsbeleid aan te passen en de statuten in lijn met de uitkomsten te wijzigen.

Het bestuur is in februari 2021 met een raamwerk gekomen en heeft dat overlegd met RvT en VO. Dat leidde tot een drietal adviesaanvragen in april 2021. Het VO heeft naar aanleiding van die aanvragen adviezen uitgebracht. Het bestuur heeft daarop besloten om de governance te veranderen en de statuten in lijn daarmee aan te passen.

De hernieuwde governance maakte het mogelijk twee externe bestuurders aan te stellen, en één zetel van ATOS te laten vervallen en te vervangen door een extra zetel voor gewezen deelnemers. In 2021 werden de vacatures voor voorzitter bestuur en voorzitter BAC ingevuld door externe bestuurders, de zetel voor gepensioneerden werd door verkiezing ingevuld, voor de openstaande vacature voor gewezen deelnemers werd de kandidaat aangewezen die voor benoeming bij DNB zal worden voorgedragen. Voor de extra vacature en een toekomstige vacature voor gewezen deelnemers werden verkiezingen gehouden waarbij de gekozen kandidaten alvast aan

het bestuur als toehoorders zijn gaan deelnemen in afwachting van de instemming van DNB. Het resultaat is dat het bestuur in juli 2022 geheel vernieuwd zal zijn.

Het VO is positief over het bereikte resultaat en vertrouwt erop dat in de toekomst het probleem van de bezetting van de bestuursfuncties niet meer zal optreden.

Zorgvuldig benoemen: procedures bij benoeming en ontslag

De basis hiervoor is de Code Pensioenfondsen die duidelijke richtlijnen bevat.

Het bestuur geeft in haar verslag over 2021 aan dat zij voor wat betreft het VO afwijkt van de Code. De Code voorziet dat het ontslag van leden van het VO door het VO geschiedt; maar in de statuten van SPA is geregeld dat het bestuur deze bevoegdheid heeft. Het VO heeft al in 2018 gesteld dat de argumenten voor deze afwijking van de Code onvoldoende zijn.

Norm: Benoeming en ontslag van leden van het bestuur, het Intern Toezicht en het VO zijn zorgvuldig vastgelegd en in lijn met de Code Pensioenfondsen

Het VO heeft in het proces dat voorafging aan de installatie van de RvT de aanbeveling gedaan om op een samenhangende manier in statuten en reglementen te regelen wat er moet gebeuren als een orgaan of een lid van een orgaan niet functioneert, vooral omdat door de komst van de RvT, procedures beter op elkaar kunnen worden afgestemd. In 2021/2022 zijn er discussies geweest bij de herbenoeming van leden van het RvT, het reglement en de verkiezingsprocedures van het VO, en zijn kandidaat leden van het bestuur aangesteld zonder dat een formele status is geregeld. Het VO herhaalt haar aanbeveling.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur en VO-RvT: Beoordeling van de samenhang van procedures bij benoeming en ontslag en afwijkingen van deze procedures van de Code Pensioenfondsen.

Evenwichtige belangenafweging

In het verslag van het bestuur is een paragraaf opgenomen met een expliciete uitspraak over dit onderwerp. In de eerste plaats wordt beoordeeld of gewezen deelnemers en gepensioneerden gelijkelijk worden behandeld. Daarbij is het uitgangspunt dat de toeslagverlening voor beiden hetzelfde moet zijn. Andere maatregelen worden door het bestuur getoetst op evenwichtigheid en de uitkomsten worden vastgelegd.

Het bestuur stelt dat het huidige beleggingsbeleid tot evenwichtige resultaten leidt voor de betrokkenen. Als er een ander evenwicht wenselijk zou zijn is verandering van het beleggingsbeleid nodig. In de haalbaarheidstoets van 2021 en vooral in de ALM-studie zal het onderwerp in 2022 opnieuw aan de orde komen. Uiteraard gaat ook de uitwerking van het pensioenakkoord hierin een rol spelen.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur en VO-RvT: Evenwichtige belangenafweging in het algemeen en met name de intergenerationele belangenafweging.

Monitoring Code Pensioenfondsen.

In het Visitatiecommissie rapport van 2017 is de aanbeveling gedaan aan het bestuur om de Code Pensioenfondsen jaarlijks op de agenda te zetten en hierbij het VO te betrekken.

Het bestuursverslag van het bestuur geeft aan dat SPA compliant is met de code op een drietal deelgebieden na. Het bestuur heeft in maart 2022 de compliance met de Code opnieuw getoetst. Het VO is daarbij niet betrokken geweest.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: De bemerkingen van het VO zullen in het regulier overleg met het bestuur aan de orde komen. Enkele onderwerpen ervan komen in dit verslag al aan de orde.

Investment beliefs, beleggingsbeleid en resultaten van het beleggingsbeleid en cultuur

a. Het beleggingsbeleid en de risicohouding Middelloonregeling (ML).

De beleggingsuitgangspunten (investment beliefs) zijn beleidsuitgangspunten die vastliggen in de ABTN. Bij het vastleggen van de risicohouding zijn ondergrenzen van de haalbaarheidstoets en het strategisch vereist eigen vermogen vastgelegd. Het beleggingsbeleid en de risicohouding zijn in 2021 in principe niet veranderd maar wel verder uitgewerkt mede door de verwerking van de aanwijzing van DNB. Het VO beoordeelt dat positief. Het beleggingsbeleid is een goede vertaling van de risicohouding en voldoet aan de beleidsuitgangspunten. Het bestuur heeft voldoende inzicht gegeven in zijn keuzes met betrekking tot het strategische beleggingsbeleid en de rente afdekking. In haar jaarverslag heeft het bestuur uitgebreid de risico's en de behaalde resultaten van het beleggingsbeleid toegelicht.

Het beleggingsresultaat in 2021 is positief wat mede tot uiting komt in een forse verhoging van de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad. De vermogensbeheerders van de Return portefeuille hebben in

2021 de benchmark die in 2018 werd vastgesteld niet helemaal waargemaakt. Ook lijkt het erop dat de resultaten minder goed zijn dan die van vergelijkbare fondsen. Het VO accepteert de verantwoording door het bestuur en beseft dat het een voortzetting is van het beleid van voorgaande jaren is. *Echter het voorgenomen grondige onderzoek naar de prestaties van de vermogensbeheerders is noodzakelijk en het VO is benieuwd naar de resultaten.*

In de zelfevaluatie van het bestuur in 2021 wordt gesteld dat het huidige beleggingsbeleid moet worden geëvalueerd. In het huidige dynamische beleid moet het bestuur op belangrijke punten een positie innemen zoals het verdelen van het vermogen in een return deel en een risk control deel. De besluitvorming wordt moeilijk als er een discussie is over het beleggingsbeleid als zodanig. Een grondige evaluatie van het beleid is dus erg belangrijk voordat wordt besloten het beleid structureel aan te passen om weer tot een gezamenlijke grondslag te komen. In 2021 in de reguliere ALM studie gestart die moet leiden tot een herijking van het beleggingsbeleid. Het is zorgelijk dat bovengenoemde analyses niet zijn gemaakt. Ook bij het opnieuw vaststellen van de investment beliefs is een grondige analyse van de zwakke punten ook gewenst.

Het VO heeft in haar vorig verslag opgemerkt dat zij geen vooropgezette mening heeft over mogelijke veranderingen in het beleid rondom het beleggen en met veel verwachting de uitkomsten van de discussies over de investment beliefs, de Strategische Asset Allocatie, de rente staffel en de risicohouding en mogelijke aanpassingen in de governance afwacht. Wel dringt het VO erop aan dat in de besluitvorming de consequenties van veranderingen worden meegewogen. De grote inspanning bij het goed formaliseren van het huidige beleggingsbeleid n.a.v. de aanwijzingen van DNB moge daarvoor een waarschuwing zijn. Het VO heeft begrepen dat het bestuur in het kader van het vernieuwde beleggingsbeleid de monitoring wil uitbesteden aan een fiduciair manager. Het VO is van mening dat dit voornemen advies plichtig is conform de statuten. In mei 2022 heeft het bestuur een advies gevraagd over fiduciair.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: Het VO zal in het kader van de ALM studie 2021-2022 met het bestuur verder overleg plegen over het beleggingsbeleid en de te verwachten resultaten voor de komende tijd.

b. Het beleggingsbeleid en de risicohouding voor Beschikbare Premie (BP).

In 2019 is de risicohouding voor het BP Life Cycle deel vastgelegd. Het bestuur heeft daarover advies gevraagd. De risicohouding werd voor de bestaande Life Cycle berekend via een voorgeschreven model. In haar advies heeft het VO de berekende risicohouding voor kennisgeving aangenomen. Daarbij heeft het VO twee adviezen gegeven:

1. Ga na of het huidige Life Cycle model nog wel optimaal is. Het model stamt immers uit 1998 bij de overgang naar Oriflex en is eenmaal herzien in 2002.
2. Ga na of de doelstelling die in de ABTN staat wel wordt waargemaakt. De doelstelling die indertijd is geformuleerd is dat de gemiddelde gewezen deelnemer bij pensionering in staat wordt gesteld om met het BP kapitaal een pensioen in te kopen dat in lijn ligt met de pensioenaanspraak bij een volledige middelloonregeling.

In 2020 is een aangepaste doelstelling in de ABTN opgenomen omdat de eerdere doelstelling niet meer hanteerbaar is. De doelstelling is nu een zo goed mogelijk pensioen te realiseren. Deze doelstelling is niet concreet en er kan dus niet vastgesteld worden of deze wordt waargemaakt.

Op het bovenstaande advies om te onderzoeken of het huidige lifecycle model nog wel optimaal is in 2021 geen actie ondernomen, maar het is voor 2022 op de agenda gezet.

De beleggingsresultaten waren in 2021 positief. De meeste fondsen hebben de benchmark gehaald. Dat is een positieve uitkomst.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: Het VO zal over het beleggingsbeleid voor het Beschikbare Premie deel en specifiek over de Life Cycle met het bestuur verder in gesprek gaan.

Beleid duurzaam beleggen

Het bestuur heeft haar beleid in 2021 met betrekking tot maatschappelijk verantwoord en duurzaam beleggen duidelijk verwoord. Het bestuur houdt in het beleggingsbeleid rekening met de ESG eisen, dus met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen, en de wettelijke eisen over wapens en kinderarbeid. SPA heeft, zoals de nieuwe "Sustainable Finance Disclosure Regulation" vereist, in begin 2021 verklaard dat het geen speciaal beleid heeft om de mogelijke negatieve gevolgen op de duurzaamheid van beleggingen te bepalen, doch wel overgestapt is naar ESG-gescreende beleggingsfondsen. De eerste indruk over de keuze is positief wegens de argumentatie van bestuur en omdat de nieuwe materie nog niet is uitgekristalliseerd, waardoor een pensioenfonds met een profiel als SPA lastig wordt om voorop te lopen.

Gespreksonderwerp VO-bestuur:

Het VO wil in het bovengenoemde gesprek met het Bestuur over het vermogensbeheer en beleggingsbeleid ook aan de orde stellen of en hoe een meer actief beleid mogelijk is zowel voor het ML als het BP-beleggingsbeleid.

Toeslagbeleid

Opnieuw heeft het bestuur het besluit moeten nemen om geen toeslagverlening (indexatie) toe te passen. Indien inhaalindexatie mogelijk is zal dat voor iedereen per jaargang hetzelfde zijn en zal eerst de indexatie van het laatste jaar waarin geen indexatie is verleend worden ingehaald.

De toeslagverlening blijft al langdurig achter bij de ambitie en het maximale gemis is aan het eind van 2021 meer dan 20%. (Zie ook de tabel op de website.) Het ziet er naar uit dat binnen afzienbare tijd geen inhaal indexatie mogelijk is, wat een teleurstellend vooruitzicht is. Het nieuwe pensioenstelsel zou indexatie vergemakkelijken; alleen is het onduidelijk wat dit voor een gesloten fonds betekent. Het VO zal actief meedenken over de gevolgen van het akkoord en daarvoor de noodzakelijke opleidingen volgen.

Beloningsbeleid.

Norm: veranderingen in het beloningsbeleid worden door het bestuur weloverwogen ter advisering voorgelegd aan het VO.

In oktober 2020 heeft het bestuur een onderzoek gestart naar het beloningsbeleid in samenhang met de discussie over de governance. Dit leidde in februari 2021 tot een raamwerk dat besproken is met RvT en VO. In april 2021 volgde daarop een adviesaanvraag. Het VO heeft wettelijk het recht om hierover advies uit te brengen. Het VO heeft een positief advies uitgebracht. Het eerdere beleid ging uit van vrijwilligers die hun inzet niet koppelden aan de beloning. Een marktconform beleid moet ook betekenen dat de relatie met de betrokkenen moet verzakelijken. Daarom heeft het VO voorgesteld een aparte uitvoeringsregeling vast te stellen om misverstanden te voorkomen. Het bestuur heeft dat in 2022 geregeld. Ook heeft het VO in haar governance advies ervoor gepleit om het aanstellen van stagiaires/kandidaat bestuursleden mogelijk te maken. In oktober 2021 heeft het bestuur een addendum aan het beloningsbeleid voorgesteld om aan kandidaat leden ook een beloning toe te kennen.

De afspraak was dat het beloningsbeleid na drie jaar zou worden geëvalueerd. Alle betrokkenen die in 2021 zijn aangesteld kenden het beleid. Het heeft het VO verbaasd dat het bestuur een aanpassing van het beloningsbeleid (met een aanzienlijke stijging van de kosten) heeft voorgesteld. Het VO heeft daar in mei 2022 negatief advies over uitgebracht. Opgemerkt moet daarbij worden of hier ook niet van een (schijnbare) belangenverstremgeling van de individuele bestuursleden sprake is.

Gespreksonderwerp VO-RvT en VO-Bestuur: Met RvT en bestuur spreken over dit samenhangend beloningsbeleid.

Klachten

Het jaarverslag van het bestuur geeft aan dat er in 2021 één klacht is geweest. Het bestuur besteedt elk halfjaar aandacht aan dit onderwerp. De uitvoerder registreert ook eventuele klachten.

Het VO heeft ook via haar kanalen geen klachten ontvangen. Het is positief dat er nauwelijks klachten zijn. De procedure om klachten in te kunnen indienen via de website acht zij voldoende duidelijk.

Kosten

De cultuur t.a.v. uitvoeringskosten, kosten vermogensbeheer en beloningsbeleid van het fonds is te omschrijven als sober en doeltreffend. Het VO ondersteunt dit. De stijging t.o.v. voorgaande jaren is logisch verklaarbaar en wordt beschreven.

De verantwoording door het bestuur is voldoende onderbouwd en toegelicht door de opname van de kosten in het kernoverzicht en de beschrijving in de paragraaf "kosten pensioenfonds" in het jaarverslag. De kosten van het vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld vermogen zijn in lijn met andere pensioenfondsen, de pensioenbeheerkosten zijn hoger wat vooral het gevolg is van de voorgeschreven definitie van normdeelnemer, wat nadelig is voor een gesloten fonds.

Communicatie

Het VO heeft uit de aard van haar opdracht speciale aandacht voor de communicatie met de belanghebbenden. Door de Wet Verbeterde Premiereregeling worden de mogelijkheden en dus ook de keuzes die de belanghebbenden mogen/moeten/kunnen maken weer complexer. De vraag blijft hoe dit zo inzichtelijk mogelijk te maken en hoe communicatie daarbij kan helpen.

De communicatie naar alle gezamenlijke deelnemers geschiedt via de website en per kwartaal middels het pensioennieuws.

De communicatie naar de individuele deelnemers vindt o.a. plaats via

- het UPO (eens in de 5 jaar),
- het BP-performance overzicht aan een deel van de deelnemers (eenmaal per jaar),
- een brief aan BP-Lifecycle-deelnemers wanneer zij de 59 jarige leeftijd bereiken
- en een jaarlijks pensioenoverzicht aan de gepensioneerden.

De deelnemers zijn dus voornamelijk afhankelijk van de informatie die op de website staat van het pensioenfonds (en op www.mijnpensioenoverzicht.nl) en moet daar zelf actie voor ondernemen. De website van het Pensioenfonds bevat veel informatie en deze wordt regelmatig geüpdatet maar helaas is de (lay-out van de) site, zoals het bestuur ook heeft geconstateerd, niet meer van deze tijd.

Wat betreft het BP-performance overzicht: het VO heeft met het Pensioenbureau afgesproken dat extra informatie op de site wordt geplaatst.

In het kader van de zorgplicht wordt aan personen die 59 jaar oud zijn geworden en in het BP-deel beleggen via het Lifecycle profiel keurig een brief gestuurd om hen te wijzen dat ze 100% deelnemen aan het liquiditeitsfonds. Echter de betreffende brief is redelijk complex. Deze zou eenvoudiger van opzet kunnen zijn en zelfs in een eerder stadium verstuurd mogen worden aangezien het BP-Lifecycle profiel redelijk verouderd is (zie ook 'Risicohouding Beschikbare Premie' hierboven).

Als slot is er nog een groep gewezen deelnemers die recht hebben op de C&P garantieregeling bij vertrek bij ATOS of indien zij met pensioen gaan. Deze deelnemers worden nooit geïnformeerd over de opbouw of afbouw van dit kapitaal, zelfs bij vertrek of bij pensioen wordt dit kapitaal bijgestort in de BP-regeling zonder de deelnemer hierover te informeren.

Gespreksonderwerp VO-bestuur:

Het VO wil in graag in gesprek met het bestuur over een actievorm van communicatie en afhankelijk van de toekomst van het pensioenfonds een eventuele nieuwe opzet van de website.

Verslag van de RvT

Algemeen

Zoals in de inleiding is gesteld wil het VO handelen vanuit respect voor de positie van de andere organen. De RvT maakt in haar verantwoording duidelijk wat zij als haar positie ziet. Het VO heeft vier keer met de RvT gesproken en stelt vast dat het haar duidelijk is wat de RvT van belang acht en is het met haar insteek eens. De nadruk die de RvT legt op de wijze van besluitvorming en het vastleggen ervan is ook voor het VO belangrijk voor het vormen van een oordeel over het gevoerde beleid van SPA. Het VO heeft met de RvT de verantwoording van de RvT zoals vastgesteld in het verslag besproken.

Samenstelling RvT

In haar rol moet het VO een voordracht doen bij het benoemen en herbenoemen van leden van de RvT. In 2021 heeft het VO Dick Wenting en Jacqueline Verhulst voorgedragen voor herbenoeming.

In het vorige verslag heeft het VO er bij het de RvT op aangedrongen om bij alle discussies over veranderingen daarbij vooral haar rol als toezichthouder in het oog te houden. Het VO heeft hierover in 2021 geen opmerking meer.

Verantwoording RvT van haar werkzaamheden

In haar verantwoording geeft de RvT aan dat zij intensief betrokken is geweest bij een aantal tophema's. De RvT heeft haar goedkeuringsrechten betreffende een aantal onderwerpen gebruikt. Het VO in haar rol is daarbij ook betrokken geweest, vooral bij de discussie over het beloningsbeleid en de governance.

De vaststelling en implementatie van het nieuwe governance model is een belangrijk onderwerp. De facto is er nu een nagenoeg geheel nieuw bestuur. Door deze nieuwe samenstelling is de noodzaak voor een zorgvuldige besluitvorming extra toegenomen. Het VO begrijpt dat nieuwe mensen ook nieuwe ideeën meebrengen en deze ook willen inbrengen.

Het VO waardeert daarom dat dit voor het RvT een speerpunt is. Wel ziet het VO dat bij de besluitvorming te

weinig analyse is wat het probleem is en welke urgentie dat heeft. Immers een pensioenfonds heeft een lange horizon, er is veel extern toezicht, er worden hoge eisen gesteld aan transparantie etc. Als er veranderingen nodig zijn moet daarom zorgvuldig nagegaan worden wat verandering behoeft in welk tempo. Het VO zou graag zien dat dit een belangrijk onderdeel is van het besluitvormingsproces en dat de RvT daar erg kritisch op is.

Een speciaal onderwerp is het beleggingsbeleid. SPA moet dat periodiek via een ALM studie herijken. Dat is in 2021 opgestart. Het bestaand beleggingsbeleid is de laatste drie jaar vooral ook onder druk van DNB zeer specifiek onder de loep genomen en alle procedures zijn daarbij versterkt. Als uit de ALM studie blijkt dat veranderingen nodig/gewenst zijn moet daarbij gewaarborgd worden dat deze op hetzelfde niveau worden verankerd. En dat in de besluitvorming de inspanning die dat vereist wordt meegenomen. Zo heeft het VO geconstateerd dat geen analyse is verricht of en waarom het beleggingsbeleid niet de gewenste resultaten heeft opgeleverd. Dan wordt het heel moeilijk om een oordeel te vormen of veranderingen wel nodig zijn en/of deze de gewenste verbeteringen zullen brengen. (Een suggestie daarbij is om de haalbaarheidstoets 2022 zowel met de bestaande regels als met de voorgestelde nieuwe regels te doen!)

De RvT maakt in dit kader een opmerking in deze richting in haar verslag waar het gaat over fiduciair management. Het VO is het gezien het bovenstaande daar hartgrondig mee eens.

Samenvatting

Het VO heeft kennisgenomen van de verantwoording door de RvT over haar activiteiten in 2021 en is hierover positief. Zij waardeert de wijze van samenwerking en verwacht hetzelfde in de komende jaren

Rapport van de actuaris en certificerend actuaris

Het rapport van de actuaris is helder. Het is verheugend dat de afstemmingsproblemen rondom de jaarrekening zeer beperkt zijn.

De certificerend actuaris heeft de actuariële verklaring 2021 afgegeven.

De certificerend actuaris geeft daarbij een oordeel over het voldoen aan een aantal artikelen uit de pensioenwet. Daarbij heeft de certificerend actuaris vastgesteld dat behalve bij het voldoen aan het vereist vermogen en het minimaal vereist vermogen SPA aan alle artikelen van de wet voldoet.

En verder dat het fonds volledig voldoet aan de "prudent person" regels, een onderwerp wat speelde bij de eerste aanwijzing. De certificerend actuaris heeft wel enige aandachtspunten geformuleerd en aanbevelingen om deze op te lossen. Het VO gaat ervanuit dat de aanbevelingen worden opgevolgd. De aanbevelingen uit het rapport 2020 zijn opgevolgd.

De certificerend actuaris is ook houder van de actuariële sleutelfunctie en heeft in zijn rapport ook het werk dat verzet is uit hoofde van die functie toegelicht. Daarmee wordt voldaan aan de wens in het oordeel van de VO in 2020. Het VO is positief hierover.

Rapport van de accountant

De accountant heeft een goedkeurend oordeel gegeven over de jaarrekening 2021. Daarbij is opgemerkt dat de aanbevelingen n.a.v. het vorig boekjaar zijn opgevolgd. Ook is vastgesteld dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening. Gesteld wordt ook dat voldoende aandacht is gegeven aan onder andere risicobeheer, vermogensbeheer en pensioenbeheer. Het is positief dat geen afwijkingen zijn geconstateerd in de administratieve gegevens.

Bij de ESG-rapportage wordt aandacht gevraagd voor de toekomstige eisen die voortvloeien uit de Corporate Sustainability Reporting Directive en aanbevolen om tijdig een strategie te formuleren. Het VO neemt aan dat deze en andere aanbevelingen zullen worden opgevolgd.

Activiteiten VO

Samenstelling

Het VO bestaat uit zes leden. In mei 2021 liep de termijn van Thomas van Kuipers af en moest in de vacature van Chris Bell worden voorzien via een verkiezing. Het bestuur is verantwoordelijk voor deze verkiezing. Bij aanvang bleek dat de in het reglement opgenomen procedure onvoldoende helder was. Na lang overleg is een aangepast reglement vastgesteld en is de verkiezing in april 2021 georganiseerd. De uitslag is dat Thomas van Kuipers en Ronald Kamphuis zijn verkozen.

In januari 2022 liepen de termijnen van Lai Wu, Hans van der Horst, Dick Koster en Carlo Reijnders af en werd opnieuw een verkiezing geregeld. Carlo Reijnders en Dick Koster werden herkozen, Arno Elshout nam de plaats in van Hans van der Horst, Bart Aten die van Lai Wu.

Het VO dankt Chris, Lai en Hans voor hun inzet in de afgelopen jaren.

Activiteiten VO

In bovenstaande reacties is al impliciet ingegaan op de activiteiten van het VO. Het VO heeft in 2021 11 keer vergaderd; daarnaast vier keer met het bestuur en vier keer met de Raad van Toezicht.

Het VO heeft in 2021 vier verzoeken voor een advies gekregen. Het advies betrof de mogelijke uitbreiding van het bestuur (tweemaal), het beloningsbeleid en een uitbreiding daarvan voor kandidaat-bestuursleden. Ook over de daarmee samenhangende wijzigingen van de statuten is advies uitgebracht.

Daarnaast heeft het VO ongevraagd advies uitgebracht omtrent de manier waarop verkiezingen moesten worden georganiseerd voor het invullen van de vacatures binnen het VO.

Het VO heeft via bijdragen aan pensioennieuws ook bijgedragen aan de communicatie met de achterban.

Evaluatie VO werkzaamheden

In het jaarverslag 2020 werd bij onderwerpen vermeld wat het VO met het bestuur wil bespreken. Het VO heeft al die gespreksonderwerpen met het bestuur en met de RvT apart onder de aandacht gebracht en deze zijn besproken in 2021 of ingepland in 2022.

Het VO heeft deze onderwerpen en andere voorgenomen activiteiten opgenomen in een werkplan en deze verdeeld over haar leden. Vanwege de werklast zijn een aantal onderwerpen niet aan de orde gekomen. Soms was het gespreksonderwerp door de lange doorlooptijd achterhaald.

Gepoogd gaat worden om met duidelijke speerpunten te werken. Daarbij zal er speciale aandacht zijn voor de uitwerking op de middellange termijn van het pensioenakkoord, voor zover al bekend. Het VO blijft de ontwikkelingen nauwgezet volgen, want het heeft grote impact op alle fondsen en de pensioenadministratie.

Het VO hoeft niet ieder jaar (extern) te evalueren, zoals vorig jaar aangegeven, maar regelmatig. Over 2021 is besloten een korte interne review van de zelfevaluatiepunten te houden.

Het normenkader moet nog worden aangepast vanwege de komst van de RvT en de Sleutelfunctiehouders.

Met de nieuwe bestuursleden en RvT leden zijn kennismaking - en evaluatiegesprekken gehouden. Met de Sleutelfunctiehouders zullen gesprekken worden gehouden in het najaar 2022.

Vaker, korter en online vergaderen is behoorlijk effectief gebleken, aandacht blijft nodig om de tijdsduur van twee uur te halen. Aan de kwaliteit en uitwerking van de adviezen is veel aandacht besteed. Hieraan wordt zeer zorgvuldig in schrijfrondes aan gewerkt.

Het VO zal wederom haar werkzaamheden bespreken in het Pensioennieuws op de website van het pensioenfonds, wanneer daartoe aanleiding is.

Voor vragen of opmerkingen rondom het eigen optreden staat het VO altijd open voor contact met de gewezen deelnemers en gepensioneerden.

Namens het Verantwoordingsorgaan

Thomas van Kuipers
Voorzitter

Dick Koster
Secretaris

7 juni 2022"

3.8.3 Reactie bestuur op oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor haar algemeen oordeel over het in het boekjaar 2021 gevoerde beleid. Het bestuur waardeert het overwegend positieve oordeel en zal de genoemde aandachtspunten en aanbevelingen in haar actiepuntenplan ter hand nemen. Het Verantwoordingsorgaan heeft in haar oordeel een groot aantal gespreksonderwerpen aangekondigd die het bestuur graag samen met het Verantwoordingsorgaan oppakt. Het bestuur ziet in dit kader met veel vertrouwen de overlegvergaderingen met het Verantwoordingsorgaan tegemoet.

4. VERMOGENSBEHEER

4.1 Evaluatie financieel beleidskader

ALM en SAA-studie

Het bestuur dient regelmatig te evalueren of het bestaande beleidskader nog voldoet. Het instrument voor deze evaluatie is een zogenaamde “Asset and Liabilities Management” (ALM)-studie. In 2021 heeft er nog geen ALM-studie plaatsgevonden, maar is wel een selectie gestart van de instellingen die de ALM-studie in 2022 zouden kunnen gaan uitvoeren voor SPA. Met behulp van deze ALM-studie wordt gekeken of het beleggingsbeleid van het pensioenfonds nog passend is bij de pensioenambitie. De ALM-studie wordt in Q2 2022 afgerond.

In de laatste ALM-studie uit 2018 is bezien hoe het beste pensioenresultaat gehaald kan worden o.b.v. de gekozen risicohouding en uitgaande van een beperkte kortingskans en beperkte omvang van die mogelijke korting (mocht die kans zich toch voordoen). Voor de risicohouding was een zogenaamde VEV-bandbreedte van 8% tot 22,5% gekozen en een ondergrens voor het pensioenresultaat van 90%⁹, conform de met het Verantwoordingsorgaan in het kader van de aanvangshaalbaarheidstoets afgesproken ondergrens voor het pensioenresultaat. Het beleid is in juni 2018 met een aanvangshaalbaarheidstoets getoetst en de uitkomsten waren bevredigend: een (mediaan) pensioenresultaat van rond de 100% en geen al te grote afwijkingen indien zich een negatief scenario voordoet.

Bij die ALM-studie is er indertijd ook een Strategic Asset Allocation (SAA)-studie uitgevoerd, waarmee de verdeling over de beleggingscategorieën werd bepaald. De nieuwe rendementsverwachtingen m.b.t. de beleggingscategorieën leidden toen tot een verschuiving van de spilverdeling tussen de beleggingscategorieën.

Prudent person-regel

De beoordeling van de mate waarin aan de prudent person-regel wordt voldaan is in de ABTN opgenomen. In 2022 wordt deze beoordeling herzien in het kader van de uit te voeren ALM-studie.

4.2 Beleidsontwikkelingen omtrent het vermogensbeheer

4.2.1 Uitvoering beleggingsbeleid Atos Middelloon (ML) en Atos Eindloon (EL)

In 2021 zijn er met betrekking tot de Risk Control Portefeuille geen wijzigingen in het vermogensbeheerbeleid doorgevoerd. BlackRock (BR) beheert deze portefeuille en er waren geen aanpassingen in de afdekking van de langetermijnverplichtingen (continuering van 20% rentehedge).

Met betrekking tot de uitvoering van het vermogensbeheer in de Return Portefeuille (waarmee het overrendement t.o.v. de verplichtingen nagestreefd wordt) werd in 2021 het beleid aangescherpt. In het eerste kwartaal van 2021 zijn de mandaat-overeenkomsten aangepast. Deze wijzigingen vloeiden mede voort uit de beslissingen die het bestuur nam in het kader van de opvolging van de laatste aanwijzing van DNB. Het beleid is nog steeds toegespitst op multi asset mandaten met een actief en voor een deel passief beheer en de mogelijkheid om anticyclisch dynamisch te beleggen. Het beleid formuleert na de aanpassingen de doelstellingen meer expliciet

⁹ D.w.z. in een neutraal economisch scenario (het 'mediaan-scenario') mag het pensioen op lange termijn niet lager zijn dan 90% van een volledig geïndexeerd pensioen.

en er zijn per beleggingscategorie een aantal begrenzings opgenomen voor de mate waarin afgeweken kan worden van de benchmark. Deze begrenzings betreffen de inkadering van de grenzen van het actief beheer. U vindt de details inzake het beleggingsbeleid voor risico van het fonds in paragraaf 4.3 en de beleggingen voor risico van de deelnemers in paragraaf 4.4.

4.3 Resultaten beleggingen voor risico fonds

4.3.1 Totaalrendement op alle beleggingen voor rekening van SPA

Beleggingsrendement¹⁰:	2021	2020
(in % over totaal belegd vermogen)	3,07	4,08
Benchmark	5,53	5,55

4.3.2 Rendement van de deelportefeuilles

De totale beleggingsportefeuille voor ATOS ML was in 2021 gesplitst in een Risk Control Portefeuille en een Return Portefeuille.

Return Portefeuille

De Return Portefeuille bestaat uit 2 multi-asset mandaten. De Return Portefeuille (omvang per 31-12-2021 was € 1.382,4 miljoen, tegen eind 2020 € 1.292,9 miljoen) betreft overwegend beleggingen met een hogere risico/rendement-verhouding dan staatsobligaties, zoals aandelen en bedrijfsobligaties. De Return Portefeuille heeft tot doel om binnen een bepaald risicokader op de lange termijn een hoger rendement te realiseren dan puur nodig is om aan de verplichtingen te voldoen. Zakelijke waarden, zoals aandelen, renderen naar verwachting hoger dan vastrentende waarden. Met het rendement dat hoger ligt dan nodig om aan de nominale verplichtingen te voldoen kan een eventuele toeslag gefinancierd worden. Dat hogere rendement is het rendement boven het renteniveau waarmee de omvang van de verplichtingen wordt berekend.

De vermogensbeheerders hebben in dit kader in 2021 een mandaat toegewezen gekregen dat opdraagt om de ter beschikking gestelde gelden te beleggen in 6 beleggingscategorieën (waaronder cash). In het mandaat is aangegeven hoeveel procent van de ter beschikking gestelde gelden minimaal in een beleggingscategorie belegd moet worden en welk percentage van de ter beschikking gestelde gelden maximaal in een beleggingscategorie belegd mag worden. Door actief te bewegen tussen deze opgegeven bandbreedtes moeten zij proberen over de langere termijn (drie- tot vijf jaar) een rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Deze rendementsvergelijkingsbenchmark bestaat uit 5 van de 6 beleggingscategorieën die gebruikt mogen worden (cash wordt op 0% verondersteld in deze rendementsvergelijkingsbenchmark), waarbij er per beleggingscategorie een spil is bepaald tussen de uitersten van de bandbreedte die voor de beleggingscategorie is gesteld. Die spil is een soort neutrale positie die door het bestuur op basis van een SAA-studie is vastgesteld.

Rendement Return Portefeuille

Voor de Return Portefeuille was in 2021 de doelstelling om meerjarig de rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Een vermogensbeheerder verslaat de doelstelling als het resultaat over een langere periode meer is dan het rendement van deze benchmark. Dit kan betekenen dat in een bepaald jaar de benchmark niet verslagen wordt, bijvoorbeeld omdat een vermogensbeheerder een grote daling verwacht in de aandelenprijzen en daarom

¹⁰ Gecorrigeerd voor valuthedge. Sinds 2019 wordt de valuthedge door het fonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

tijdelijk minder belegt in aandelen en meer in cash. Als die daling zich dan pas in een volgend jaar voordoet, dan kan deze beleggingstactiek ervoor zorgen dat in dat jaar het rendement achterblijft bij de benchmark. Indien het jaar daarop die daling zich alsnog voordoet, dan zal de benchmark wellicht wel verslagen worden over twee jaar bezien. De doelstelling om de resultaten van een benchmark te verslaan wordt dus afgemeten aan het meerjarig resultaat, waarbij bij de evaluaties gekeken wordt naar het drie- tot vijfjarig rendement en het rendement sinds de start van de mandaten (april 2007) ook niet uit het oog verloren wordt. Het jaarrendement wordt dus wel kritisch gevolgd (is het verklaarbaar, hoeveel risico is er genomen, waar komt underperformance vandaan, etc.), maar indien het resultaat niet te extreem afwijkt van de benchmark of goed verklaarbaar is, is dit jaarresultaat niet doorslaggevend voor het oordeel over de vermogensbeheerder.

In 2021 rendeerte de rendementsvergelijkingsbenchmark 14,44%.

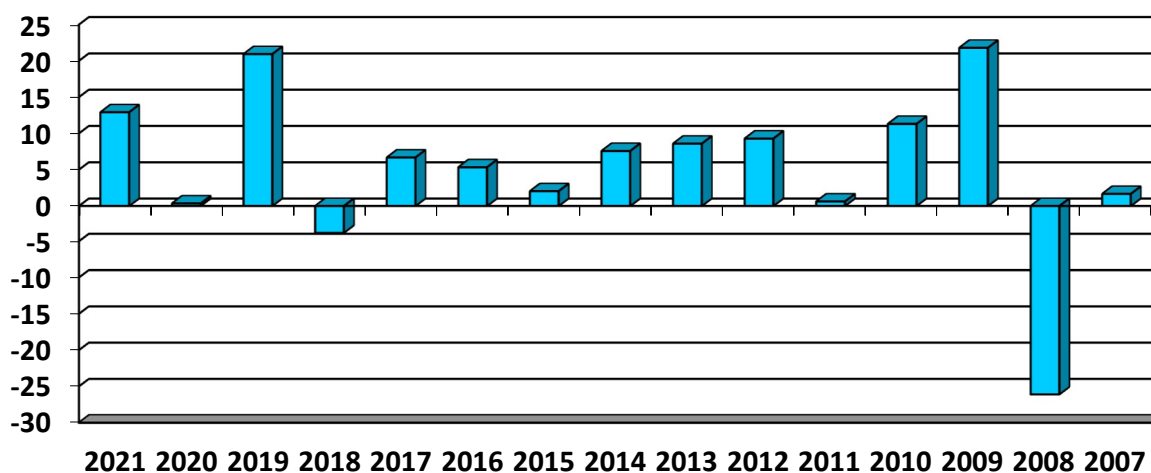
Beleggingsrendement Return Portefeuille ¹¹ :	2021	2020
(in % van de return portefeuille)	12,91	-0,35
Benchmark	14,44	4,75

Resultaat Return Portefeuille

Met een resultaat van 12,91% heeft de Return Portefeuille het benchmarkresultaat over heel 2021 van 14,44% niet gehaald. SPA beoordeelt het resultaat over een periode van 3 tot 5 jaar. De vernieuwde Return Portefeuille loopt sinds november 2018; in 2022 en 2023 moet het portefeuilleresultaat derhalve verbeteren om op middellange termijn de benchmark te verslaan.

Meerjarige rendementen Return Portefeuille (%):

Tabel: beleggingsrendement in % per jaar*

* Het resultaat is sinds 2019 exclusief de valutahedge die in de periode voor 2018 wel in het resultaat zit.

Resultaat versus doelstelling(en) beleggingsbeleid

Bij de rendementen uit bovenstaande grafiek is het ook belangrijk om te kijken naar het risico dat er is genomen met de portefeuille. Het door de vermogensbeheerders genomen risico was in 2021 iets groter dan het risico dat genomen wordt als precies conform de rendementsvergelijkings-benchmark belegd wordt: de standaarddeviatie

¹¹ Niet gecorrigeerd voor valutahedge. Sinds 2019 wordt de valutahedge door het pensioenfonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

was hoger in 2021. In de vier jaren vóór 2021 namen de vermogensbeheerders veelal minder risico dan de benchmark of het maximaal toegestane risicobudget, zodat het meerjarig rendement met relatief weinig risico behaald werd. SPA was ook in 2021 belegd met een defensieve positie (liquide beleggingen in kortlopende liquiditeitsfondsen) van ruim 25%: dit omdat aandelen, met name in de VS, historisch gezien duur werden geacht. De (onder andere) extreem lage rente weerhield beleggers er echter nog niet van om nog steeds aandelen tegen hogere prijzen te willen kopen. SPA bereidt zich al enige tijd voor op een correctie, en die kwam er ook vanaf november 2021. De beurzen zijn in eerste instantie wel tussen de 10% en 20% gedaald, later zijn de beurzen weer enigszins hersteld. De beurzen blijven vooralsnog onder de recente recordstanden op de aandelenbeurzen van rond november 2021. In 2021 werd per saldo het voorzichtige SPA-beleid nog beperkt beloond bij de daling in het vierde kwartaal door de terughoudendheid van SPA met aandelenallocaties en de flinke liquide-positie, is er sprake van minder risico maar dientengevolge ook een beperkt rendement in euro's.

Actief beheer

Onderstaande tabel geeft de 2021 resultaten van het actieve beheer van de vermogensbeheerders in detail. In de kolommen is zichtbaar wat het actieve beheer qua allocatiekeuzes over de 6 beleggingscategoriën heeft opgeleverd en wat de selectie binnen een beleggingscategorie heeft opgeleverd. Het bestuur meent dat de prestaties in 2021 niet aan de doelstelling voldeden. BR bleef achter op de benchmark in het High yield fonds en het Emerging Debt fonds. Een belangrijk deel van de oorzaak ligt daarnaast bij de beleggingsstrategie van GMO, die zich richt op "waarde" (value) beleggingen, welke strategie in 2021 minder rendeerdde dan de brede markt. In deze brede markt presteerden een aantal zeer grote ondernemingen met een sterk groeiprofiel bijzonder goed. De vermogensbeheerder oordeelde dat de rendementsverwachtingen van deze categorie zeker op de langere termijn aantrekkelijker zijn dan dat van de brede markt en hield daarom vast aan deze positie. Het bestuur vindt het teleurstellend dat de vermogensbeheerders de benchmark niet gehaald hebben evenals voorgaand jaar en zal met verhoogde attentie de resultaten van 2022 beoordelen.

Attribution by Asset Class - YTD	Portfolio		Benchmark		Net Management Effect		
	Weight	Return	Weight	Return	Allocation	Selection	Total
Total	100,00	4,73	100,00	5,53	-0,01	-0,75	-0,76
- Risk Control	47,19	-4,38	47,84	-4,31	-0,01	0,01	0,00
- Return Portfolio	52,81	12,91	52,16	14,44	0,00	-0,76	-0,76
-- BlackRock	18,71	13,40	18,48	14,44	0,00	-0,33	-0,33
--- Equity Developed Markets - BR	6,77	33,54	6,47	31,07	0,23	0,69	0,92
--- Equity Emerging Markets - BR	4,78	5,24	4,43	4,86	-0,09	0,10	0,02
--- Investment Grade Credits - BR	0,79	4,07	1,85	4,42	0,51	-0,02	0,49
--- High Yield Credits - BR	2,64	3,80	2,03	8,36	-0,16	-0,58	-0,74
--- Emerging Markets Debt - BR	3,73	-1,01	3,70	6,68	-0,03	-1,49	-1,52
--- Liquidities - BR	0,01	-0,11	0,00	-0,56	-0,06	0,00	-0,06
-- GMO	34,10	12,64	33,68	14,44	0,00	-1,01	-1,01
--- Equity Developed Markets - GMO	9,27	28,06	11,79	31,07	-0,87	-0,61	-1,47
--- Equity Emerging Markets - GMO	10,18	9,91	8,08	4,86	-0,37	1,26	0,88
--- Investment Grade Credits - GMO	3,09	-0,32	3,37	4,42	0,03	-0,45	-0,41
--- High Yield Credits - GMO	2,51	12,95	3,71	8,36	0,17	0,34	0,51
--- Emerging Markets Debt - GMO	6,73	2,99	6,74	6,68	0,04	-0,70	-0,67
--- Liquidities - GMO	2,33	7,89	0,00	-0,56	-0,79	0,42	-0,38
-- Liquidities	0,00	8,70	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

De Risk Control Portefeuille

Voor het beleggingsbeleid van SPA is het uitgangspunt ervoor te zorgen dat er voldoende vermogen is om aan de totale pensioenverplichtingen te voldoen; kapitaalbehoud is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Er moet dus voldoende vermogen zijn om alle op dit moment toegezegde pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. Daartoe probeert het bestuur het vermogen zoveel mogelijk te behouden en een robuuste groei daarin te laten zien. Dit is de afgelopen 10 jaar gemiddeld genomen goed gelukt (per jaar gemiddeld ongeveer 6,5% rendement). De waarde van de verplichtingen van Atos worden berekend ('contant gemaakt') met de rentetermijnstructuur die DNB publiceert. Die berekent de verplichtingen met een in 2021 zeer laag renterendement dat grotendeels gebaseerd is op de rente op swaps. Eén procent verschuiving naar beneden of naar boven van deze rentetermijnstructuur betekent voor het fonds een verandering van de omvang van de berekende verplichtingen van circa 18%. Beweging in de rente doet die omvang van de verplichtingen dus sterk schommelen en dat veroorzaakt ook schommelingen in de dekkingsgraad. Vooral als de rente daalt, kan dit ervoor zorgen dat de dekkingsgraad erg laag wordt. Dit effect was in de periode 2008-2011, 2014-2016 en ook vanaf het vierde kwartaal van 2018 tot 2020 bij veel pensioenfondsen zichtbaar. SPA wordt sinds 2008 dus wel steeds rijker in euro's (zie ook het cijferoverzicht op bladzijde 5), maar door de dalende rente en de rekenmethodiek m.b.t. de verplichtingen daalde de dekkingsgraad per saldo in de jaren tot en met 2020. Dit laatste is een direct gevolg van het feit dat het fonds het renterisico beperkt heeft afgedekt. SPA hanteert voor de bepaling van de rentehedge een rentestaffel. In 2017 en begin 2018 is deze visie voorzichtig tot realisatie gekomen, maar daarna viel met name door de COVID-19-crisis de rente weer terug. In het eerste kwartaal van 2021 begon de rente vervolgens weer te stijgen. Als de rente verder stijgt, wordt er conform de staffel meer van het renterisico van de verplichtingen afgedekt.

Dit beleid wordt met name ook gevoerd, omdat het al langer werkzame geldverruimingsbeleid van de ECB op haar eind lijkt te lopen, de kans dat de rente op iets langere termijn gaat stijgen veel groter is dan dat deze nog lange tijd verder zou dalen. Die kans is in 2021 nog groter geworden door de snel aantrekkende inflatie. Dit beleid vergt echter wel geduld.

De Risk Control Portefeuille (exclusief de swapswaarde) bedroeg eind 2021 ongeveer 46% van het totaal belegd vermogen.

Resultaat Risk Control Portefeuille

Beleggingsrendement Risk Control Portefeuille:	2021	2020
(in % van de Risk Control portefeuille)	-/- 4,38	4,12
Benchmark	-/- 4,31	4,67

Indien het afdekken van het renterisico tegenover de verplichtingen voor 100% gebeurt, zou het rendement op de Risk Control Portefeuille ongeveer gelijk zijn aan de omvang van de verandering van de marktwaarde van de verplichtingen en het saldo van die twee dus 0% zijn. De dekkingsgraad verandert dan niet door renteschommelingen (maar een fonds kan dan ook niet profiteren van rentestijgingen).

Omdat in 2021 het renterisico voor 20% was afgedekt en de rente in 2021 gestegen is, was dit voor de ontwikkeling van de dekkingsgraad over 2021 een gunstig beleid. De vooruitzichten voor dit beleid zijn - gezien de economische- en renteontwikkelingen in de eerste helft van 2022 - in dit opzicht vooralsnog ook heel goed. Het uiteindelijke resultaat van de Risk Control Portefeuille in 2021 kan slechts bij benadering berekend worden, immers de verschillende bestanddelen variëren per maand te veel, i.c. de rente, de dekkingsgraad, de omvang van de portefeuille, etc. Uit de berekeningen van Caceis volgt dat het fonds op de Risk Control Portefeuille een

rendement had van +/- 4,38%. Dit rendement was vooral het resultaat van dalende obligatiekoersen in 2021 en was bijna gelijk aan de benchmark. De Risk Control Portefeuille kende voor 2021 als rendementsbenchmark voor het afgedekte deel van de toename van de verplichtingen een percentage van +/- 4,31%. Dat wil zeggen dat het hedgebeleid had moeten zorgen dat het rendement van de Risk Control Portefeuille +/- 4,31% had moeten zijn om precies het door het bestuur gewenste renteaftdekkingsniveau te halen. Het rendement was net iets lager, waardoor er een underperformance op de Risk Control Portefeuille was van ongeveer 0,07%. Dit komt mede door het gebruik van obligaties i.p.v. swaps. Obligaties kunnen andere bewegingen maken (door spreadverschillen tussen landen e.d.) dan de basis van de rekenrente, waardoor het resultaat ook iets zal afwijken van de vooraf gemodelleerde rentehedge.

Het deel van de gedaalde verplichtingen als gevolg van rentebewegingen dat afgedekt moest worden door de Risk Control Portefeuille ging dus met 0,07% te weinig omhoog, maar dit verschil heeft een verwaarloosbaar effect op de dekkingsgraad ultimo 2021. De 80% van het renterisico dat niet afgedekt was zorgde daarentegen - door de gestegen rente en de daardoor gedaalde verplichtingen - voor het grootste deel van de verhoging van de (beleids)dekkingsgraad.

4.4 (Externe) rapportage en beleggingsadviescommissie

De Beleggingsadviescommissie (BAC) hanteert een aantal rapportages die SPA in staat stellen om de doelstellingen van het beleggingsbeleid te toetsen (maand- en kwartaalrapportages), waaronder rapportages van Caceis (met rendementen, risico-inventarisaties, etc.) en de vermogensbeheerders. De rapportages maken het onder andere mogelijk voor de BAC en het bestuur om te monitoren of de invulling en/of de hoogte van de afdekking van het renterisico en het risicobudget adequaat plaatsvindt en of de begrenzingen in acht worden genomen.

Het voornaamste doel van de BAC is om het strategisch en tactisch beleggingsbeleid, dat door het bestuur is vastgesteld, adequaat te volgen en daarover te adviseren. De BAC komt in principe zes maal per jaar bijeen.

4.5 Beleggingen voor risico van de deelnemers (ATOS BP)

Beleid "beschikbare premie"-regeling

In de ATOS Beschikbare Premie (BP)-regeling wordt individueel kapitaal opgebouwd. Op de pensioendatum wordt dit opgebouwde kapitaal omgezet in levenslang ouderdomspensioen. De hoogte van het levenslang ouderdomspensioen is afhankelijk van de waarde van de beleggingen, van de levensverwachting en van de rente op dat moment.

De BP-risicohouding

Het risico dat ingesloten ligt in het gebruik van de Life Cycle in de beschikbare Premie-regeling dient op een specifieke manier inzichtelijk worden gemaakt. Dat risico wordt gedefinieerd en gepresenteerd als het percentage dat weergeeft hoeveel het pensioen op pensioendatum in het pessimistische economische scenario lager uitkomt dan in het te verwachten (neutrale of mediane) scenario. Dat percentage is dan volgens de wet de "maximaal acceptabele afwijking" die het fonds in de Life Cycle hanteert en dat percentage c.q. die "maximaal acceptabele afwijking" wordt "de risicohouding" genoemd.

Voor het berekenen van het percentage/de risicohouding heeft de wetgever een specifieke rekenmethode vastgesteld alsmede een set van 10.000 economische scenario's die gebruikt moeten worden bij het maken van de berekeningen. Dit betreft de set die ook in de haalbaarheidstoets wordt gebruikt. De definitie die voor het pessimistisch- en neutraal (verwacht) scenario wordt gebruikt, is dezelfde als die in het UPO gebruikt wordt. Het bestuur heeft de risicohouding die opgesloten zit in de Life Cycle en de Life Cycle Doorbeleggen laten uitrekenen. Omdat er in een Life Cycle veel deelnemers zitten met verschillende leeftijden, zijn er 3 maatmannen gedefinieerd. Op die manier wordt de berekende risicohouding leeftijdsspecifieker. De verdeling van de beleggingen en de resterende looptijd is immers erg verschillend bij verschillende leeftijden. O.b.v. de door de wet voorgeschreven berekeningen kwamen voor de 3 maatmannen de volgende maximaal aanvaardbare afwijkingen (risicohouding) tot stand:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 67%;
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 43%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 28%.

Voor de opbouw van pensioenkapitaal in de Life Cycle Doorbeleggen zijn de berekende maximaal aanvaardbare afwijkingen als volgt:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 79%;
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 65%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 42%.¹²

De veronderstelling is hierbij overigens dat er met het kapitaal een vast pensioen wordt ingekocht. De belegging in de Life Cycle Doorbeleggen is bedoeld voor degenen die ook na de pensioendatum willen doorbeleggen (variabele pensioenuitkering). SPA biedt echter geen variabele pensioenuitkering aan, die kan bij andere pensioenfondsen of verzekeraars worden aangekocht. Maar er kan ook altijd beslist worden om op de pensioendatum toch een vaste pensioenuitkering aan te kopen.

Bovenstaande resultaten zijn overigens niet alleen het gevolg van het feit dat in het pessimistische scenario de beleggingen het heel slecht doen en het kapitaal daardoor laag uitpakt, maar ook van de inkoopfactor (gebaseerd op de rekenrente) die op het moment van de pensioendatum geldt. Die bepaalt immers hoeveel pensioen iemand kan inkopen van het door hem/haar opgebouwde kapitaal. Anders gezegd, ook al doet het kapitaal het best goed, als de rekenrente historisch gezien laag is op het moment dat iemand met pensioen gaat, dan pakt het pensioen alsnog lager uit dan in het geval de rekenrente op dat moment dichterbij het historisch gemiddelde zou liggen. Dit deel van de risicohouding(-uitkomst) is dus geen onderdeel van de Life Cycle, maar wordt extern bepaald (i.c. door de wetgever).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat het fonds de gewezen deelnemers in bepaalde gevallen dient te wijzen op de gevolgen van de door hem/haar genomen beleggingsbeslissing. Kort gezegd moeten beleggingsrisico's worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum. Dit betekent dat de risico's geacht werden te worden afgebouwd naarmate de pensioendatum dichterbij kwam, waarbij de standaardregel wordt gehanteerd dat obligaties minder

¹² Uitleg: bij de 'maatman 35-jarige', in de Life Cycle betekent de maximaal acceptabele afwijking van 67% dat als het pessimistische scenario zicht voordoet (= het 5e percentiel), het pensioen 67% lager is dan het pensioen dat bij een neutraal scenario verwacht mag worden. De kans daarop is (want 5e percentiel) 5%. Als je 45 jaar bent en in de Life Cycle belegt betekent deze maximaal aanvaardbare afwijking (de risicohouding) dus dat je pensioen in het pessimistische scenario 43% lager zou uitkomen dan in het te verwachten scenario.

risicovol zijn dan aandelen en cash weer minder risicovol dan obligaties. Door de uitzonderlijke situatie met de rente in 2021, die voor veel looptijden naar 0% en lager is gegaan, lijkt het erop dat die standaardregel niet meer op gaat. Het risico van een matig rendement met obligaties is toegenomen, zowel door een lage directe opbrengst als dat de kans op koersdalingen als gevolg van rentestijgingen. Nu de Wet Verbeterde Premiereregeling is ingevoerd, is dit uitgangspunt van risico afbouwen ook niet meer altijd van toepassing; immers de nieuwe mogelijkheid onder deze wet - waarbij gekozen kan worden voor een variabel pensioen - vereist feitelijk dat tot de pensioendatum meer in aandelen belegd wordt (bijvoorbeeld d.m.v. Life Cycle Doorbeleggen, maar men kan dit ook in Self Select zelf regelen). En de wet vindt het dus niet meer automatisch logisch om het risico zo volledig af te bouwen als voorheen de norm was, maar vindt het een reële optie om risico te blijven lopen tot op de pensioendatum, indien de gewezen deelnemer de optie wil openhouden om voor een variabel pensioen te kiezen. De norm "beleggingsrisico's moeten worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum", heeft daarmee een andere reikwijdte gekregen, die nu niet meer uniform is maar veel meer afhankelijk van de voorkeuren, risicotolerantie ('risk appetite') en draagkracht van de gewezen deelnemer. Bij het aanschrijven van de gewezen deelnemers met een BP-kapitaal zal dus hier rekening mee moeten houden.

SPA stuurt jaarlijks in dit kader een brief waarin SPA bevestigt of het risicoprofiel en de beleggingen met elkaar in overeenstemming zijn; dit betreft een check die SPA ieder jaar moet doen en in 2021 hebben de Self Select deelnemers een dergelijke brief aan het eind van het jaar ontvangen. Deelnemers die al tegen de pensioenleeftijd aan zitten en die ten tijde van het versturen van de brief nog risicovol beleggen, zijn in de brief geattendeerd op het feit dat zijn hun risico zouden moeten afbouwen, tenzij zij bewust voor doorbeleggen na pensioendatum willen kiezen.

Vreemd genoeg gebeurt het nogal eens dat iemand in zijn risicoprofiel aangeeft niet te veel risico te willen lopen, maar in zijn daadwerkelijke beleggingen juist wel veel risico loopt en vice versa. SPA attendeert de deelnemer daar dan op en verzoekt hem om het risicoprofiel consistent met het beleggingsprofiel te maken.

59 jarigen

In het kader van de zorgplicht zijn in 2021 alle deelnemers aan het Life Cycle beleggingsplan die in de periode oktober 2020 – september 2021 59 jaar oud zijn geworden aangeschreven. Deze groep zou in 2021 met hun beleggingen volledig overgaan naar het liquiditeitsfonds. SPA heeft een brief gestuurd om hen nog eens expliciet te attenderen op het feit dat zij conform het Life Cycle beleggingsplan vanaf september 2021 wellicht voor een relatief lange tijd voor 100% in het liquiditeitsfonds zullen gaan deelnemen. Die periode is met name lang als de deelnemers hun pensioendatum uitstellen. Omdat het liquiditeitsfonds door de situatie op de financiële markten zeer lage en sommige perioden zelfs licht negatieve rendementen kent en omdat de pensioenleeftijd varieert tussen 62,5 jaar en 67 jaar is er geen "one size fits all"-oplossing voor de vraag of het verstandig is om in het liquiditeitsfonds te blijven zitten of om nog over te gaan tot het beleggen van een deel van het kapitaal. Dit hangt sterk samen met de precieze nagestreefde pensioneringsdatum. Daarom worden deze personen erop geattendeerd dat het pensioenkapitaal voor - afhankelijk van de leeftijd waarop men met pensioen gaat - 3,5 tot 7 jaar in het liquiditeitsfonds belegd gaat worden. Met name voor 59-jarigen die van plan zijn om pas op hun 67ste met pensioen te gaan, is een alternatief dan zeker te overwegen. De groep is gewezen op de mogelijkheid om naar het Self Select profiel of het profiel Doorbeleggen over te stappen en het kapitaal toch nog voor enkele jaren anders te beleggen. Vanzelfsprekend zitten daar ook risico's aan, die een ieder voor zichzelf moet inschatten. Hierbij wijst het fonds erop dat de gangbare theorie ervan uitgaat dat obligaties minder risicovol zijn dan aandelen, maar dat dit in bepaalde economische omstandigheden zeker niet het geval hoeft te zijn. Zo

zijn er veel economen die er in de afgelopen periode op wezen dat door de historisch extreem lage rentestand, de kans aanwezig is dat er flinke koersverliezen kunnen worden geleden op obligaties als de rente weer gaat stijgen. Dat scenario voltrekt zich ook sinds 2021. Daar staat tegenover dat bij een stijgende rente ook de rekenrente stijgt en er dan tegen een beter tarief een hoger pensioen kan worden ingekocht.

Gewezen deelnemers worstelen soms met de vraag of ze toch nog een aantal maanden of jaren weer in aandelen of obligaties moeten beleggen, teneinde een positief resultaat te halen. Dit biedt uitzicht op betere resultaten, maar draagt natuurlijk ook een risico op slechtere resultaten in zich. SPA wil en mag hier niet specifiek over adviseren en raadt gewezen deelnemers daarom altijd aan om advies in te winnen bij een professioneel adviseur.

4.5.1 Resultaten en ontwikkelingen beleggingen in de Beschikbare Premiereregelingen

Drie van de zes fondsen versloegen in 2021 de benchmark, 2 fondsen deden dat niet en 1 fonds behaalde precies hetzelfde resultaat als de benchmark. Het actieve beheer in de aandelenfondsen is echter in 2021 zeer profijtelijk geweest. Het grootste aandelenfonds waar de meeste deelnemers in beleggen omdat dit fonds in de Life Cycle zit, het Wereldwijd-aandelenfonds, kende een hoog rendement en een hoge outperformance: 23,1% tegenover een benchmarkrendement van 19,4%. Ook het Europa-fonds dat een substantieel deel uitmaakt van het Wereldwijd-fonds, presteerde daarbij heel goed: 28% terwijl de benchmark op 24% bleef steken. Voor de deelnemers aan het Wereldwijd-fonds, was het daarbij heel gunstig dat SPA in 2019 het gewicht van het Europafonds in het Wereldwijd-fonds sterk heeft verhoogd in het kader van een herbalanceringsbesluit. Dat pakte net als in 2020 ook in 2021 weer gunstig uit.

Het andere grote fonds in de Beschikbare Premiereregelingen, het Obligatiefonds, deed het een stuk minder. Nu de rente weer oploopt, dalen de prijzen van obligaties en het rendement van het fonds is dan ook negatief geworden. Het fonds deed het ook slechter dan de benchmark: het fonds rendeerdde -/- 3,8% en de benchmark deed -/- 3,4%.

De overall resultaten zijn daarom wisselend en per deelnemer afhankelijk van hoe oud hij/zij is en waar hij/zij via Self Select in belegd heeft. Voor degenen die stevig in het Obligatiefonds zijn belegd is een troost dat door de stijgende rente ook de inkooprente stijgt die gehanteerd wordt bij het inkopen van pensioen vanuit het BP-kapitaal. Iedere euro BP-kapitaal brengt daarom nu meer pensioen op dan een jaar geleden.

Op de middellangetermijn (3 en 5 jaar) doet het actieve beheer het beter, op 3 jaars-termijn hebben 4 van de 6 fondsen de benchmark verslagen en op 5 jaars-termijn hebben zelfs 5 van de 6 fondsen de benchmark verslagen. Het betrof daarbij ook de fondsen die binnen de BP Life Cycles het belangrijkste zijn voor het behalen van een goed rendement (het Wereldwijd fonds en het Obligatiefonds). Ook op de hele lange termijn (10 jaar) presteren de vermogensbeheerders overall beter dan de benchmark; er zijn maar liefs vier fondsen, waaronder de 2 belangrijkste, die beter dan de benchmark presteren. Dat is het belangrijkste ijkpunt, omdat de meeste mensen voor een lange periode in de fondsen zitten.

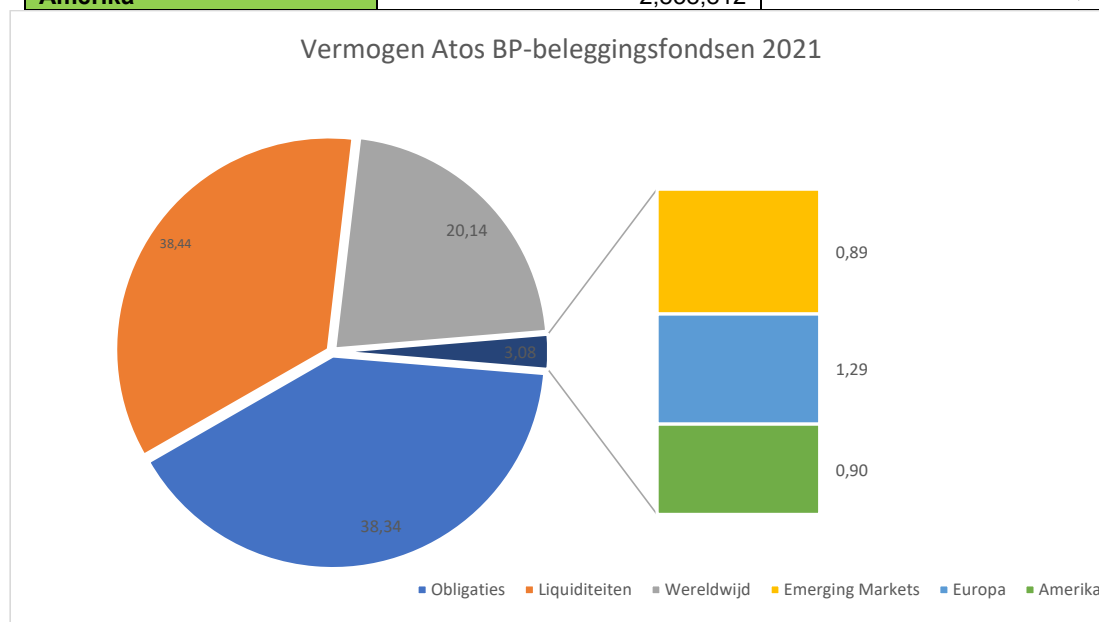
Overzicht vermogen in ATOS BP beleggingsfondsen

In de tabel hieronder wordt de waarde en het gewicht van de beleggingsfondsen in het totaal van het belegd vermogen in ATOS BP getoond. Het belegd vermogen was afgerond eind 2021 € 313,9 miljoen. De vastrentende waarden (het Liquiditeitsfonds en het Obligatiefonds), vertegenwoordigen ongeveer 76,8% van het belegd vermogen (circa € 241,0 miljoen). De reden hiervoor is dat deze twee beleggingsfondsen in de eindfase de kern

vormen van het Beleggingsprofiel Life Cycle en ook Self Select beleggers het afgelopen jaar uit voorzichtigheid meer in liquiditeiten zijn gaan beleggen.

De waarde en het gewicht van de verschillende beleggingsfondsen ten opzichte van het totaal belegd vermogen in ATOS BP per eind 2021: € 313.900.416

Beleggingsfonds	Waarde (€)	% totaal
Obligaties	120,353,824	38,34%
Liquiditeiten	120,671,056	38,44%
Wereldwijd	63,215,798	20,14%
Emerging Markets	2,775,060	0,89%
Europa	4,045,866	1,29%
Amerika	2,838,812	0,90%

Ontwikkelingen per beleggingsfonds

Oriflex Obligatiefonds (38,34% van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-3,8%	2,9%	2,0%	4,7%
Benchmark	-3,4%	2,7%	1,8%	4,3%

De benchmark van het Obligatiefonds is Iboxx Eurozone Sovereign Bond Index. Het Obligatiefonds presteerde slechter dan de benchmark (het verschil was 0,4%-punt) en kende door de gestegen rente een slecht jaar. Vanwege het beleid van de FED om de rente te gaan verhogen alsmede de reactie van de markt daarop werd de rente weer hoger en werd het daarom bijna onmogelijk om met obligaties nog een goed rendement te halen. Zoals eerder aangegeven in vorige jaarverslagen moet voor de komende periode wel serieus rekening worden gehouden met lage of negatieve rendementen in dit fonds, omdat de rente wellicht per saldo zal stijgen. Op de middellange en lange termijn rendeert het fonds nog wel beter dan de benchmark.

Oriflex Liquiditeitenfonds (38,44 % van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-0,7%	-0,6%	-0,6%	-0,3%
Benchmark	-0,7%	-0,6%	-0,5%	-0,1%

De benchmark van het Liquiditeitenfonds is de BofA Merrill Lynch 7 day Euro Libid index. Het Liquiditeitenfonds kende in 2021 weer een matig jaar: het resultaat was negatief (-0,7%) maar gelijk aan de benchmark. De crisis en het door de centrale banken gevoerde rentebeleid zijn er de oorzaak van dat er geen goed rendement is te maken op liquiditeiten of dat het rendement zelfs negatief is. Ook op de middellange- en lange termijn haalt het fonds niet de benchmark. Liquiditeit wordt "duur" betaald; de zekerheid die het verschaft kost nu nog steeds geld. SPA waarschuwt de gewezen deelnemers die nog wat verder van hun pensioendatum af zitten voor dit risico, maar toch kiezen veel mensen voor zekerheid en besluiten niet om hun beleggingen aan het liquiditeitenfonds te onttrekken. Dat kostte van 2016 tot 2020 veel geld, maar leverde juist weer een voordeel op ten opzichte van degenen die in het obligatiefonds zijn gestapt om een hoger rendement te halen. Indien er een aandelencrash komt, zal de strategie ook uiteindelijk profijtelijk kunnen blijken te zijn ten opzichte van degenen die voor aandelen gekozen hebben als alternatief.

Oriflex Aandelenfonds Wereldwijd (20,14% van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	23,1%	23,2%	14,2%	12,2%
Benchmark	19,4%	17,2%	11,1%	10,6%

Het Aandelenfonds Wereldwijd is een mix van de fondsen Europa (48%), Amerika (30%), Japan (10%) en Emerging Markets (12%) en de resultaten in deze fondsen zijn dus ook aanwezig in het Wereldwijdfonds. De benchmark van het Wereldwijdfonds is een combinatie van de benchmark van het Amerika-, Europa-, Emerging Market- en Japanfonds. De benchmark van het Japanfonds is de MSCI Japan index. Het fonds rendeerdte in 2021 een stuk beter dan de benchmark (het verschil was 3,7%-punt). Op een termijn van 3, 5 en 10 jaar verslaat het fonds ook ruim de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Europa (1,29% van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	28,8%	27,6%	14,6%	11,2%
Benchmark	24,0%	15,1%	8,9%	9,0%

De benchmark van het Europa fonds is de MSCI Europe index. Het Europafonds presteerde in 2021 weer heel goed met een rendement van 28,8%. Dit terwijl er in 2019 en 2020 ook al een heel hoog rendement werd gescoord, waardoor het 3 jaars rendement uitzonderlijk hoog is (27,6% per jaar). Het fonds versloeg met ruime cijfers de benchmark (+ 4,8%-punt). Daardoor weet het fonds op de middellange (3 en 5 jaar) en lange termijn (10

jaar) de benchmark ook ruim te verslaan (met respectievelijk 12,5%-, 5,7%- en 2,2%-punt), hetgeen een knappe prestatie is.

Oriflex Aandelenfonds Amerika (0,90% van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	25,2%	21,7%	14,9%	13,0%
Benchmark	26,4%	23,9%	16,0%	14,5%

De benchmark van het Amerikafonds is de MSCI US index. Het Aandelenfonds Amerika behaalde in 2021 een goed resultaat van 25,2%, maar dit was wel 1,2%-punt slechter dan de benchmark, terwijl het fonds de benchmark ook niet op de middellange- en langetermijn (3, 5 en 10 jaar) verslaat. Het actieve beheer levert bij dit fonds derhalve alleen een verlies op, ook al zijn de rendementen goed en boven het langjarig marktgemiddelde van aandelen. Het is samen met het liquiditeitsfonds het enige fonds dat op de de 10-jaarstermijn achterblijft bij zijn benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Emerging Markets (0,89% van het totaal)

	2021	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	4,6%	13,9%	9,8%	10,7%
Benchmark	-1,5%	11,5%	9,1%	8,3%

Voor het Emerging Markets fonds was 2021, in tegenstelling tot 2019 en 2020, een sober jaar. Het over 2020 behaalde rendement was 12,7%, in 2019 werd zelfs nog 25,1% gehaald, maar in 2021 kwam het fonds niet verder dan 4,6%. Dit was echter toch een zeer goede prestatie, want de benchmark deed in dit geval -/- 1,5%. De benchmark van het Emerging Markets is de MSCI All Country Asia ex Japan index en die scoorde dus maar liefst 6,1%-punt minder rendement dan het fonds. Ook op middellange- en langetermijn versloeg het fonds de benchmark ruim; het fonds haalt over 10 jaar bezien 2,4%-punt meer rendement dan wat de benchmark heeft bereikt. Relatief (dat wil zeggen ten opzichte van de benchmark) is dit fonds nu het fonds met de grootste outperformance t.o.v. de benchmark, maar het absolute rendement is op 10-jaars termijn het laagste van alle BP-aandelenfondsen.

Resultaat Beleggingsprofiel Life Cycle en Life Cycle Doorbeleggen

Het resultaat van de deelnemer in Beleggingsprofiel Life Cycle wordt beïnvloed door de (en het moment van de) storting (a), de rebalancing op of omstreeks 30 september (b), zijn/haar leeftijd en in welk leeftijdscohort hij/zij zit (c) en natuurlijk het rendement van de fondsen in een bepaalde periode (d). Het resultaat op je beleggingen BP loopt dus niet 1 op 1 gelijk met het rendement dat de beleggingsfondsen in een heel jaar hebben gemaakt. Je 'breekt' gedurende het jaar in op het rendement:

- (a) Voor gewezen deelnemers met voortzetting geldt dat, omdat zij iedere maand voor een bepaald bedrag aan participaties aankopen in een beleggingsfonds, vergelijking met het jaarrendement van dat

- beleggingsfonds niet mogelijk is. Aangezien de waarde van de participaties op en neer gaat, wordt het rendement bepaald door het moment van aanschaf.
- (b) Ieder jaar wordt op of omstreeks 30 september de verhouding aandelen/obligaties teruggebracht naar de verhouding die volgens de Life Cycle tabel hoort bij de leeftijd van de deelnemer. Dit betekent bijvoorbeeld dat als de aandelen goed hebben gerendeerd, de verhouding is verschoven naar méér aandelen en erbij rebalancing aandelen worden verkocht en obligaties worden gekocht. Met andere woorden: aandelenrendement wordt (deels) verzilverd. Andersom geldt dat er meer aandelen worden gekocht in een periode waarin de aandelenkoersen relatief laag staan.
 - (c) Het rendement van een fonds wordt niet gelijkmatig over een jaar gemaakt; er zijn maanden waarin het rendement positief is en maanden waarin het negatief kan zijn. Afhankelijk van het moment van instappen in het fonds kan je persoonlijke rendement dus sterk afwijken van het jaarrendement van het fonds.

Iedere deelnemer ontvangt 1 keer per jaar een overzicht van zijn/haar behaalde rendement over het afgelopen jaar (tenzij de deelnemer verzocht heeft om ieder kwartaal een kwartaaloverzicht te krijgen). Dit rendement is dus niet zonder meer te vergelijken met het rendement van de bovengenoemde beleggingsfondsen. Als iemand deze informatie per kwartaal wil ontvangen dan kan hij dat verzoeken.

4.5.2 Kosten BP beleggingsfondsen

Eén van de uitgangspunten van SPA is om de kosten van het beheer van de beleggingsfondsen zo laag mogelijk te houden. Er zijn natuurlijk meer voorwaarden, zoals een optimale verhouding tussen risico en rendement, maar wel tegen zo laag mogelijke beheerkosten. Deze kosten gaan namelijk direct ten koste van het rendement van het beleggingsfonds.

De kosten voor het opzetten en in stand houden van een beleggingsfonds, zoals leges, notariële kosten en wettelijke kosten zijn voor rekening van SPA als collectief. Er zit dus in deze kosten een solidariteitsaspect. Voor rekening van de deelnemer zijn de beheervergoeding, switchkosten, transactiekosten en een eventuele performance-vergoeding.

5. RISICOMANAGEMENT¹³

Het integraal risicomanagement heeft als voornaamste doel de belangrijkste risico's van het pensioenfonds te identificeren, c.q. te inventariseren, de beheersmaatregelen voor deze risico's te beschrijven en een instrument te creëren dat zorgdraagt voor een adequate naleving. Het pensioenfonds beschikt in dit kader over een Crisisplan, Incidentenregeling, Klachtenregeling, Klokkenluidersregeling, Gedragscode, Privacyregeling, Risicoanalyse belangenverstrengeling, Risicoanalyse van mogelijke integriteitsrisico's met betrekking tot de taken, verantwoordelijkheden en werkzaamheden van SPA, een Integraal risicomanagement beleidsdocument, een Risicobereidheidsverklaring, het RMF-raamwerk, het Monitoringplan en een document Risico's en beheersmaatregelen. Het uitvoerende werk m.b.t. het rapporteren over het functioneren en naleven van het risicomanagement is neergelegd bij de sleutelfunctiehouder van de interne auditfunctie.

Het bepalen van de kernrisico's en beheersmaatregelen in het integraal risicomanagement is niet statisch; voortdurend wordt onderzocht of de opgenomen beheersmaatregelen goed functioneren en waar de risico's nog aanvullende beheersmaatregelen behoeven. De sleutelfunctiehouder risicobeheer en de vervuller voor de uitvoering van het risicobeheer en de BAC geven samen vorm aan het overgrote deel van de uitvoering van het risicomanagement d.m.v. risico-opinies en risicorapportages.

SPA bewaakt de risico's samenhangend met de mogelijkheid van inadequate of falende processen, mensen of systemen. De niet-beleggingstypische risico's worden beoordeeld op basis van de verwachte financiële impact (dekkingsgraad), de mogelijke gevolgen voor de reputatie en de mogelijk operationeel versturende werking. De risico's worden beheerst met specifieke risicobeheersingsmaatregelen die het (bruto) risico beperken en resulteren in een aanvaardbaar (netto)risico. Dit wordt omschreven in het risicomanagement raamwerk en de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Ieder jaar beoordeelt het bestuur verschillende aspecten van het risico-spectrum. Dit gebeurde in 2021 onder andere met behulp van een Interne Audit rapport van de Interne Audit Dienst (IAD) van Atos. Ook is er een risk awareness sessie gehouden. Naar aanleiding daarvan is besloten om in 2022 een risicocommissie in te stellen. Binnen het bestuur is er één bestuurder die het aandachtsgebied risicomanagement heeft. Dit betreft de organisatie en aansturing ervan. De bestuurder met dit aandachtsgebied is aangewezen om als contact voor de sleutelfunctionaris op dit taakgebied te functioneren en is voorzitter van de risicocommissie. Het bestuur als geheel is verantwoordelijk voor het eerste lijns risicomanagement. De taken en taakverdeling zijn vastgelegd in het deskundigheidsplan.

Strategische risico's: risico's in relatie tot de ambitie en doelstellingen

Voor de ambitie en doelstellingen van het fonds wordt verwezen naar paragraaf 3.1. Kortweg wil het fonds de nominale pensioentoezegging waarmaken en die toezegging jaarlijks indexeren met 100% van de "CPI-huishoudens afgeleid"-index. Om dat te realiseren moet er beleggingsrisico worden genomen. Dit wordt op een beheerste wijze gerealiseerd, waarbij kapitaalbehoud (het voorkomen van permanent kapitaalverlies) voorop staat.

¹³ Voor meer informatie over risicobeheer en derivaten wordt verwezen naar de uitgebreide toelichting in de jaarrekening.

Risicohouding en risicobereidheid

Het bestuur heeft in lijn met de wettelijke voorschriften zijn risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding concretiseert de houding van het bestuur ten aanzien van de financiële risico's waaraan het fonds is blootgesteld. Bij het vaststellen van de risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van de ALM-studie en het overleg met het Verantwoordingsorgaan. De risicohouding bestaat uit twee delen: de risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds en de risicohouding voor de Life Cycles die SPA gebruikt binnen de BP-regeling. De risicohouding voor rekening van het fonds wordt tijdens de lopende ALM studie overigens opnieuw bekeken.

Risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds

De risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds wordt door de wet gedefinieerd in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding:

- De kortetermijnrisicohouding is door het bestuur ingevuld d.m.v. een bandbreedte om het VEV. Het VEV mag bewegen tussen de 8% en 22,5% van de verplichtingen.
- De langetermijnrisicohouding is vertaald naar 2 criteria, de zogenaamde toegestane grenswaarden voor het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets. Het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets geeft inzicht in de mate waarin het beleid van het fonds de pensioenambitie grosso modo kan waarmaken.

Het pensioenresultaat uit de haalbaarheidstoets moet, vanuit de actuele dekkingsgraad bezien en in het mediaanscenario, over een periode van 60 jaar minimaal 90% bedragen. De maximale afwijking hiervan in een zogenaamd slechtweerscenario mag maximaal 40% bedragen. Het bestuur heeft de beleggingstypische risico's in het licht van deze risicohouding beoordeeld.

De beleggingstechnische-*risicobereidheid* ('risk appetite') in 2021 van SPA is op hoofdlijnen als volgt te omschrijven: het fonds kent een beleggingsbeleid waarin de vermogensbeheerders ruimte hebben om, afhankelijk van de omstandigheden op de economische en financiële markten meer of minder risico te nemen. Als de marktomstandigheden gunstig zijn (goedkope aandelen, lage rente), dan kan het fonds meer risico nemen en als ze ongunstig zijn (dure aandelen, hoge rente) dan kan het fonds minder risico nemen. Vertaald in risicobudgetten betekent dit dat conform het DNB-*risicomodel* (de S-formule) afhankelijk van de omstandigheden een VEV-positie van 8 tot maximaal 22,5% kan worden ingenomen.¹⁴

Voor de maatregelen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de ABTN, die op de website (www.pensioenfondsatos.nl) beschikbaar is. De voornaamste risico's die nu gelopen worden zijn het renterisico en marktrisico. Het renterisico wordt heel bewust gelopen door het bestuur: de extreem lage renteniveaus zullen op lange termijn als gevolg van de economische cycli naar verwachting verlaten worden en het fonds kan daar dan optimaal van profiteren. Het renterisico is dynamisch en wordt daarom ook dynamisch benaderd. Als de rente zoals nu laag is, is het risico dat deze nog sterk daalt in absolute zin en statistisch beperkt. Staat de rente op een hoger niveau, dan neemt het risico op rentedalingen toe. In dat geval vermindert het fonds het risico door minder renterisico te nemen, i.c. door het verhogen van de rentehedge. Na de laatste crisis als gevolg van het COVID-19 virus heeft de lange rente nu eindelijk de historisch unieke negatieve niveaus verlaten en begint het rentehedgebeleid in het eerste kwartaal van 2022 zijn vruchten af te werpen.

¹⁴ In het kader van het risicobewustzijn wordt voorts een korte termijn risico-indicator berekend, i.c. de 6 maands ex ante TE die in principe onder de 16% moet blijven.

De verwachte impact op de resultaten en/of de financiële positie indien het renterisico zich weer voordoet, is dat zowel de dekkinggraad als de beleidsdekkinggraad zullen dalen en er een dekkingstekort optreedt. Dit risico heeft zich in 2021 niet voorgedaan.

Het marktrisico werd in het vierde kwartaal van 2021 beperkt door o.a. voor een relatief laag percentage in aandelen te beleggen en relatief veel beleggingen in liquiditeitsfondsen aan te houden; SPA werd daardoor in zijn totaliteit iets minder hard getroffen door de daling van de aandelenkoersen sinds november 2021.

Impact risico's in 2021

Er deed zich in 2021 één significante operationeel risico voor, namelijk het risico dat de bewaarder en beleggingsadministrateur niet of niet tijdig haar onafhankelijke rapportages oplevert. Dit had impact op de beschikbaarheid van actuele informatie en leverde onzekerheid op m.b.t de verplichte DNB rapportages in het tweede en derde kwartaal van het boekjaar. De impact was significant en om meer zekerheid te creëren m.b.t. de rapportageverplichtingen richting de toezichthouder is een back-up faciliteit in werking gesteld. Dit heeft een negatieve impact gehad op de kosten, die hierdoor toenamen.

De operationele risico's en onzekerheden die gevreesd werden door de mogelijke gevolgen van de COVID-19 pandemie, werden niet bewaarheid. Vooraf was heel onduidelijk wat de impact zou zijn voor SPA en haar uitvoerders. Gelukkig bleek dat er zich geen significante operationele risico's voordeden. Zowel SPA als de uitvoerders waren uitstekend in staat de nieuwe werksituatie op te vangen en alles kon uiteindelijk gewoon doordraaien. Operationeel viel de COVID-19 schade uiteindelijk erg mee; de impact was nihil.

Voor het overige hebben er geen risico's en onzekerheden op het financiële vlak in 2021 een belangrijke impact op het fonds gehad. Het eerdergenoemd renterisico pakte positief uit.

Het fonds brengt frequent aan de hand van een gevoeligheidsanalyse de verwachte impact van de financiële onzekerheden op de financiële positie in kaart. Zodoende is er op maandbasis een goed inzicht in een groot deel van de financiële risico's die er gelopen worden en welke impact bepaalde externe ontwikkelingen zouden kunnen hebben op de positie van het fonds. Onderstaande tabel laat een zeer groot deel van het realistische universum zien m.b.t. de rente- en koersontwikkeling. De grafiek laat parallelle verschuivingen van de UFR-rente zien.¹⁵ De huidige uitkomsten laten zien dat SPA bepaalde schokken nog kan opvangen zonder onder de kritische dekkinggraad te komen.

Tabel, Grafische weergave financiële risico's

Effect rente en rendement op actuele dekkinggraad (s.v.z. per 31 december 2021):

¹⁵ Niet-parallelle verschuivingen waarbij het dalende deel van de curve ook niet meer dan 0,5% daalt, vallen overigens binnen deze uitkomsten. Voor grotere niet-parallelle verschuivingen geldt hetzelfde als hierboven is gesteld over parallelle verschuivingen; de kans is klein en de impact is makkelijk in te schatten o.b.v. de wel opgenomen scenario-uitkomsten.

Scenario Tabel Dekkingsgraad UFR		Rendement zakelijke waarden				
		-25.0%	-12.5%	0.0%	+12.5%	+25.0%
Parallele verschuiving UFR curve	-1.00%	88,4%	92,1%	95,7%	99,4%	103,1%
	-0.75%	90,5%	94,3%	98,1%	101,8%	105,6%
	-0.50%	92,8%	96,7%	100,5%	104,4%	108,3%
	-0.25%	95,1%	99,2%	103,2%	107,2%	111,3%
	0.00%	97,7%	101,9%	106,0%	110,2%	114,4%
	+0.25%	100,4%	104,8%	109,1%	113,4%	117,7%
	+0.50%	103,4%	107,9%	112,4%	116,8%	121,3%
	+0.75%	106,6%	111,2%	115,9%	120,6%	125,2%
	+1.00%	110,0%	114,9%	119,7%	124,6%	129,5%

Kleuren-legenda:

- Rood: dekkingsgraad is lager dan minimum VEV. De pensioenen moeten worden verlaagd als dit 5 jaar continu zo aanblijft.
- Geel: dekkingsgraad is hoger dan minimum VEV maar lager dan VEV. De pensioenen kunnen gedeeltelijk worden verhoogd bij dekkingsgraden vanaf 110%.
- Groen: dekkingsgraad is hoger dan VEV. De pensioenen kunnen gedeeltelijk worden verhoogd. Volledige toeslag is pas vanaf een dekkingsgraad van meer dan 125% mogelijk.

Verslagleggingsrisico's

De belangrijkste ontwikkelingen en gevolgen m.b.t. verslagleggingsrisico's waren in 2021 zeer beperkt. SPA heeft een zeer transparante opzet en een relatief eenvoudige liquide beleggingsportefeuille, wat de verslagleggingsrisico's mitigeert. De waardering van de instrumenten waarin belegd wordt, levert niet veel risico's c.q. onzekerheden op, omdat het vrijwel allemaal beursgenoteerd is. Daarnaast zijn - omdat alle essentiële werkzaamheden zijn uitbesteed - veel partijen betrokken die ieder hun eigen controle uitvoeren op de werkzaamheden, naast de controle door het fonds, de administrateur, de waarmede actuaris en de accountant zelf. Dit mitigeert ook al de kans op onregelmatigheden en fouten en vereenvoudigt het waarborgen van de kwaliteit van de verslaglegging.

Uitbestedings- en operationele risico's

SPA is altijd blootgesteld aan het uitbestedings- en operationele risico dat een uitbestedingspartner niet levert waarvoor hij aangesteld is. In 2021 manifesteerde zich dit bij de bewaarder en beleggingsadministrateur Caceis (zie hierboven onder Impact risico's in 2021), die als gevolg van een fusie met een Franse bank problemen kreeg met zijn IT-systemen. SPA heeft de potentiële gevolgen gemitigeerd en intensief overlegd met Caceis, maar het voorval maakte heel duidelijk dat dit risico reëel is en onverwachts kan toeslaan, nu Caceis al meer dan 12 jaar probleemloos haar werkzaamheden uitvoerde. De operationeel gevolgen waren uiteindelijk beperkt (er was alleen een herrapportage over Q2 nodig bij DNB), maar het mitigeren van de risico's bracht wel hoge extra kosten met zich.

In april 2021 is een digitale kennissessie van de belangrijkste uitbestedingspartner APS voor Sleutelfunctiehouders Interne Audit en -Risicobeheer bijgewoond door de bestuurder met IA in zijn portefeuille. De kennissessie betrof de volgende onderwerpen: Achmea Pensioenservices en IORPII, Jaarplan Operational Risk & Compliance 2021, Auditwerkzaamheden Internal Audit 2020 en 2021, DNB rapport Informatiebeveiliging, Toelichting Assurancerapportages 2020 en Risicobeheersing project Accelerate.

Uit de kennissessie en bijgeleverde documentatie blijkt dat APS haar bedrijfsvoering en vernieuwing uiterst serieus neemt en daar op diverse manieren intern verantwoording over aflegt. Om te voorkomen dat alle pensioenfonds individueel gaan aankloppen bij APS met het verzoek om inzage te krijgen in de bedrijfsvoering en in de uitvoering van het IT project "Accelerate", heeft APS de kennissessie georganiseerd, interne accountants rapporten voor Assurance gemaakt en dit alles gedeeld met de aan hun verbonden pensioenfonds. Dit allemaal om pensioenfonds te kunnen laten bewijzen dat ze 'In Control' zijn. Op de ladder van "trust me, tell me, show me, prove me" scoren deze acties van APS volgens het bestuur hoog met hun uitgebreide "prove me" rapportage.

Een relevant operationeel (uitbestedings-)risico waar het fonds altijd waakzaam voor is, betreft het risico dat er geen betalingen van pensioenen (en rekeningen) kan plaatsvinden. Dit risico wordt door extra maatregelen gemitigeerd en beheerst. Voor elke functie in het proces is er een achtervang, zodat - indien de vaste uitvoerders niet beschikbaar zijn - er altijd iemand de betalingen kan verrichten. Ook worden er liquiditeiten bij meerdere banken aangehouden, zodat indien één bank operationeel of financieel faalt, de betaling vanuit een andere bank zou kunnen plaatsvinden.

SPA beheerst zijn uitbestedings- en operationele risico's o.a. ook door frequente contacten met de uitbestedingspartners, zoals SLA overleg.

ISAE 3402 verklaringen

Het bestuur monitort en beheerst de uitbestedings- en operationele risico's ook door het analyseren en beoordelen van de ISAE 3402 type II verklaringen of een buitenlandse equivalent daarvan (SOC I-verklaringen). Dit betreft de ISAE 3402 rapporten van onze voornaamste dienstverleners (de vermogensbeheerders, de bewaarder en Achmea Pensioenservices). De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een "ISAE (= International Standard on Assurance Engagement) 3402"-standaard voor "Verzekeringscontroleverslagen voor een Dienstenorganisatie" ontwikkeld.

De rapporten geven een beeld dat de kwaliteit en risicobewaking van onze dienstverleners voldoende gewaarborgd zijn. De rapporten geven als zodanig een goed inzicht in de modus operandi van onze dienstverleners. Specifiek aangewezen bestuurders hebben als taak om een analyse van het rapport op te stellen en het oordeel in het bestuur te agenderen. De analyse en het uiteindelijk oordeel van het bestuur zijn per dienstverlener vervolgens besproken in de bestuursvergadering

Privacywetgeving: risico's informatiebeveiliging

Ook in het kader van de privacywetgeving is het bestuur verantwoordelijk voor het inzicht in en sturing op de IT- en Informatiebeveiligingsrisico's, zowel intern als bij haar uitbestedingspartners. Het bestuur heeft de risico's in kaart gebracht en de benodigde maatregelen genomen om aan de wet te voldoen. Er is een privacybeleid opgesteld en een privacyverklaring, welke beide op de website zijn geplaatst. Ook zijn er verwerkingsovereenkomsten gesloten met de partijen die voor SPA persoonsgegevens verwerken of voor wie SPA persoonsgegevens verwerkt (dit laatst gebeurt zeer beperkt). Daarnaast is er een verwerkingsregister opgesteld en een privacy officer benoemd. Bij de belangrijkste verwerker van persoonsgegevens, uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS, waar 99% van de persoonsgegevensverwerking plaatsvindt) is met een uitgebreide notitie inzicht gegeven in de beheersing van zowel de IT- als de Informatiebeveiligingsrisico's. Daarnaast rapporteert APS over informatiebeveiligingsrisico's in haar kwartaalrapportages. D.m.v. deze rapportages is het bestuur in staat zijn verantwoordelijkheid te nemen en heeft het bestuur op transparante wijze inzicht gekregen in de beheersing van IT- en Informatiebeveiligingsrisico's bij APS. Er zijn in 2021 geen privacy-incidenten geweest.

Compliance

Compliance is het begrip waarmee wordt aangeduid dat SPA werkt volgens normen die in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving en door het bestuur geformuleerde kaders. De compliance officer heeft de taak om de naleving van voorschriften en interne procedures te controleren en te signaleren, interpreteren en te adviseren.

De compliance officer draagt bij aan de beheersing van risico's als misbruik van voorwetenschap, belangenverstrengeling en integriteit, benadeling van derden, witwassen en terrorist financing, etc. en verankert compliance in de bedrijfsprocessen door het creëren van bewustzijn inzake compliance. Beheersing van het compliance risico is van belang vanwege het reputatie- en imago risico, de kans op boetes en dwangsommen bij niet nakoming van de geldende wet- en regelgeving en mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid.

Bij de uitvoering van zijn taken maakt de compliance officer gebruik van de richtlijnen in de volgende compliance documenten:

- *Compliance charter*
Het compliance charter beschrijft de principes en de uitgangspunten voor de positie van compliance officer bij SPA.
- *Gedragcode*
Met de gedragscode streeft SPA integer gedrag na. De code is van toepassing op alle verbonden personen.
- *Incidentenregeling*
Incidenten kunnen gemeld worden bij de compliance officer. De incidentenregeling beschrijft hoe met de melding en met het incident wordt omgegaan.
- *Klokkenluidersregeling*
Voor de verbonden personen bij SPA geldt dat zij een beroep kunnen doen op de klokkenluidersregeling als zij menen dat hun positie in gevaar kan komen door het melden van onregelmatigheden of misstanden. De klokkenluidersregeling biedt extra bescherming voor de melder.
- *Uitbestedingsbeleid*
Het uitbestedingsbeleid is bedoeld om de belangen van SPA te waarborgen bij de uitvoering van activiteiten voor SPA door derden.

Bevindingen van de compliance officer:

De compliance officer heeft in zijn rapportage over de naleving van de regelgeving en gedragsnormen over de periode 1 januari tot en met 31 december 2021 de volgende bevindingen geconstateerd (rapportage per 25 april 2022):

Bevindingen 2021

IORP II

Vanwege het plotselinge overlijden van Ruud Duivenvoorden in december 2020 is bestuurslid Arno Elshout aangesteld tot waarnemend sleutelfunctiehouder Interne audit tot er een nieuw bestuurslid zou worden benoemd om deze taak op zich te nemen. Het bestuur heeft Ronald Sijsenaar van het bureau Probability & Partners ingehuurd als sleutelfunctiehouder Risicobeheer. In het bestuur heeft voorzitter Sako Zeverijn het onderwerp risicobeheer in zijn portefeuille genomen.

Bestuursverkiezingen

In november 2021 is er een verkiezing voor het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos gehouden. De verkiezing betrof twee zetels namens de gewezen deelnemers. De door het bestuur ingestelde verkiezingscommissie heeft de verkiezing georganiseerd en erop toegezien dat de verkiezingen conform het verkiezingsreglement zijn verlopen. De compliance officer heeft geen onregelmatigheden geconstateerd. De winnaars van de verkiezingen namens de gewezen deelnemers zijn aan diverse opleidingen begonnen en doen ervaring op all toehoorder in het bestuur. Zij zullen t.z.t. na goedkeuring door DNB toetreden tot het bestuur.

Algemene verordening gegevensbescherming

Er zijn in 2021 door SPA geen meldingen gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens inzake datalekken in relatie tot de AVG. Het verwerkingsregister SPA is in 2021 bijgewerkt en is up to date.

Pensioenuitvoerder Achmea Pensioenservices rapporteert SPA ieder kwartaal over de naleving van de AVG. Er zijn over 2021 geen tekortkomingen geconstateerd.

Gedragscode SPA

Nog niet alle verbonden personen hebben de Verklaring naleving gedragscode Stichting Pensioenfonds Atos over 2021 ondertekend. Degene die nog niet getekend heeft is meermaals gerappelleerd.¹⁶

Incidentenregeling

Er is in 2021 één melding ontvangen uit hoofde van de Incidentenregeling. Voor wat betreft het afhandelen van de melding is verwezen naar artikel 13 van de statuten van SPA en is door de Compliance officer aan de melder aangegeven dat de compliance officer hierin geen taken en/ of bevoegdheden heeft. Wel is conform de incidentenregeling de voorzitter van de RvT op de hoogte gesteld. De RvT heeft de monitoring van de melding overgenomen.

Overige bevindingen

- Iedere reguliere bestuursvergadering wordt de eventuele aanwezigheid van nevenfuncties en belangenverstrengeling opgevraagd. Het register nevenfuncties SPA is bijgewerkt en up to date;
- SPA heeft onder andere haar financiële- en pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. De (waarnemend) Compliance officer heeft vastgesteld dat een van de de partijen waaraan de werkzaamheden zijn uitbesteed hun rapportageverplichtingen niet is nagekomen. Het bestuur heeft maatregelen genomen om de gevolgen te mitigeren. Er zijn verder geen incidenten uit hoofde van de uitbestede werkzaamheden gerapporteerd;
- SPA heeft voldaan aan de meldingsplichten aan de toezichthouders;
- Er zijn in 2021 geen meldingen ontvangen uit hoofde van de Klokkenluideregeling;
- Buiten deze jaarlijkse rapportage heeft er geen andere (directe) rapportage plaatsgevonden.”

¹⁶ De betrokkene heeft na de vaststelling van de compliance rapportage alsnog de verklaring ondertekend.

6. VASTSTELLING JAARREKENING 2021

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2021 vastgesteld op 13 juni 2022.

Amstelveen, 13 juni 2022

Namens het Bestuur,

Sako Zeverijn
(Voorzitter)

Louis Alting
(Secretaris)

Kees Wim van den Herik

Christiaan Tromp

Leon Ramselaar

7. Profiel en algemene gegevens

(per 31-12-2021¹⁷)

SPA voert een viertal gesloten pensioenregelingen uit voor:

- gewezen deelnemers die a) medewerkers in dienst van de werkgever Atos in Nederland zijn (en daarbij aangesloten ondernemingen) of b) voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar voorgangers zijn (inclusief de medewerkers die in dienst zijn van SPA); en
- pensioengerechtigden die grotendeels voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar voorgangers zijn.

Daarnaast registreert SPA nog de rechten van 3 kleine gesloten regelingen die in het verleden zijn overgenomen (2 van KPMG en 1 van KPN). De twee grootste regelingen zijn zogenoemde hybride regelingen: de ATOS ML 65 (voorheen Oriflex ML) en de ATOS BP 65 (voorheen Oriflex BP) regeling alsmede de ATOS ML 62,5 en de ATOS BP 62,5. ATOS ML 65 was een middelloonregeling tot een inkomen van € 44.664,- per jaar (grens per 2021, inclusief vakantiegeld en eventueel eindejaarsuitkering) met een voorwaardelijke toeslag. Daarboven geldt een beschikbare premiereregeling (ATOS BP 65). De pensioenrichtleeftijd is 65 jaar, maar het is mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan.

De ATOS ML 62,5 en de ATOS BP 62,5 regeling heeft eenzelfde opzet maar een pensioenrichtleeftijd van 62,5 jaar. Voorts zijn er nog twee eindloonregelingen: één met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar en één met een flexibele pensioenrichtleeftijd tussen 60 en 65 jaar.

De pensioenregelingen van SPA voorzien in een ouderdomspensioen en onder voorwaarden een wezenpensioen. Bovendien bestaat de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door middel van uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen. De pensioenregeling ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen om mogelijke pensioengaten te repareren, maar dat is nu ook gesloten.

De pensioenregeling kende een lage franchise (het bedrag waarover je geen pensioen opbouwt in verband met de AOW) en een relatief hoog opbouwpercentage met zo veel mogelijk pensioengevende inkomenselementen. Dit gebeurde mede om hieruit een mogelijk nabestaandenpensioen (na pensionering) te financieren.

Voor de toeslag (indexatie¹⁸) is gekozen voor een opzet waarbij de toeslag van het pensioen voorwaardelijk is. Er bestaat geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslag plaatsvindt. Er wordt geen geld voor de toeslag gereserveerd en er wordt geen premie betaald voor de toeslag; de toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

In de pensioenreglementen, die de verhouding tussen de gewezen deelnemers (met voortzetting), pensioengerechtigden en SPA regelt, zijn de rechten en plichten voortvloeiend uit de oude, indertijd geldende, pensioenovereenkomst vastgelegd.

¹⁷ Tenzij anders aangegeven.

¹⁸ Toeslag en indexatie betekenen hetzelfde; toeslag is de formulering volgens de Pensioenwet en indexatie is conform het algemeen spraakgebruik. In dit jaarrapport wordt de term toeslag gebruikt.

De algemene doelstelling van SPA is om de uit de voormalige pensioenovereenkomst voortvloeiende pensioenregeling en pensioenreglementen in overeenstemming met de Pensioenwet na te komen en uit te voeren voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

De pensioenregelingen worden uitgevoerd voor 96 gewezen deelnemers met voortzetting, 12.647 gewezen deelnemers en 3.457 pensioengerechtigden. Doordat er weer mensen zijn overleden of hun recht op wezenpensioen verloren, is het totale aantal betrokkenen gedaald ten opzichte van 2020, al is de daling beperkt (minder dan 1%).

Uitvoering van de pensioenregelingen en het grootste deel van het beheer van het vermogen is ondergebracht bij externe, professionele partijen. De dagelijkse uitvoerende werkzaamheden zijn in handen van de medewerkers van SPA. Het Pensioenbureau heeft onder meer als taak het door het bestuur van SPA gevoerde beleid voor te bereiden en deels uit te voeren. Het Pensioenbureau bestond in 2021 uit 1 pensioendeskundige en de directeur.

SPA heeft de rechtsvorm van een stichting en is gevestigd in Amstelveen. Het bestuur van SPA bestaat uit drie vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers (met voortzetting), één lid namens de pensioengerechtigden, één werkgeverslid en er is een mogelijkheid om 1 of 2 onafhankelijke bestuursleden te benoemen. Voor de dagelijkse uitvoerende werkzaamheden heeft SPA medewerkers in dienst (werkzaam op het pensioenbureau).

Het werkgeverslid in het bestuur wordt voorgedragen door SPA aan de werkgever die een vetorecht heeft. Het lid namens de pensioengerechtigden en de drie leden namens de gewezen deelnemers worden door middel van algemene verkiezingen verkozen. Het bestuur kiest de voorzitter, de secretaris en de vicevoorzitter. Het bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor het gevoerde beleid.

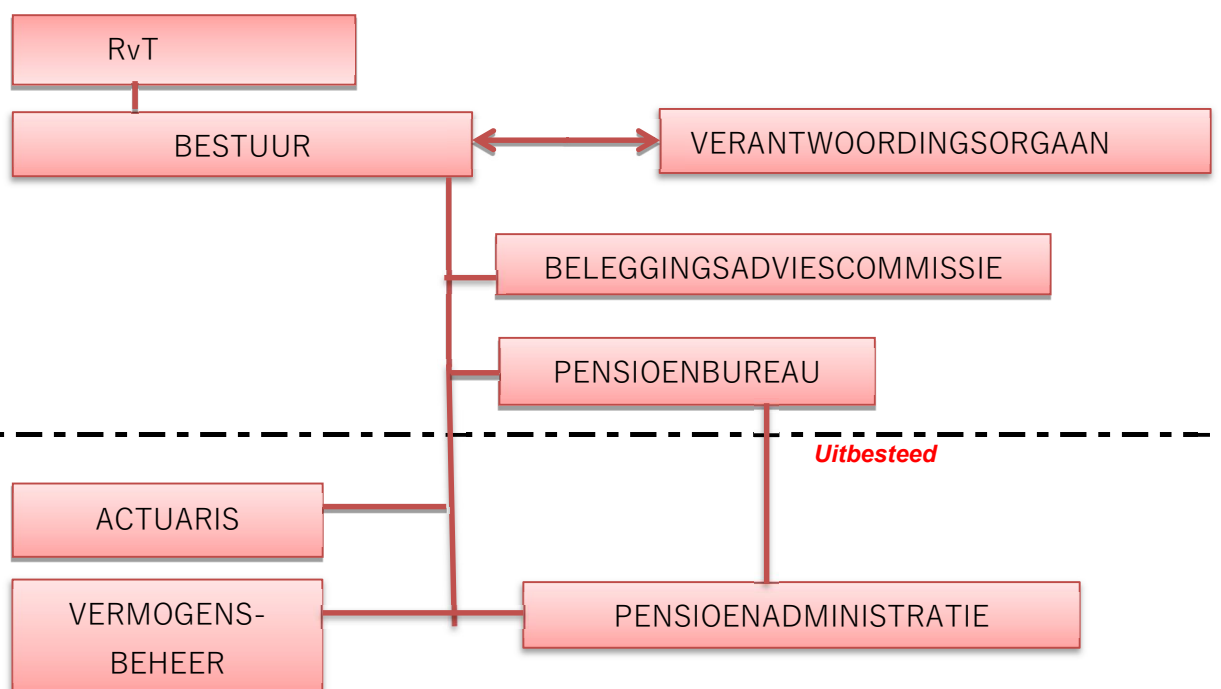
Naast het bestuur kent SPA een Raad van Toezicht bestaande uit 3 leden en een Verantwoordingsorgaan bestaande uit 6 leden: 4 vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers en 2 vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden. Het Verantwoordingsorgaan wordt in overeenstemming met de statuten en het reglement inzake het Verantwoordingsorgaan gekozen door de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het Verantwoordingsorgaan heeft naast de bevoegdheden genoemd in artikel 115 en 115b van de Pensioenwet een aantal extra bevoegdheden toegewezen gekregen.

Het Verantwoordingsorgaan geeft advies en een oordeel over het gevoerde beleid van SPA; dat oordeel wordt opgenomen in het jaarrapport van SPA.

Het bestuur heeft een Beleggingsadviescommissie ingesteld. Deze Beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid in brede zin en toetst de beleggingsresultaten aan de doelstellingen van het beleggingsbeleid. De Beleggingsadviescommissie bestaat uit minimaal vier leden, waarvan minimaal twee beleggingsdeskundigen en minimaal één bestuurslid.

SPA heeft geen uitvoeringsovereenkomst met de onderneming Atos in Nederland. Wel zijn er afspraken tussen SPA en de onderneming over informatie-uitwisseling, ondersteuning en facilitering.

De organisatie van SPA in 2021

Algemene gegevens

Naam en vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds Atos is gevestigd te Amstelveen.

Bestuur¹⁹

De samenstelling van het bestuur is in 2021 gewijzigd. In mei werd Arno Elshout opgevolgd door Louis Alting en in augustus werden Frank Winnubst en Peter Mannaert opgevolgd door Sako Zeverijn en Christiaan Tromp.

Namens de werkgever:

Sako Zeverijn, voorzitter

Namens de gewezen deelnemers (met voortzetting):

Willo Peters, plaatsvervangend voorzitter

Vacature

Vacature

Namens de pensioengerechtigden:

Louis Alting, secretaris

Onafhankelijke zetel

¹⁹ Het bestuur bestond gemiddeld gedurende het jaar uit 4 mannen wegens een langlopende vacature. De mannen waren per 31-12-2021 respectievelijk 60, 63, 64 en 73 jaar oud.

Christiaan Tromp

Raad van Toezicht

Bert Oostdam

Dick Wenting

Jacqueline Verhulst, voorzitter

Beleggingsadviescommissie

Christiaan Tromp (voorzitter)

Edward Krijgsman²⁰

Jeroen Boot

Willo Peters

Verantwoordingsorgaan²¹

namens de gewezen deelnemers

namens de pensioengerechtigden

- Thomas van Kuipers (voorzitter)

- Hans van der Horst (plaatsvervangend voorzitter)

- Lai Wu (plaatsvervangend secretaris)

- Dick Koster (secretaris)

- Carlo Reijnders

- Ronald Kamphuis

Pensioenbureau

Het Pensioenbureau bestond in 2021 uit:

Gé Overdevest, directeur

Erwin Vosse, pensioendeskundige

Verkiezingscommissie bestuursverkiezingen

Erwin Vosse

Dick Koster

Thijs Gerrits

Joyce Tanamal

Accountant

Baker Tilly N.V.

Actuaris

Uitvoerend actuaris: Achmea Pensioenservices N.V.

Waarmerkend actuaris: Ron Wagenaar, verbonden aan Phenox Consultants B.V.

Adviserend actuaris: Achmea Pensioenservices N.V.

Pensioenbeheer

Achmea Pensioenservices N.V. (onderdeel van Achmea B.V.)

²⁰ Tot 10-12-2021

²¹ Het Verantwoordingsorgaan bestond uit 5 mannen en 1 vrouw. Deze mannen waren 47, 60, 64, 71 en 82 jaar oud en de vrouw was 42 jaar oud.

Vermogensbeheer

BlackRock B.V.

Grantham, Mayo Van Otterloo Inc (GMO)

Bewaarder/Custodian en beleggingsadministratie

Voor het beheer en bewaren van effecten, performance meting en rapportage, verbruikleen en de beleggingsadministratie maakt SPA gebruik van CACEIS Bank S.A. en JP Morgan N.A.. Voor de beleggingsadministratie van de BP-regeling maakt het fonds ook nog gebruik van State Street N.A.. Door de problemen bij Caceis in 2021 is ITS tijdelijk aangesteld als back up voor de FTK-rapportages.

Clearingmember en back-up clearingmember

Credit Suisse International S.A. en Citigroup Global Markets Limited.

GVAN

De gepensioneerden hebben zich verenigd in een 'Gepensioneerden Vereniging van Atos in Nederland' (GVAN). In 2021 heeft er als gevolg van de COVID-19 pandemie geen gepensioneerdendag plaatsgevonden.

Compliance officer

Erwin Vosse (tot 31-12-2021) en Gerard Koeman (waarnemend compliance officer)

Lange termijn overzichten:

Dekkingsgraadontwikkeling (vanaf 1 januari 2015 beleidsdekkingsgraad):

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
	103,3%	92,8%	100,0%	107,5%	107,7%	100,9%	108,1%	113,9%	109,6%	99,4%	94,7%	92,5%
(€ mld)	2,83	3,14	3,04	2,71	2,93	3,0	2,80	2,46	1,86	1,85	1,51	1,28

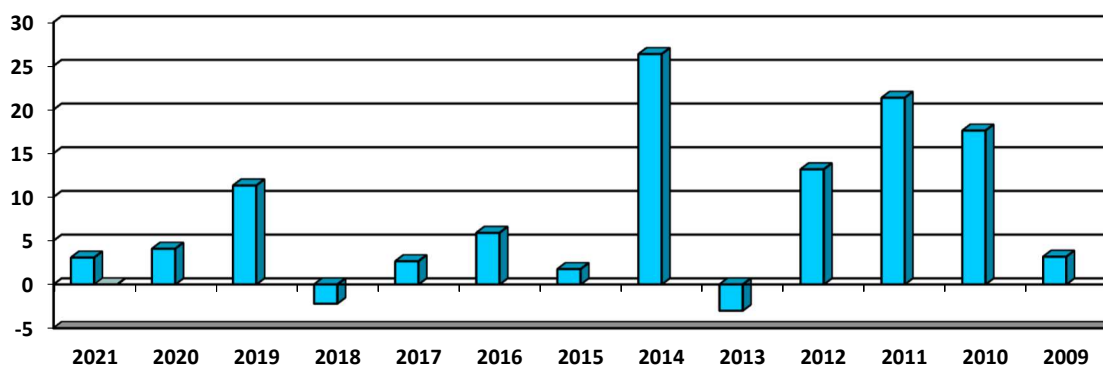
Overzicht meerjarig rendement op alle beleggingen voor rekening van SPA:

Beleggingsrendement ²² :		2021										
(in % over totaal belegd vermogen)		3,07										
Benchmark		5,53										
2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	
4,08%	11,32%	-2,20%	2,65%	5,90%	1,75%	26,35%	-3,01%	13,17%	21,35%	17,60%	3,17%	

Gemiddeld over laatste 10 jaar: 6,1%.

Tabel: beleggingsrendement in % per jaar

²² Gecorrigeerd voor valutahedge. Sinds 2019 wordt de valutahedge buiten door het fonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

Rendement beleggingen²³ 3,07%

Rendement verplichtingen²⁴ 6,0%

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Rendement beleggingen	4,08%	11,32%	-2,20%	2,65%	5,90%	1,75%
Rendement verplichtingen	-9,60%	-11,80%	-3,38%	1,30%	-8,40%	-6,09%
	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Rendement beleggingen	26,35%	-3,01%	3,17%	21,35%	17,60%	3,17%
Rendement verplichtingen	-22,57%	3,42%	8,20%	-19,16%	-13,00%	3,90%

-0-

²³ Rendement over het gemiddeld belegd vermogen van het fonds.

²⁴ Waardeverandering van de verplichtingen als gevolg van de wijziging van de rekenrente over 2021 als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

Stichting Pensioenfonds Atos

Jaarrekening 2021

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	2021	2020
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)	2.469.435	2.802.495
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	313.900	326.424
Vorderingen en overlopende activa (3)	29.213	377
Overige activa (4)	20.676	8.299
	<u>2.833.224</u>	<u>3.137.595</u>
PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves (5)	160.736	-88.831
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds (6)	2.331.889	2.542.733
Voorzieningen voor risico deelnemers (7)	313.900	326.424
Langlopende schulden (8)	1.061	1.101
Overige schulden en overlopende passiva (9)	25.638	356.168
	<u>2.833.224</u>	<u>3.137.595</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	2021	2020
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		
Actuele dekkingsgraad	106,1	96,9
Beleidsdekkingsgraad	103,3	92,8
Reële dekkingsgraad	86,0	78,0

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2021	2020
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen	(10)	-	317
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(11)	29	35
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen	(12)	70.587	92.101
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(13)	10.821	19.211
Overige baten	(14)	68	3.464
		81.505	115.128
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(15)	50.260	46.694
Pensioenuitvoeringskosten	(16)	1.360	1.563
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen	(17)		
C&P-garantie		-	294
Rentetoevoeging		-13.386	-7.252
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen		-50.020	-46.619
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten		-1.360	-1.563
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		197	1.277
Wijziging DNB rentetermijnstructuur		-167.304	280.714
Wijziging overige actuariële grondslagen		5.915	-55.246
Resultaat op sterfte		-2.452	-756
Resultaat op arbeidsongeschiktheid		30	-71
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling		18.528	15.967
Toeslagen		10	-
Overige resultaten		-1.002	-1.179
		-210.844	185.566
Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers	(18)	-12.524	-1.174
Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfondsen	(19)	-484	-1.380

Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers (20)	4.170	1.952
	<u>-168.062</u>	<u>233.221</u>
Saldo van baten en lasten	<u>249.567</u>	<u>-118.093</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie reserve algemene risico's	-8.558	7.410
Mutatie beleggingsreserves	-11.826	59.937
Mutatie overige reserves	269.951	-185.440
	<u>249.567</u>	<u>-118.093</u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico pensioenfonds	317	686
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	28	36
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	2.483	1.576
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico deelnemers	25	-
Betaalde pensioenuitkeringen	-53.182	-46.583
Betaalde herverzekeringen	-186	-
Betaalde waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	-2.180	-263
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-4.170	-1.995
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.597	-1.401
Overige baten en lasten	3.503	29
Langlopende schulden	-40	-45
	<u>-54.999</u>	<u>-47.960</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen/aflossingen beleggingen	1.602.888	1.302.891
Betaald inzake aankopen/verstrekkingen beleggingen	-1.501.698	-1.329.865
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	55.496	51.014
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	-85.204	19.995
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-4.106	-4.141
	<u>67.376</u>	<u>39.894</u>
Mutatie liquide middelen	<u>12.377</u>	<u>-8.066</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2021	2020
Liquide middelen per 1 januari	8.299	16.365
Mutatie liquide middelen	12.377	-8.066
Liquide middelen per 31 december	<u>20.676</u>	<u>8.299</u>

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Atos (hierna 'SPA' of 'het pensioenfonds'), feitelijk en statutair gevestigd te Amstelveen, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41184442.

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in het geval van ouderdom en overlijden. Daarnaast verstrekt SPA uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 13 juni 2022 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand verslagjaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 'Schattingswijzigingen'.

Schattingswijzigingen

Kostenvoorziening

Ultimo 2021 is de voorziening voor toekomstige uitvoeringskosten ('kostenvoorziening') gewijzigd in 2,55% van de voorziening pensioenverplichtingen. Daarvoor bedroeg de kostenvoorziening 2% van de voorziening pensioenverplichtingen, tezamen met een additionele kostenvoorziening. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 5,9 miljoen en is verantwoord onder wijziging overige actuariële grondslagen.

Presentatiewijzigingen

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf "Risicobeheer en derivaten" kunnen daarom afwijken van de balansposten.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar SPA zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties', die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2021	31-12-2020
Australische Dollar (AUD)	1,56	1,59
Canadese Dollar (CAD)	1,44	1,56
Zwitserse Frank (CHF)	1,04	1,08
Deense Kroon (DKK)	7,44	7,44
Brits Pond Sterling (GBP)	0,84	0,90
Hongkongse Dollar (HKD)	8,87	9,49
Japanse Yen (JPY)	130,95	126,26
Noorse Kroon (NOK)	10,03	10,48
Zweedse Kroon (SEK)	10,29	10,05
Singaporese Dollar (SGD)	1,53	1,62
Israelische Shekel (ILS)	3,54	3,93
US Dollar (USD)	1,14	1,22

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, tenzij anders is aangegeven.

Derivaten zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Participaties in beleggingsfondsen zijn gewaardeerd volgens de grondslagen voor de onderliggende beleggingen ('look-through'-benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen is aangesloten bij de hoofdcategorie.

(Reële) waardebepaling

Voor de meerderheid van de reële waardebepaling van beleggingen is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen. Dit is het geval als beleggingen verhandeld worden aan een effectenbeurs. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van waarderingsmodellen en -technieken:

1. Onafhankelijke taxaties: vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe onafhankelijke taxateurs. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxaties wordt gecontroleerd.
2. Netto contante waarde (NCW-)berekeningen: de te ontvangen kasstromen zijn contant gemaakt op basis van de marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
3. Andere methode(n):
 - Geen directe marktnotering, maar andere uit de markt waarneembare data.
 - Een waardering gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met een niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).
 - Een waardering volgens waarderingsmodellen en -technieken gebaseerd op marktdata.
 - Een waardering niet gebaseerd op marktdata, maar op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.
 - Een waardering gebaseerd op de intrinsieke waarde uit recente rapportages van fundmanagers en fund-to-fund managers. Hieronder vallen beursgenoteerde fondsen met een 'Net Asset Value'-koers.

Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten):

- Vorderingen en schulden uit beleggingen zijn gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.
- Liquide middelen vermogensbeheer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het verschil met reële waarde is bij deze posten in het algemeen gering als gevolg van het korte termijn karakter. In de toelichting zijn deze posten opgenomen onder 'genoteerde marktprijzen'.

Aandelen

- Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurswaarde per balansdatum.
- Niet-beursgenoteerde (participaties in) aandelen(fondsen) zijn gewaardeerd op basis van de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, inclusief opgelopen rente:

- Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum (mid price).
- Voor niet-beursgenoteerde (participaties in) vastrentende waarden(fondsen) is dit de intrinsieke waarde.

Derivaten

Derivaten zijn gewaardeerd tegen genoteerde marktprijzen of NCW-berekeningen.

Derivaten met een negatieve waarde zijn in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Overige beleggingen

Overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum:

- Voor beursgenoteerde overige beleggingen is dit de beurswaarde per balansdatum.
- Voor niet-beursgenoteerde overige beleggingen is dit de intrinsieke waarde.

Onder overige beleggingen zijn beleggingen opgenomen, die niet als één van de hiervoor benoemde beleggingen geclassificeerd kunnen worden. Verder zijn onder overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen beheerd door de vermogensbeheerder.

Collateral met een positieve waarde is opgenomen onder overige beleggingen.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Securities lending

SPA neemt deel aan securities lending, waarbij beleggingen voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van het pensioenfonds volgens de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

De als onderpand ontvangen geldmiddelen zijn opgenomen onder beleggingen. Als het onderpand is herbelegd, dan zijn deze beleggingen opgenomen in de betreffende beleggingencategorie. De schuld voor het ontvangen onderpand is opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.

Als beleggingen als onderpand zijn ontvangen, dan zijn deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen maar in de toelichting vermeld.

Alle baten en lasten zijn volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en opgenomen in de rentebaten en -lasten in de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers zijn middelen op rekeningen van deelnemers die zelf het beleggingsrisico dragen in het kader van de beschikbare premieregeling.

De waarderingsgrondslagen voor beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor beleggingen voor risico pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als er sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves zijn bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief de (technische) voorzieningen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. De reserves zijn:

- Reserve algemene risico's: gelijk aan het minimaal vereist vermogen.
- Beleggingsreserve: maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.
- Overige reserve: het reservetekort of -overschot van het pensioenfonds, dat voortvloeit uit de toepassing van de rekenregels uit de ABTN.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

De technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen zijn gewaardeerd op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen (reële waarde). Hierbij is het volgende van belang:

- Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.
- De contante waarde is bepaald met behulp van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Bij de berekening is uitgegaan van de op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.
- Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening opgenomen. Er is hierbij geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.
- Bij de berekening is rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.
- Bij de bepaling van de actuariële grondslagen en veronderstellingen is uitgegaan van voor DNB acceptabele grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

In de technische voorzieningen zijn opgenomen:

- Voorziening C&P-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2021 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Philips-medewerkers.
- Voorziening Akzo-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2021 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Akzo-medewerkers.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2021:

Rekenrente

De gemiddelde rekenrente per 31 december 2021: 0,52% (31 december 2020: 0,1%).

Overlevingstafels

De door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020, startkolom 2022 (2020: Prognosetafel AG2020, startkolom 2021). Deze tafel is gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de gewezen deelnemerspopulatie van SPA door gebruik te maken van de ervaringssterftetabel "Mercer Hoog".

Partnerschap

Voor alle gewezen deelnemers jonger dan 65 jaar is aangenomen, dat zij gehuwd zijn. In de overige gevallen is uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de mannelijke gewezen deelnemer en 3 jaar ouder dan vrouwelijke gewezen deelnemer.

Leeftijdsbepaling

De leeftijdsbepaling gebeurt in maanden nauwkeurig.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De voorziening voor uitgesteld wezenpensioen is gelijk aan 5% van de voorziening voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor de slapers.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is voor 100% opgenomen in de technische voorzieningen.

Voorziening voor uitvoeringskosten

Er is een kostenopslag opgenomen van 2,55% (2020: 2%) van de voorziening pensioenverplichtingen voor toekomstige administratie- en excassokosten. Vanaf 2013 tot en met 2020 was een additionele kostenvoorziening opgenomen.

Voorziening voor ongehuwden ouderdomspensioen

De factor voor het ongehuwden ouderdomspensioen is gelijk aan de factor voor het ouderdomspensioen vermenigvuldigd met '(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)'.
(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)

Voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de direct toe te rekenen transactiekosten. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (het ontvangen bedrag met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

- Actuele dekkingsgraad: $(\text{totale activa} - / - \text{schulden}) / (\text{technische}) \text{ voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers} * 100\%$.
- Beleidsdekkingsgraad: het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad fluctueert minder dan de actuele dekkingsgraad. Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen.
- Reële dekkingsgraad: de verwachte stijging van de prijzen is meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.
- Vereiste dekkingsgraad: de benodigde dekkingsgraad gelet op de beleggingsrisico's als gevolg van het strategisch beleggingsbeleid en volgens de wettelijke rekenregels.
- Minimaal vereiste dekkingsgraad: de minimaal benodigde buffer. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Dit zijn de aan werkgever en deelnemers in rekening gebrachte en te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit zijn bijdragen van werkgever en deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

De beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers zijn op dezelfde wijze vastgesteld. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer zijn de externe kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan gewezen deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen zijn de wijzigingen in de waarde van de technische voorzieningen, onder meer door:

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgerent met -0,533% (2020: -0,324%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2020.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekkingen voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de wijziging in excassokosten en vrijval van de additionele kostenvoorziening. De excassokosten zijn verhoogd van 2% en een additionele kostenvoorziening naar 2,55% van de voorziening pensioenverplichtingen.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitrust en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitrust van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie voorzieningen voor risico deelnemers is bepaald door de mutatie in de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten' kunnen daarom afwijken van de balansposten.

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	758.673	1.689.067	82.136	-14.206	2.515.670
Aankopen	184.019	1.316.456	-	-	1.500.475
Verkopen	-217.005	-1.313.586	-47.729	-	-1.578.320
Overige mutaties	-	-3.546	-2.893	-3.767	-10.206
Waardemutaties	103.611	-31.538	-52.451	-	19.622
Stand per 31 december 2021	<u>829.298</u>	<u>1.656.853</u>	<u>-20.937</u>	<u>-17.973</u>	<u>2.447.241</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					22.194
					<u>2.469.435</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	713.927	1.694.344	29.318	-35.158	2.402.431
Aankopen	493.062	813.464	22.463	-	1.328.989
Verkopen	-455.650	-825.980	-	-	-1.281.630
Overige mutaties	-	-263	300	20.952	20.989
Waardemutaties	7.334	7.502	30.055	-	44.891
Stand per 31 december 2020	<u>758.673</u>	<u>1.689.067</u>	<u>82.136</u>	<u>-14.206</u>	<u>2.515.670</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					286.825
					<u>2.802.495</u>

Aan- en verkopen van derivaten zijn gesaldeerd opgenomen.

Overige mutaties zijn mutaties die niet het gevolg zijn van aankopen, verkopen en waardemutaties, maar van mutaties in beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen vermogensbeheer. Dit zijn bijvoorbeeld te vorderen dividend (-belasting), nog af te wikkelen transacties en lopende interest.

Derivaten en collateral met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De beleggingen zijn als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfondsen	2.447.241	2.802.495
-onder overige schulden en overlopende passiva (derivaten)	22.194	-286.825
Subtotaal	2.469.435	2.515.670
-onder overige schulden en overlopende passiva (collateral)	-	-66.410
	<u>2.469.435</u>	<u>2.449.260</u>

Onderpand (collateral) met betrekking tot derivaten

SPA belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt.

Ultimo 2021 is geen onderpand ontvangen in liquiditeiten (2020: € 85,1 miljoen).

Ultimo 2021 is € 22,8 miljoen aan onderpand verstrekt in liquiditeiten (2020: nihil) en € 10,4 miljoen in (staats)obligaties (2020: € 9,0 miljoen) door een negatieve waardeontwikkeling van de derivaten. De verstrekte (staats)obligaties zijn opgenomen onder de vastrentende waarden.

Securities lending

SPA stelt een deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor uitlening aan andere marktpartijen (securities lending). SPA behoudt het economisch eigendom. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van SPA volgens de waarderingssystematiek van SPA.

Reële waarde: waarderingssystematiek op basis van Richtlijn 290

	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxaties</u>	<u>NCW- berekningen</u>	<u>Andere methode(n)</u>	<u>Totaal</u>
Per 31 december 2021					
Aandelen	829.298	-	-	-	829.298
Vastrentende waarden	1.632.271	-	-	24.582	1.656.853
Derivaten	-	-	-20.937	-	-20.937
Overige beleggingen	-17.973	-	-	-	-17.973
Totaal	<u>2.443.596</u>	<u>-</u>	<u>-20.937</u>	<u>24.582</u>	<u>2.447.241</u>
	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxaties</u>	<u>NCW- berekningen</u>	<u>Andere methode(n)</u>	<u>Totaal</u>
Per 31 december 2020					
Aandelen	758.673	-	-	-	758.673
Vastrentende waarden	1.689.067	-	-	-	1.689.067
Derivaten	-	-	82.136	-	82.136
Overige beleggingen	-14.206	-	-	-	-14.206
Totaal	<u>2.433.534</u>	<u>-</u>	<u>82.136</u>	<u>-</u>	<u>2.515.670</u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	829.298	100,0	758.673	100,0

Ultimo 2021 en 2020 zijn geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Staatsobligaties	333.713	20,1	585.415	34,7
Beleggingsfondsen	1.323.140	79,9	1.103.652	65,3
	1.656.853	100,0	1.689.067	100,0

De vastrentende waarden ultimo 2021 en 2020 bestaan volledig uit genoteerde vastrentende waarden.

Ultimo 2021 is een bedrag van € 153,3 miljoen (2020: € 540,9 miljoen) aan obligaties uitgeleend (securities lending). Voor het risico van niet-teruglevering zijn zekerheden in obligaties ontvangen tot een bedrag van € 157,3 miljoen (2020: obligaties € 132,0 miljoen; aandelen € 408,9 miljoen).

Derivaten

De derivaten zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2021	31-12-2020
Specificatie naar soort:		
Rentederivaten (renteswaps)	-14.313	66.674
Valutaderivaten (valutatermijncontracten)	-6.624	15.462
	-20.937	82.136

SPA gebruikt uitsluitend derivaten voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, moeten zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) bevinden. SPA gebruikt derivaten om het valuta- en renterisico af te dekken (dragen bij aan een vermindering van het risicoprofiel) en om een doeltreffend portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met partijen met een hoge kredietwaardigheid. Bovendien wordt zoveel mogelijk gewerkt met onderpand.

SPA maakt gebruik van onder meer de volgende derivaten:

- Renteswaps: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Met renteswaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.
- Valutatermijncontracten: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot de verkoop van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Met valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

De derivatenposities per 31 december 2021:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	491.845	562	-14.875
Valutaderivaten EUR/GBP	28.743	-	-406
Valutaderivaten EUR/USD	511.349	304	-6.812
Valutaderivaten overig	32.897	391	-101
		<u>1.257</u>	<u>-22.194</u>

De derivatenposities per 31 december 2020:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	2.574.046	352.796	286.122
Valutaderivaten EUR/GBP	77.359	28	641
Valutaderivaten EUR/USD	574.591	14.675	44
Valutaderivaten overig	102.143	1.462	18
		<u>368.961</u>	<u>286.825</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De derivaten zijn als volgt op de balans opgenomen:

	31-12-2021	31-12-2020
-onder beleggingen voor risico pensioenfond's	1.257	368.961
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-22.194</u>	<u>-286.825</u>
	<u>-20.937</u>	<u>82.136</u>

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2021	31-12-2020
Specificatie naar soort:		
Cash collateral	22.812	-
Liquide middelen	-40.874	-14.260
Beleggingsdebiteuren: Nog af te wikkelen transacties	453	44
Beleggingsdebiteuren: Dividend	10	9
Beleggingsdebiteuren: Overige	11	1
Beleggingscrediteuren: Nog af te wikkelen transacties	-385	-
	<u>-17.973</u>	<u>-14.206</u>

De negatieve liquide middelen ultimo 2021 betreffen de afwikkeling van valutatermijncontracten en een margin-rekening bestemd voor de centraal geclearde swaps.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen (2021: nihil).

Het collateral is als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfonds	22.812	-
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-</u>	<u>-66.410</u>
	<u>22.812</u>	<u>-66.410</u>

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Stand per 1 januari	326.424	327.598
Premie en stortingen	1.223	876
Uitkeringen en onttrekkingen	-24.568	-21.261
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	10.821	19.211
Stand per 31 december	<u>313.900</u>	<u>326.424</u>

De beleggingen voor risico deelnemer zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Aandelenfonds	74.629	79.007
Obligatiefonds	120.688	130.524
Liquiditeitenfonds	120.781	117.012
Beleggingsdebiteuren en -crediteuren	-2.198	-119
	<u>313.900</u>	<u>326.424</u>

3. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen C&P-garantie	-	317
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen voor risico deelnemers	3	2
Vordering op werkgever inzake compensatie ziektekosten en AOW	29	58
Overige vorderingen	29.000	-
Vordering uit hoofde van waardeoverdrachten	181	-
	<u>29.213</u>	<u>377</u>

De overige vorderingen betreffen een vordering op Achmea Pensioenservices door een onjuiste betaling door SPA. Begin januari 2022 heeft Achmea Pensioenservices het volledige bedrag terugbetaald. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

	<u>31-12-2021</u>	<u>31-12-2020</u>
Liquide middelen	<u>20.676</u>	<u>8.299</u>

Onder liquide middelen zijn opgenomen kasmiddelen en onmiddellijk opeisbare banktegoeden, die niet het karakter van beleggingen hebben.

Daarnaast is onder liquide middelen de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiaat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiaat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerders zijn onder overige beleggingen opgenomen. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

Het kredietrisico van banken wordt gemitigeerd door gebruik te maken van banken met een zo hoog mogelijke rating. Door de sectorbrede ratingverlaging van banken kan AAA niet meer worden gehanteerd, omdat er dan te weinig partijen zijn voor de vereiste transacties (m.n. swaps). Er wordt gespreid (meerdere tegenpartijen) zaken gedaan met zeer grote, gerenommeerde banken met minimaal een A-rating. De banktegoeden worden zo laag mogelijk gehouden.

PASSIVA

5. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2021	314.833	-508.637	104.973	-88.831
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-11.826	269.951	-8.558	249.567
Stand per 31 december 2021	<u>303.007</u>	<u>-238.686</u>	<u>96.415</u>	<u>160.736</u>

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2020	254.896	-323.197	97.563	29.262
Uit bestemming saldo van baten en lasten	59.937	-185.440	7.410	-118.093
Stand per 31 december 2020	<u>314.833</u>	<u>-508.637</u>	<u>104.973</u>	<u>-88.831</u>

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.806.525	106,1	2.780.326	96,9
Af: (technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers	2.645.789	100,0	2.869.157	100,0
Eigen vermogen	160.736	6,1	-88.831	-3,1
Af: vereist eigen vermogen	399.422	15,1	419.806	14,6
Vrij vermogen	-238.686	-9,0	-508.637	-17,7
Minimaal vereist eigen vermogen	96.415	3,6	104.973	3,7
Actuele dekkingsgraad		106,1		96,9
Beleidsdekkingsgraad		103,3		92,8
Reële dekkingsgraad		86,0		78,0

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt SPA gebruik van het standaardmodel van het besluit FTK. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten'.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van reservetekort.

Ultimo 2021 bevindt SPA zich in situatie van een dekkingstekort.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	96,9	101,1
Uitkeringen	-0,1	-
Beleggingsresultaat	2,9	3,7
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	6,0	-9,6
Overige oorzaken	0,4	1,7
Dekkingsgraad per 31 december	106,1	96,9

Het positieve effect onder "overige oorzaken" in 2021 wordt veroorzaakt doordat alle gepresenteerde effecten worden bepaald ten opzichte van de dekkingsgraad aan het begin van het verslagjaar. Dit is conform de door DNB voorgeschreven methodiek voor het herstelplan. Door de effecten op de dekkingsgraad als gevolg van de renteverandering en het overrendement ontstaat daardoor in 2021 een kruiseffect van 0,4%-punt positief.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad is de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad ultimo 2021 is 86,0%.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft sinds 2015 een reservetekort en heeft bij DNB een herstelplan ingediend. Uit de op 29 maart 2022 ingediende evaluatie van het herstelplan blijkt dat herstel wordt verwacht binnen 4 jaar - en dus binnen de gestelde maximale hersteltermijn - zonder aanvullende maatregelen. Een belangrijke bijdrage aan het herstel wordt geleverd doordat er voorlopig geen indexatie mogelijk is.

Ultimo april 2022 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 105,6%.

6. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	Technische voorzieningen
Stand per 1 januari 2021	2.542.733
Mutatie technische voorzieningen	-210.844
Stand per 31 december 2021	2.331.889
	Technische voorzieningen
Stand per 1 januari 2020	2.357.167
Mutatie technische voorzieningen	185.566
Stand per 31 december 2020	2.542.733

Mutatie technische voorzieningen

	2021	2020
C&P-garantie	-	294
Rentetoevoeging	-13.386	-7.252
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-50.020	-46.619
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.360	-1.563
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	197	1.277
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	-167.304	280.714
Wijziging overige actuariële grondslagen	5.915	-55.246
Resultaat op sterfte	-2.452	-756
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	30	-71
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	18.528	15.967
Toeslagen	10	-
Overige resultaten	-1.002	-1.179
	<u>-210.844</u>	<u>185.566</u>

Onder 'wijziging overige actuariële grondslagen' is de vrijval van de additionele kostenvoorziening en wijziging van de excasso opslag van 2% naar 2,55% van de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 5,9 miljoen. Zie voor de toelichting van de overige posten de toelichting van de mutatie technische voorzieningen in de staat van baten en lasten.

Specificatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds:

	31-12-2021	31-12-2020
Gewezen deelnemers met voortzetting	21.685	25.127
Gewezen deelnemers	1.353.676	1.556.389
Pensioentrekkenden	948.630	944.096
Schadereserve	4.029	5.268
Voorziening C&P-garantie	3.723	4.746
Voorziening Akzo-garantie	146	155
Additionele kostenvoorziening	-	6.952
	<u>2.331.889</u>	<u>2.542.733</u>

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw en zijn er geen actieve deelnemers meer.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De per 1 januari 2014 gesloten pensioenregeling was een hybride regeling:

- ATOSML: een middelloonregeling die gold voor het inkomen tot € 43.356 per jaar (inclusief eindejaarsuitkering en/of vakantiegeld).
- ATOS BP: boven dit inkomen gold een beschikbare premieregeling.

De pensioen(richt)leeftijd is 65 jaar, maar het is mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan.

Eerder zijn al de ATOSML en BP (62,5) - een regeling met eenzelfde opzet, maar met een pensioen(richt)leeftijd van 62,5 jaar - en de twee eindloonregelingen gesloten.

De pensioenregelingen voorzien in een ouderdomspensioen, onder voorwaarden een wezenpensioen en de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen. ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen.

Toeslagverlening

ATOS ML heeft een voorwaardelijke toeslagverlening. Er is geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening plaatsvindt. Voor de toeslagverlening wordt geen geld gereserveerd en geen premie betaald. De toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

7. Voorzieningen voor risico deelnemers

	2021	2020
Stand per 1 januari	326.424	327.598
Premie en stortingen	1.223	876
Uitkeringen en onttrekkingen	-24.568	-21.261
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	10.821	19.211
Stand per 31 december	<u>313.900</u>	<u>326.424</u>

8. Langlopende schulden

	31-12-2021	31-12-2020
Escrowrekening ING-hiaat	<u>1.061</u>	<u>1.101</u>

Onder liquide middelen is de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiaat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiaat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Het merendeel van de schuld heeft een looptijd van langer dan 5 jaar.

9. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Derivaten met een negatieve waarde	22.194	286.825
Ontvangen collateral	-	66.410
Afdracht loonheffing en premies	1.044	1.028
Uitkeringen	1.035	753
Te betalen administratiekosten	43	145
Te betalen adviseurskosten	52	48
Te betalen vermogensbeheerkosten	1.192	767
Te betalen overige kosten	53	192
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers	25	-
	<u>25.638</u>	<u>356.168</u>

De derivaten zijn met name renteswaps, afgesloten voor de rentehedge. Door rentedalingen hebben deze een negatieve waarde (2021: € -22,2 miljoen; 2020: € -286,8 miljoen). Voor dezelfde rentehedge zijn ook renteswaps afgesloten die bij rentedaling een positieve waardeontwikkeling laten zien (2021: € +1,3 miljoen; 2020: € +368,9 miljoen). Het saldo van deze twee posities is in 2021 afgenomen (2021: € -20,9 miljoen; 2020: € +82,1 miljoen).

Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt. Ultimo 2021 is geen onderpand in liquiditeiten ontvangen en is € 22,8 miljoen aan onderpand in liquiditeiten verstrekt.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden, nabestaanden en arbeidsongeschikte deelnemers. Om dit doel te realiseren streeft SPA naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. SPA wordt hierbij geconfronteerd met risico's.

Het belangrijkste risico is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat SPA niet over voldoende vermogen beschikt voor dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen en specifieke door het FTK opgelegde normen. Als de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte is voor toeslagverlening. In het uiterste geval moet SPA de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat SPA over minder vermogen beschikt dan vereist.

	31-12-2021	31-12-2020
Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
(Technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers	2.645.789	2.869.157
Buffers:		
S1 Renterisico	40.738	6.372
S2 Risico zakelijke waarden	257.786	279.844
S3 Valutarisico	170.255	138.461
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	115.583	156.308
S6 Verzekeringstechnisch risico	62.380	72.421
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerisico	56.778	55.412
Diversificatie effect	-304.098	-289.012
Totaal S (vereiste buffers)	399.422	419.806
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	3.045.211	3.288.963
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.806.525	2.780.326
Tekort	-238.686	-508.637

SPA heeft voor de afdekking van risico's derivaatcontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het SPA het standaardmodel van het besluit FTK toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix. Verondersteld wordt dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen manifesteren (diversificatie). Dit diversificatie-effect zorgt voor een vermindering van het totaal aan vereiste buffers.

Beleid en risicobeheer

In de Pensioenwet zijn solvabiliteitsregels bepaald. Het FTK geeft invulling aan deze regels, zoals de wijze waarop solvabiliteit wordt getoetst.

Het bestuur heeft met ALM-studies een beleidskader vastgesteld, gebaseerd op de doelstellingen van SPA. Het beleidskader geeft maatregelen aan bij een benodigde verbetering van de solvabiliteit. Het beleidskader is integraal opgezet (risico's worden niet afzonderlijk maar in relatie tot elkaar beoordeeld) en geeft de ruimte (risicobudget) aan voor het beleggingsbeleid. De beleggingsadviescommissie geeft verder uitvoering aan het beleggingsbeleid, zoals met richtlijnen en rapportagestructuren.

Het solvabiliteitsrisico is één van de belangrijkste risico's.

Het is vooral de beweging van de marktrente die de solvabiliteit (in de wettelijk voorgeschreven beleidsdekkingsgraad) van SPA in gevaar kan brengen. Dit is het renterisico.

De beleggingsportefeuille bestaat uit twee delen:

- De Risk Control (RC)-portefeuille heeft als doel de waardeontwikkeling van de pensioenverplichting voor een bepaald percentage te volgen.
- De Return-portefeuille heeft als doel waarde toe te voegen aan de totale portefeuille.

Door de opzet en inrichting van de RC-portefeuille wordt het renterisico (onderdeel van het marktrisico), voor een (strategisch) deel beperkt. Omdat na 2015 de kans op een rentestijging op de wat langere termijn hoger wordt ingeschat dan de kans op een rentedaling, was het renterisico in de portefeuille ultimo 2021 voor 20% (marktrente) afgedekt. Er wordt daarmee om strategische redenen bewust een korte termijn solvabiliteitsrisico gelopen.

Een risico is dat de pensioenverplichting zich anders ontwikkelt dan de RC-portefeuille. Aan de pensioenverplichtingskant wordt dit risico beperkt door minimaal een keer per kwartaal de actuele kasstromen te berekenen, die dan als actuele benchmark gelden. Aan de beleggingskant wordt dit risico beperkt door deze actualisatie van de benchmark en door een beperkt aantal staatsobligaties toe te staan in de RC-portefeuille. De ontwikkeling van de pensioenverplichtingen en de RC-portefeuille wordt gevolgd met rapportages, waarbij wordt beoordeeld of de strategische renteafdekking werkt en wat de effecten zijn van diverse ontwikkelingen met ex post afwijkingen (zoals spread-ontwikkelingen).

Het doel van de Return-portefeuille is extra rendement te realiseren ten opzichte van de RC-portefeuille. De doelstelling is een totaal verwacht rendement van minstens de performance vergelijkingsbenchmark, die samengesteld is uit een gewogen vijftal benchmarks van de verschillende asset categorieën. Om het risico van een (te) eenzijdige visie op de markten te voorkomen is de Return-portefeuille verspreid over meer dan één vermogensbeheerder en twee portefeuilles.

Over de beleggingsportefeuille wordt marktrisico gelopen.

S1 - S4 Marktrisico's

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren zijn bijvoorbeeld marktprijzen van aandelen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) en rentes (renterisico).

De strategie van SPA met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst volgens de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille gevoelig is voor het rente, prijs- en valutarisico is hierna toegelicht. Vervolgens zijn de overige risico's toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten met duration. Duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor rentebewegingen weer.

	31-12-2021		31-12-2020	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	1.656.853	5,8	1.689.067	7,2
Vastrentende waarden (incl. derivaten)	1.635.916	7,2	1.771.203	8,2
Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen	2.331.889	17,2	2.542.733	18,2

Een verschuiving van 1 procentpunt naar boven of beneden van de gemiddelde rente betekent een verandering van de omvang van de pensioenverplichtingen van circa 17,2% (2020: circa 18,2%).

Ultimo 2021 is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen ('duration-mismatch'). Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de reële marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Renterisico's kunnen worden afgedekt met renteswaps en vastrentende waarden. Zoals aangegeven wordt het renterisico in de RC-portefeuille voor een (strategisch) deel afgedekt. SPA heeft de afdekking van het renterisico sinds 2016 verlaagd naar 20% (marktrente).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd op basis van 'look through' is als volgt:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Resterende looptijd < 1 jaar	665.256	40,9	394.263	23,5
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	371.759	22,9	454.012	27,1
Resterende looptijd > 5 jaar	587.771	36,2	829.282	49,4
	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>

S2 en S4 Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door prijsontwikkelingen, veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde (waardewijzigingen direct in het saldo van baten en lasten verwerkt), zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door spreiding en beperking van het risicobudget.

	31-12-2021		31-12-2020	
	In %		In %	
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar sector op basis van 'look through':				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	17.195	100,0	19.818	100,0

	31-12-2021		31-12-2020	
	In %		In %	
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	280	1,6	506	2,6
Europa niet EU	370	2,2	1.055	5,3
Noord-Amerika	6.970	40,5	4.617	23,3
Midden- en Zuid-Amerika	47	0,3	-	-
Azië, excl. Japan	3.339	19,4	6.326	31,9
Pacific	5.735	33,4	6.904	34,8
Overige	454	2,6	410	2,1
	17.195	100,0	19.818	100,0

Als gevolg van de Brexit is het Verenigd Koninkrijk in 2021 onder 'Europa niet EU' opgenomen (2020: "Europa EU").

	31-12-2021		31-12-2020	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector op basis van 'look through':				
Basismaterialen	69.649	8,6	61.292	8,4
Communicatie diensten	66.016	8,1	58.546	8,1
Cyclische consumptiegoederen	100.484	12,4	111.859	15,4
Defensieve consumptiegoederen	56.984	7,0	50.100	6,9
Energie	25.973	3,2	31.741	4,4
Financiële dienstverlening	150.490	18,5	137.013	18,9
Gezondheidszorg	62.400	7,7	54.255	7,5
Industrie	81.894	10,1	58.741	8,1
Nutsbedrijven	12.542	1,5	22.732	3,1
Technologie	184.614	22,7	136.508	18,8
Overige	1.745	0,2	3.918	0,4
	812.791	100,0	726.705	100,0

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	82.863	10,2	151.513	20,9
Europa niet EU	93.971	11,6	71.905	9,9
Noord-Amerika	281.542	34,6	142.035	19,6
Midden- en Zuid-Amerika	7.919	1,0	11.044	1,5
Azië, excl. Japan	197.937	24,4	242.616	33,4
Pacific	133.075	16,4	85.499	11,8
Overige	15.484	1,8	22.093	2,9
	<u>812.791</u>	<u>100,0</u>	<u>726.705</u>	<u>100,0</u>

Als gevolg van de Brexit is het Verenigd Koninkrijk in 2021 onder 'Europa niet EU' opgenomen (2020: "Europa EU").

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van de vreemde valuta ten opzichte van de euro daalt. Dit geldt voor beleggingen met een prijs niet in euro's.

Het beleid van SPA voor de middelloon- en eindloonregeling is dat het valutarisico voor tussen de 47,5% en 52,5% wordt afgedekt. Dit gebeurt door het afdekken van alle vastrentende waarden in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen. Als de totale valutaexposure dan nog niet voor minimaal 47,5% is afgedekt, dan wordt de aandelenexposure in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen afgedekt tot een dusdanige hoogte dat alsnog minimaal 47,5% van de totale valutaexposure is afgedekt.

Het beleid van SPA voor de beschikbare premieregeling is volledige afdekking van de risico's voor Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond door het afsluiten van valutatermijncontracten.

De vreemde valutapositie per beleggingscategorie na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	31-12-2021	31-12-2020
Participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen	16.950	19.466
Aandelen	744.975	640.902
Vastrentende waarden	551.806	538.083
Derivaten	-665.393	-805.300
Overige beleggingen	23.983	8.622
	<u>672.321</u>	<u>401.773</u>

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2021	Nettopositie na afdekking 2020
Euro (EUR)	1.096.725	655.294	1.752.019	2.113.843
Australische Dollar (AUD)	7.902	75	7.977	12.913
Canadese Dollar (CAD)	16.424	-2.550	13.874	11.506
Zwitserse Frank (CHF)	14.600	-5.160	9.440	11.948
Deense Kroon (DKK)	7.372	-5.772	1.600	1.711
Brits Pond Sterling (GBP)	66.531	-52.679	13.852	-19.507
Hongkongse Dollar (HKD)	76.206	-7.426	68.780	81.567
Japanse Yen (JPY)	86.018	-61.885	24.133	-32.271
Noorse Kroon (NOK)	3.694	3.266	6.960	5.823
Israëlische Sjekel (ILS)	235	1.817	2.052	-
Zweedse Kroon (SEK)	2.988	3.937	6.925	9.151
Singaporese Dollar (SGD)	8.441	-205	8.236	11.405
US Dollar (USD)	554.283	-568.409	-14.126	-21.198
Nieuw Zeelandse Dollar (NZD)	5.304	-6.655	-1.351	-
Overige	484.235	39.734	523.969	328.725
	<u>2.430.958</u>	<u>-6.618</u>	<u>2.424.340</u>	<u>2.515.616</u>

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat een tegenpartij niet in staat is aan zijn (betalings)verplichting te voldoen. Dit risico speelt vooral bij vastrentende waarden. SPA heeft zijn vermogensbeheer volledig uitbesteed. In het uitbestedingsbeleid zijn maatregelen genoemd om dit kredietrisico te beperken c.q. uit te sluiten. De kredietwaardigheid van de tegenpartij en de spreiding over meer partijen is bijvoorbeeld een belangrijke voorwaarde om dit risico te beperken.

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar soort op basis van 'look through':				
Staatsobligaties	813.412	50,1	1.053.193	62,8
Bedrijfsobligaties	702.446	43,2	532.071	31,7
Hypotheke	5.571	0,3	13.697	0,8
Inflation linked bonds	8.537	0,5	18.002	1,1
Geldmiddelen	94.820	5,9	60.594	3,6
	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	900.208	55,4	1.129.200	67,4
Europa niet EU	186.606	11,5	45.684	2,7
Noord-Amerika	293.902	18,1	265.405	15,8
Midden- en Zuid-Amerika	61.392	3,8	70.181	4,2
Azië, excl. Japan	74.749	4,6	45.510	2,7
Pacific	72.210	4,4	57.682	3,4
Overige	35.719	2,2	63.895	3,8
	<u>1.624.786</u>	<u>100,0</u>	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>

Als gevolg van de Brexit is het Verenigd Koninkrijk in 2021 onder 'Europa niet EU' opgenomen (2020: "Europa EU").

De kredietwaardigheid van debiteuren van de vastrentende portefeuille op basis van 'look through' is in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2021		31-12-2020	
		In %		In %
AAA	200.546	12,3	92.477	5,5
AA	334.747	20,6	532.727	31,8
A	436.057	26,8	276.807	16,5
BBB	204.557	12,6	279.112	16,6
Lager dan BBB	174.837	10,8	368.266	22,0
Geen rating (m.n. deposito's of repo's die van nature geen rating hebben)	274.041	16,9	128.168	7,6
	<u>1.624.785</u>	<u>100,0</u>	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>

Kredietrisico speelt ook een grote rol bij derivaten. Dit risico wordt onder meer beperkt door strikte toepassing van het uitbestedingsbeleid. Daarnaast heeft SPA in het mandaat van de beheerder van de RC-portefeuille voorwaarden opgenomen die de risico's bij derivaten voldoende beperken. Een belangrijke voorwaarde daarbij is het vereiste van collateral (onderpand) voor de openstaande positie. Ultimo 2021 is geen onderpand ontvangen (2020: € 85,1 miljoen in liquiditeiten). Ultimo 2021 is € 22,8 miljoen aan onderpand verstrekt in liquiditeiten en € 10,4 miljoen in (staats)obligaties (2020: € 9,0 miljoen in (staats)obligaties).

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn het langlevens- en overlijdensrisico.

Langlevensrisico

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen. De opbouw van het pensioenvermogen volstaat dan niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte (ervaringssterfte-tabel "Mercer Hoog") is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat SPA in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico is uitgedrukt in risicokapitalen. Het overlijdensrisico is niet herverzekerd.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan SPA op korte termijn niet aan haar verplichtingen voldoen. Het gaat hierbij dus om de kortere termijn, bij de overige risico's vooral de langere termijn (solvabiliteit).

Het liquiditeitsrisico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten. De beleggingsportefeuille is heel liquide.

S8 Concentratierisico

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Als aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Grote posten zijn een vorm van concentratierisico. Een grote post is een post die meer dan 2% van het balanstotaal is. Om dit te bepalen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur (land of tegenpartij) worden gesommeerd. De grote posten zijn in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2021	31-12-2020
Belgische staat	97.465	106.602
Franse staat	53.910	147.685
Italiaanse staat	-	91.650
Oostenrijkse staat	-	120.801
Spaanse staat	-	112.607
BlackRock Funds ICAV - Global High Yield (Vastrentende waarden)	66.239	64.563
BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets (Vastrentende waarden)	99.831	91.265
BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond (Vastrentende waarden)	302.852	334.437
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund (Vastrentende waarden)	-	235.031
BlackRock ICS Euro Ultra Short Bond Fund (Vastrentende waarden)	450.375	-
GMO Emerging Country Debt Fund (Vastrentende waarden)	178.772	164.800
GMO High Yield Fund (Vastrentende waarden)	71.160	-
GMO Global Bond Investment Fund (Vastrentende waarden)	61.229	-
BlackRock CCF Developed World ESG Screened Index Fund (Aandelen)	182.196	165.783
BlackRock Emerging Markets Index Fund (Aandelen)	-	116.953
GMO Emerging Markets Fund (Aandelen)	257.804	249.089
GMO International Equity Fund (Aandelen)	134.601	203.249
GMO US Equity Fund (Aandelen)	135.026	-
iShares Emerging Markets Index Fund (Aandelen)	119.671	-

Dit zijn weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een concentratierisico waarvoor extra buffers of maatregelen nodig zijn. Het zijn zeer degelijke Europese staatsobligaties en zeer liquide en breed gespreid belegde beleggingsfondsen, waaronder liquiditeitsfondsen.

SPA had in 2021 een hoge concentratie van beleggingen in enkele BlackRock vastrentende waarden fondsen (€ 919,3 miljoen), namelijk BlackRock Funds ICAV - Global High Yield, BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets, BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond en BlackRock Institutional Cash Series Euro Ultra Short Bond Fund. Dit zijn zeer liquide en breed gespreid beursgenoteerde beleggingsfondsen. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake.

SPA had in 2021 een hoge concentratie van beleggingen in enkele GMO aandelen fondsen (€ 527,4 miljoen), namelijk GMO Emerging Markets Fund, GMO International Equity fund en GMO US Equity Fund. Dit zijn breed gespreid beursgenoteerde beleggingsfondsen.

De risico's van deze concentraties werden lager ingeschat dan de risico's van verdere spreiding, wat beleggen in minder veilige landen of in landen met extreem lage rente zou betekenen. Het kredietrisico en marktrisico van alternatieve landen werd als meer bezwaarlijk gezien dan het concentratierisico.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden beheerst door hoge kwaliteitseisen te stellen aan de bij de uitvoering betrokken organisaties op het gebied van interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij BlackRock (64,0% van de portefeuille) en Grantham, Mayo Van Otterloo (GMO; 36,0% van de portefeuille). Met deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreements (SLA) afgesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst door de bewaring van stukken uit de beleggingsportefeuille bij CACEIS Bank SA, Netherlands Branch (custodian).

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. Met Achmea Pensioenservices N.V. is een overeenkomst en een SLA afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders, custodian en pensioenuitvoerder met performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE-rapportages).

Omdat hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, zijn hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor SPA niet beheersbaar.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de portefeuille vastgestelde benchmark. De mate van het actief beheerrisico is bepaald aan de hand van de total expense ratio.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is een relatie tussen SPA en Atos Nederland B.V. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over samenwerking, informatie-uitwisseling en het faciliteren van diverse materiële en immateriële ondersteuning.

Transacties met bestuurders

De beloning van bestuurders is toegelicht bij de pensioenuitvoeringskosten (zie "6. Toelichting op de staat van baten en lasten"). Er zijn geen leningen verstrekt aan en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. Vier bestuurders, de directeur en medewerkers van het pensioenbureau nemen deel aan de pensioenregeling van SPA.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

SPA heeft per 1 januari 2017 een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. voor 7 jaar. Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2023. SPA heeft de mogelijkheid tot tussentijdse opzegging bij een besluit tot ontbinding. De jaarlijkse vaste vergoeding bedroeg in 2021 € 0,6 miljoen (2020: € 0,6 miljoen). De totale verplichting voor de resterende looptijd ultimo 2021 is € 1,2 miljoen (ultimo 2020: € 1,8 miljoen).

Onderpand met betrekking tot derivaten

Ultimo 2021 is geen onderpand in liquiditeiten ontvangen (2020: € 85,1 miljoen).

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2021 dan op grond van dit jaarrapport kan worden verkregen.

Nieuwe (gewijzigde) UFR-methodiek geldend vanaf 1 januari 2022

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2021 en de actuariële grondslagen en veronderstellingen opgenomen in de specifieke grondslagen (zie "4 Algemene toelichting"). DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur vanaf 1 januari 2021 in vier stappen wijzigt. Dit zal, samen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente, leiden tot hogere technische voorzieningen en een lagere dekkingsgraad.

Als de technische voorzieningen ultimo 2021 reeds gebaseerd zouden zijn op de UFR parameters die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2022 (de tweede stap van de nieuwe UFR) dan zouden de technische voorzieningen met circa 0,4% stijgen.

Oorlog in Oekraïne

Op 24 februari 2022 viel Rusland Oekraïne binnen. Als gevolg van deze oorlog daalden de koersen eind februari en in maart 2022 van de specifieke beleggingen van SPA in Rusland, Wit Rusland en de Oekraïne scherp en leverde stevige verliezen op, vooral omdat de beurzen in Rusland werden gesloten. Deze oorlog zal, zeker als deze nog lang duurt, ook in het verdere verloop van 2022 de beleggingsportefeuille van SPA negatief kunnen beïnvloeden en daarmee de financiële positie kunnen verslechteren. SPA belegde voor een substantieel deel van haar portefeuille in Rusland, Wit Rusland en Oekraïne. Ultimo verslagjaar (per 31 december 2021) was dit 2,6% van het totale belegd vermogen. Op 28 februari 2022 was de waardering van de stukken gedaald tot ongeveer 0,9% van het totale belegd vermogen. Op 1 april was dit verder gedaald naar ongeveer 0,13%.

Als reactie op de inval zijn vergaande economische sancties aangekondigd door bepaalde landen en internationale organisaties tegen Russische entiteiten en personen. SPA heeft geen deelnemers die op de sanctielijsten staan. Vooralsnog hebben de internationale sancties ook geen directe invloed gehad op de beleggingsportefeuille van SPA.

Concentratie beleggingen

SPA had in 2021 een hoge concentratie van beleggingen in enkele beleggingsfondsen en in Europese staatsobligaties. De BlackRock vastrentende waarden fondsen (€ 919,3 miljoen) maken hier een groot deel van uit. Dit betreffen weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een heel risicovol concentratierisico. Het betreffen immers fondsen die beursgenoteerd, zeer liquide en breed gespreid belegd zijn. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake. In de eerste helft van 2022 zijn de twee grootste posities de € 450 miljoen in het "BlackRock ICS EUR Ultra Short Bond Agency"-fonds en de € 303 miljoen in het "BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond"-fonds. Dit betreffen allebei zeer breed gespreide fondsen die in vastrentende waarden beleggen met een iets langere duration dan het liquiditeitsfonds van BlackRock en die daarom ook een wat hoger rendement geven. Het is echter ook zeer liquide, omdat het grotendeels in kortlopende titels belegd en zodoende als een soort "near cash" kan functioneren. De posities in het GMO Emerging Markets Fund (€ 258 miljoen), het BlackRock CCF Developed World ESG Screened Index Fund aandelen fonds (€ 182 miljoen) en het GMO Emerging Country Debt Fund (€ 179 miljoen) zijn ook breed gespreide beleggingsfondsen, waarvan de eerste twee aandelenfondsen zijn en de derde belegt in staatsobligaties van emerging markets.

Ook de andere grote concentraties betreffen beleggingsfondsen (BR- en GMO-fondsen) die zeer liquide en breed gespreid zijn, i.c. over een groot aantal aandelen die per aandeel ruim onder een concentratie van 1,25% van de portefeuille blijven. De concentraties in Europese staatsobligaties zijn zeer degelijke euro staatsobligaties. Dit concentratierisico is sterk afgenomen in deze categorie vergeleken met eerdere jaren. Alleen de belegging in Belgische staatsobligaties is nog groot vergeleken met andere posities (€ 97,5 miljoen), en komt wel boven de 2% grens uit maar blijft onder de 4%. Dit wordt minder risicovol geacht dan spreiding naar andere landen, die minder of geen rendement geven of meer risicovol zijn. De belegging in Franse staatsobligaties komt net boven de 2% grens uit (€ 53,9 miljoen). Ook hier wordt het risico beperkt geacht en minder groot dan de alternatieven.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

10. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Premiebijdragen van werkgever (C&P-garantie)	-	317

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

De premiebijdragen van de werkgever in 2020 zijn de premiebijdragen voor oud-Philips-medewerkers (C&P-garantie), afhankelijk van de indexatie van Philips.

11. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	2021	2020
Premiebijdragen voor risico deelnemers	29	35

De premiebijdragen voor risico deelnemers zijn de overheveling van het pensioenhiat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot (Escrowrekening ING-hiaat) naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

De kostendeekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2021 € 34.000. Dit betreft het ING-hiaat.

De feitelijk betaalde premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2021 € 29.000. Dit betreft het ING-hiaat.

12. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

2021	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	41.966	103.611	-1.125	144.452
Vastrentende waarden	14.372	-31.538	-2.393	-19.559
Derivaten	-2.262	-52.451	-	-54.713
Overige beleggingen	1.491	-	-	1.491
Overige opbrengsten en lasten	-71	-	-1.013	-1.084
	<u>55.496</u>	<u>19.622</u>	<u>-4.531</u>	<u>70.587</u>

2020	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Aandelen	18.910	7.334	-1.115	25.129
Vastrentende waarden	34.145	7.502	-2.268	39.379
Derivaten	-740	30.055	-	29.315
Overige beleggingen	-1.201	-	-	-1.201
Overige opbrengsten en lasten	-100	-	-421	-521
	<u>51.014</u>	<u>44.891</u>	<u>-3.804</u>	<u>92.101</u>

De kosten van vermogensbeheer zijn de kosten die door de custodian en vermogensbeheerders direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. De kosten voor 2021 bestaan voor € 3,7 miljoen (2020: € 2,8 miljoen) uit beheervergoedingen en voor € 0,8 miljoen (2020: € 1,0 miljoen) uit overige vermogensbeheerkosten (o.a. kosten voor advies, bewaarloon en beleggingsadministratie). De beheervergoedingen 2021 zijn onder meer hoger door hogere fees BlackRock in 2021 en te lage inschattingen in 2020 van destijds nog niet ontvangen facturen BlackRock over 2020. De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2021 € 7,2 miljoen (2020: € 4,8 miljoen).

13. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2021	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	10.821	-	10.821

2020	Directe beleggingsopbrengsten	Indirecte beleggingsopbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	19.824	-613	19.211

In 2021 is geen management fee over 2021 en eerdere jaren in rekening gebracht.

In 2020 is aan management fee € 0,5 miljoen over 2019 en € 0,1 miljoen over 2018 (nihil over 2020) in rekening gebracht.

14. Overige baten

	2021	2020
Kostenbesparing aan- en verkopen beleggingen risico deelnemers	68	29
Vrijval reservering omzetbelasting	-	3.249
Vrijval schuld verzekeringsmaatschappij	-	186
	<u>68</u>	<u>3.464</u>

15. Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Ouderdoms- en vroegpensioen	44.009	40.842
Partnerpensioen	5.612	5.208
Wezenpensioen	250	285
Arbeidsongeschiktheidspensioen	320	288
Afkopen	69	71
	<u>50.260</u>	<u>46.694</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 503,24 (2020: € 497,27) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2021, zoals vastgesteld door het bestuur, is 0% (2020: 0%).

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
Salaris- en administratiekosten	874	1.148
Adviseurs- en controlekosten	116	74
Overige kosten	370	341
	<u>1.360</u>	<u>1.563</u>

Honoraria onafhankelijke accountant

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	46	-	46
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>46</u>	<u>-</u>	<u>46</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2020			
Controle van de jaarrekening	45	-	45
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>45</u>	<u>-</u>	<u>45</u>

Bovenstaand is opgegeven de in het verslagjaar ten laste gebrachte honoraria voor controle van de jaarrekening en verslagstaten en de honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de onafhankelijke accountant. Deze werkzaamheden zijn voor 2021 en 2020 uitgevoerd door Baker Tilly Netherlands N.V.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat SPA in het verslagjaar 2021 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Personeelsleden

Bij SPA waren ultimo 2021 2 werknemers in vaste dienst en 5 medewerkers die op inhuurbasis werkzaamheden verrichtten.

Bezoldiging bestuurders

Vier bestuursleden ontvangen een vergoeding van SPA. Deze vergoeding heeft betrekking op werkzaamheden voor bestuurs- en commissievergaderingen en bestaat uit vacatiegeld (deel van het jaar interne bestuursleden: € 400,- per vergadering; deel van het jaar extern bestuurslid: € 24.000 of voorzitter: € 30.000 per jaar), vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten.

17. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondss

	2021	2020
C&P-garantie	-	294
Rentetoevoeging	-13.386	-7.252
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-50.020	-46.619
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.360	-1.563
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	197	1.277
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	-167.304	280.714
Wijziging overige actuariële grondslagen	5.915	-55.246
Resultaat op sterfte	-2.452	-756
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	30	-71
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	18.528	15.967
Toeslagen	10	-
Overige resultaten	-1.002	-1.179
	<u>-210.844</u>	<u>185.566</u>

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgerent met -0,533% (2020: -0,324%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2020.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekkingen voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De hieronder opgenomen toename van de technische voorzieningen is het saldo van overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) en overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten).

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Het verloop van de technische voorzieningen is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021. Ultimo verslagjaar vindt een omrekening plaats naar de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021. Het effect van deze omrekening is hieronder opgenomen.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de wijziging in excassokosten en vrijval van de additionele kostenvoorziening. De excassokosten zijn verhoogd van 2% en een additionele kostenvoorziening naar 2,55% van de voorziening pensioenverplichtingen en de vrijval van de additionele kostenvoorziening.

Resultaat op sterfte

Door overlijden valt het deel van de technische voorzieningen met betrekking tot ouderdomspensioen vrij. Maar door overlijden gaan nabestaandenpensioenen in, waarvoor een toevoeging aan de technische voorzieningen nodig is. Per saldo nemen de technische voorzieningen door overlijden af.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige pensioenopbouw voortgezet en kan een arbeidsongeschiktheidspensioen toegekend worden. De ontstane schade vanuit arbeidsongeschiktheid is minder dan verondersteld en zijn de technische voorzieningen afgenomen.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitruil en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitruil van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

18. Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

	2021	2020
Premie en stortingen	1.223	876
Uitkeringen en onttrekkingen	-24.568	-21.261
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	10.821	19.211
	<u>-12.524</u>	<u>-1.174</u>

19. Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds

	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten	-2.483	-1.643
Uitgaande waardeoverdrachten	1.999	263
	<u>-484</u>	<u>-1.380</u>

Dit is de ontvangst van of betaling aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen zijn aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren. Pensioenfondsen mogen volgens de Pensioenwet geen waardeoverdrachten uitvoeren als de beleidsdekkingsgraad lager dan 100% is.

	2021	2020
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
-toevoeging aan de technische voorzieningen	2.377	1.643
-onttrekking aan de technische voorzieningen	-2.180	-366
	<u>197</u>	<u>1.277</u>

	2021	2020
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
-overgenomen pensioenverplichting	106	-
-overgedragen pensioenverplichting	216	103
	<u>322</u>	<u>103</u>

20. Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers

	2021	2020
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>4.170</u>	<u>1.952</u>

Belastingen

De activiteiten van SPA zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het resultaat over 2021 is volledig gemuteerd in de reserves van het pensioenfonds. Er zijn geen statutaire bepalingen inzake de resultaatverdeling. In de ABTN is vastgelegd dat jaarlijks, nadat de voorzieningen en reserves op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het pensioenfonds ten gunste dan wel ten laste van de overige reserve wordt gebracht.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2021 vastgesteld in de vergadering van 13 juni 2022.

Amstelveen, 13 juni 2022

Stichting Pensioenfonds Atos
Het bestuur

Sako Zeverijn
Voorzitter

Louis Alting
Secretaris

Leon Ramselaar
Lid

Christiaan Tromp
Lid

Kees Wim van den Herik
Lid

OVERIGE GEGEVENS

1 UITVOERINGSOVEREENKOMST

De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos Nederland B.V. is per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over indexatie van oud Philips medewerkers, samenwerking, informatie-uitwisseling en het in beperkte omvang faciliteren van diverse materiële en immateriële wederzijdse ondersteuning.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen is aan Phenox Consultants B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Omdat Phenox Consultants B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Phenox Consultants B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 16.100.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.150.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven rekenregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor drie achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in de jaarrekening zijn toegelicht.

Rotterdam, 13 juni 2022

R. Wagenaar AAG

Verbonden aan Phenox Consultants B.V.

3 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Atos per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021;
3. het kasstroomoverzicht; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bijlage verloopoverzicht deelnemers

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Den Haag, 13 juni 2022

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

mr. drs. W.J. Huizinga RA

BIJLAGE

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2021		2020	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		104		117
Ingang pensioen	-2		-10	
Revalidering	-5		-4	
Overlijden	-2		-	
Arbeidsongeschiktheid	1		1	
		-8		-13
Stand einde verslagjaar		96		104
Gewezen deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		13.090		13.450
Ingang pensioen	-364		-317	
Revalidering	5		4	
Overlijden	-36		-40	
Premievrij gemaakt door uit dienst	-1		-1	
Waardeoverdrachten	-23		-8	
Afkopen	-		-1	
Andere oorzaken	3		3	
		-416		-360
Stand einde verslagjaar		12.674		13.090
Pensioentrekkenden				
Stand vorig verslagjaar		3.114		2.793
Ingang pensioen	366		327	
Toekenning nabestaandenpensioen	81		59	
Overlijden	-58		-39	
Afkopen	-18		-7	
Andere oorzaken*	-28		-19	
		343		321
Stand einde verslagjaar		3.457		3.114
		16.227		16.308

*Waarvan 22 geëxpireerde wezenpensioentrekkenden in 2021 en 15 geëxpireerde wezenpensioentrekkenden in 2020.